

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΦΛΩΡΙΝΑΣ

ΤΜΗΜΑ ΝΗΠΙΑΓΩΓΩΝ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ:

**Η Γυναικεία Παρουσία Στο Σύγχρονο Ελληνικό Και
Αγγλικό Παιδικό Βιβλίο**

**Women's Portrayal In Greek And English Contemporary
Books For Children**

ΦΟΙΤΗΤΡΙΑ: ΚΟΛΛΑΡΟΥ ΕΛΕΝΗ ΜΑΡΙΑ

ΑΕΜ: 3143

**ΕΠΟΠΤΗΣ: ΒΑΚΑΛΗ ANNA, ΕΙΔΙΚΟ ΔΙΔΑΚΤΙΚΟ
ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ**

**Β' ΒΑΘΜΟΛΟΓΗΤΗΣ: ΚΩΤΟΠΟΥΛΟΣ ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΣ,
ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ**

ΦΛΩΡΙΝΑ, ΜΑΙΟΣ 2019

Πίνακας Περιεχομένων

Πίνακας Περιεχομένων	2
Λίστα Εικόνων	3
Λίστα Πινάκων.....	4
«Γυναίκα»	5
Περίληψη.....	6
Περίληψη Στα Αγγλικά	7
Εισαγωγή	9
1. Θεωρητικό Πλαίσιο, Χρήσιμοι Όροι και Έννοιες	11
1.1 Λογοτεχνία, Παιδική Λογοτεχνία, Παιδικό Βιβλίο Και Συγγραφείς	11
1.2 Χαρακτηριστικά Φύλων, Σεξιστικά Στερεότυπα Και Παιδική Λογοτεχνία.....	12
2. ΤΑ ΠΑΙΔΙΚΑ ΒΙΒΛΙΑ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ.....	15
2.1 Τα Υπό Μελέτη Βιβλία	15
2.2 Κριτήρια Επιλογής Παιδικών Βιβλίων	16
3. Μελέτη Τίτλων.....	21
3.1 Αγγλικοί Τίτλοι.....	21
3.2 Ελληνικοί Τίτλοι.....	22
3.3 Συμπεράσματα	24
4. Μελέτη Περιεχομένου Βιβλίων.....	27
4.1 Αγγλικά Βιβλία	27
4.2 Ελληνικά Βιβλία	38
5. Ανακεφαλαίωση και Συμπεράσματα	58
5.1 Γενικά Χαρακτηριστικά Ηρωίδων	58
5.2 Χαρακτηριστικά Αναφορικά Με Την Εξωτερική Εμφάνιση Των Ηρωίδων	61
5.3 Σχέσεις Μεταξύ Των Δύο Φύλων.....	63
6. Εκπαιδευτικός Σχεδιασμός.....	67
7. Συμπεράσματα	90
8. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	91
9. Παράρτημα.....	93
9.1 Παραμύθι: Ο Άτακτος Μπαμπάς.....	93

Λίστα Εικόνων

ΕΙΚΟΝΑ 1: I LIKE MYSELF, DAVID CATROW (2005).....	28
ΕΙΚΟΝΑ 2: "WE CAN DO IT!" , ΑΦΙΣΑ ΤΟΥ J. HOWARD MILLER	31
ΕΙΚΟΝΑ 3: ROSIE REVERE, ENGINEE, DAVID ROBERTS (2013)	31
ΕΙΚΟΝΑ 4: ROSIE REVERE, ENGINEER, DAVID ROBERTS (2013)	32
ΕΙΚΟΝΑ 5: Η ΓΚΡΙΝΙΑΡΑ, ΜΑΡΩ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ (2016:32/33)	42
ΕΙΚΟΝΑ 6: ΠΗΓΗ: ΑΛΦΑΒΗΤΑΡΙΟ, (1977: 68/69)	43
ΕΙΚΟΝΑ 7: ΤΡΟΠΟΙ ΜΕ ΤΟΥΣ ΟΠΟΙΟΥΣ ΑΝΑΦΕΡΕΤΑΙ ΣΤΗ ΓΥΝΑΙΚΑ.....	44
ΕΙΚΟΝΑ 8: Η ΓΥΝΑΙΚΑ ΤΟΥ ΓΙΓΑΝΤΑ, ΑΙΜΙΛΙΑ ΚΟΝΤΑΙΟΥ (2014).....	48
ΕΙΚΟΝΑ 9: Η ΓΥΝΑΙΚΑ ΤΟΥ ΓΙΓΑΝΤΑ, ΑΙΜΙΛΙΑ ΚΟΝΤΑΙΟΥ (2014).....	49
ΕΙΚΟΝΑ 10: Η ΑΝΔΡΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑ ΣΤΗΝ ΚΟΥΚΛΑ ΠΟΥ ΤΑΞΙΔΕΥΕ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ.....	52
ΕΙΚΟΝΑ 11: Η ΓΥΝΑΙΚΕΙΑ ΠΑΡΟΥΣΙΑ ΣΤΗΝ ΚΟΥΚΛΑ ΠΟΥ ΤΑΞΙΔΕΥΕ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ.....	52
ΕΙΚΟΝΑ 12: ΧΡΩΜΑ ΜΑΛΛΙΩΝ ΗΡΩΙΔΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ.....	62
ΕΙΚΟΝΑ 13: ΧΡΩΜΑ ΜΑΛΛΙΩΝ ΗΡΩΙΔΩΝ ΑΓΓΛΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ	62
ΕΙΚΟΝΑ 14: ΤΑ ΦΥΛΑ ΤΩΝ ΦΡΟΝΤΗΣΤΩΝ ΣΤΑ ΒΙΒΛΙΑ.....	64
ΕΙΚΟΝΑ 15: Η ΑΝΔΡΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑ	65
ΕΙΚΟΝΑ 16: ΘΥΤΕΣ	66

Λίστα Πινάκων

ΠΙΝΑΚΑΣ 1: ΔΕΙΓΜΑ ΑΓΓΛΙΚΩΝ ΠΑΔΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ	15
ΠΙΝΑΚΑΣ 2: ΔΕΙΓΜΑ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΠΑΔΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ	15
ΠΙΝΑΚΑΣ 3: ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΛΥΣΕΙΣ ΣΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΒΙΒΛΙΑ.....	61
ΠΙΝΑΚΑΣ 4: ΟΙ ΦΡΟΝΤΙΣΤΕΣ ΣΤΑ ΑΓΓΛΙΚΑ ΒΙΒΛΙΑ	63
ΠΙΝΑΚΑΣ 5: ΟΙ ΦΡΟΝΤΙΣΤΕΣ ΣΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΒΙΒΛΙΑ	64

«Γυναίκα»

Γυναίκα, αν θες αντρίκεια να δουλέψεις
για τον ξεσκλαβωμό σου, δε σε φτάνει
να κάψεις, να σκορπίσεις, να ξοδέψεις

Το χρυσάφι, τη σμύρνα, το λιβάνι
στο νέο βωμό. Μέσα σου πρώτα κάψε
το τριπλό ξόανο που τους δούλους κάνει,

Συνήθεια, κέρδος, πρόληψη. Και σκάψε,
και του παλιού καιρού τα παραμύθια,
κι ας είν' όμορφα, μια για πάντα θάψε...

Κωστής Παλαμάς

Περίληψη

Η εργασία με τίτλο «Η Γυναικεία Παρουσία Στο Σύγχρονο Ελληνικό Και Αγγλικό Παιδικό Βιβλίο», αφορά μια ενδοσκόπηση στους κόλπους της σύγχρονης Παιδικής Λογοτεχνίας, με σκοπό την ανίχνευση της μορφής και της θέσης του γυναικείου αρχέτυπου, όπως παρουσιάζεται στα παιδιά μέσω παιδικών βιβλίων. Πιο συγκεκριμένα, αποσκοπείται η διερεύνηση των διαφορών που παρουσιάζονται στα παιδικά βιβλία της Ελλάδας και της Αγγλίας, - δυο χωρών με διαφορετικό πολιτισμικό κι αξιακό υπόβαθρο- ως προς την παρουσία και παρουσίαση του γυναικείου φύλου.

Προκειμένου να επιτευχθεί ο προαναφερόμενος σκοπός, χρησιμοποιήθηκε δείγμα 12 βιβλίων, των οποίων αναλύθηκαν οι τίτλοι και το περιεχόμενο, συνδυαστικά με τις εικόνες. Ακολουθούν θεωρητικά συμπεράσματα και γραφικές αναπαραστάσεις, όπου διαφαίνεται η γυναικεία παρουσία στα βιβλία των δύο χωρών. Τέλος, παρατίθεται ένα εκπαιδευτικό πλάνο, το οποίο απευθύνεται στην εκπαιδευτική βαθμίδα του Νηπιαγωγείου. Το πλάνο αφορά τα δύο φύλα και τον κοινωνικό τους ρόλο και διεκπεραιώθηκε στα πλαίσια της πρακτικής άσκησης της γράφουσας.

Περίληψη Στα Αγγλικά

The research entitled " Women's Portrayal In Greek And English Contemporary Books For Children " deals with an endoscopy within contemporary children's literature, aiming at detecting the form and position of the female archaete, as shown to children through children's books. More specifically, the aim is to investigate the differences in the children's books of Greece and England - two countries with different cultural and political backgrounds - on the presence and presentation of women's sex.

In order to achieve the aforementioned purpose, a sample of 12 books was used, which analyzed the titles and the content, combined with the images. Here are theoretical conclusions and graphical representations, which show the female presence in the two countries' books. Finally, there is an educational plan, which is addressed to the educational level of the Kindergarten. The plan concerns both sexes and their social role and was dealt with in the context of the writing practice.

Λέξεις Κλειδιά

Παιδική Λογοτεχνία, Παιδικό Βιβλίο, Γυναίκα, Ελληνική Παιδική Λογοτεχνία, Αγγλική Παιδική Λογοτεχνία

Children's Literature, Children's Book, Woman, Greek Literature, English Literature for Children

Εισαγωγή

Ο ποιητής Κωστής Παλαμάς στο ποίημα με τίτλο «Γυναίκα» αναφέρει «Γυναίκα, ανθες αντρίκεια να δουλέψεις για τον ξεσκλαβωμό σου, δε σε φτάνει να κάψεις, να σκορπίσεις, να ξοδέψεις [...] σκάψε, και του παλιού καιρού τα παραμύθια, κι ας είν' όμορφα, μια για πάντα θάψε...». Η πρόταση του ποιητή προκύπτει από την συνειδητοποίηση ότι τα παραμύθια αποτελούν ένα μέσο διάδοσης προτύπων κι αξιών. «Του παλιού καιρού τα παραμύθια» επιβάλλεται να «θαφτούν», καθώς παρουσιάζουν τη γυναίκα σε παθητικούς ρόλους, εξαρτώμενη είτε από την οικογένεια, είτε από την προστασία του ανδρικού φύλου. Φυσικά, δεν εναντιωνόμαστε στην κουλτούρα των κλασικών ή λαϊκών παραμυθιών, αφού σε εκείνα αντικατοπτρίζονται οι κοινωνικοί ρόλοι όπως πραγματικά υπήρξαν στην εποχή που γράφτηκαν ή διηγήθηκαν.

Στην σημερινή εποχή όμως, τα πρότυπα των παραμυθιών οφείλουν να ακολουθήσουν τη σύγχρονη πραγματικότητα και να προάγουν μηνύματα περί ισότητας των δύο φύλων. Οι γυναίκες δεν επιτρέπεται να συνεχίσουν να παρουσιάζονται ως καταπιεσμένες γυναίκες κι εν δυνάμει πριγκίπισσες, συμβαίνει τελικά αυτό στα σύγχρονα παραμύθια; Σε κάποιες περιπτώσεις παρατηρήθηκε προσπάθεια απεγκλωβισμού από τέτοιου είδους στερεότυπα. Σε κάθε περίπτωση όμως συγγραφείς και αναγνωστικό κοινό οφείλουν ακόμα να διεκδικήσουν ένα προφίλ ηρωίδας με περισσότερα χαρακτηριστικά που παραπέμπουν στις νοητικές της δυνατότητες και την σημασία διεκδίκησης προσωπικών προσδοκιών κι αξιώσεων.

Στα βιβλία, τα οποία μελετήθηκαν παρατηρήθηκε η γυναίκα σε διαφορετικούς ρόλους. Βέβαια, τις περισσότερες φορές δεν τίγονται ζητήματα τα οποία σχετίζονται με τα προβλήματα του σύγχρονου κόσμου. Ιδιαίτερα στα ελληνικά παραμύθια δεν παρουσιάζονται πουθενά κοινωνικά και περιβαλλοντικά προβλήματα, ανθρώπινες σχέσεις, ή ζητήματα σχετικά με τη διαφορετικότητα. Σε αντιπαραβολή, στα αγγλικά παραμύθια, παρατηρείται μεγαλύτερη ποικιλία ως προς τη θεματολογία. Οι ηρωίδες σε μεγάλο βαθμό έχουν αποστασιοποιηθεί από το προφίλ της γυναίκας «μητέρας», «συζύγου». Οι ηρωίδες δρουν ανεξάρτητα, φέροντας την ευθύνη των πράξεων κι αποφάσεων τους.

Οι παραπάνω παρατηρήσεις, οδήγησαν στον σχεδιασμό ενός εκπαιδευτικού πλάνου το οποίο αποσκοπεί στην επαναδιαπραγμάτευση ιδεών αναφορικά με τα φύλα στην εκπαιδευτική βαθμίδα του Νηπιαγωγείου. Δεδομένου ότι τα παιδιά ηλικίας τεσσάρων έως έξι ετών διανύουν μια περίοδο κατά την οποία διαμορφώνουν ακόμη τις πεποιθήσεις τους για τον κόσμο, θεωρήθηκε σκόπιμη μια εκπαιδευτική παρέμβαση μέσω της οποίας θα επαναδιατυπώνονται τα χαρακτηριστικά κι οι δυνατότητες των φύλων. Αντιλαμβανόμαστε βέβαια, ότι οι αντιλήψεις των παιδιών έχουν ήδη διαμορφωθεί ως έναν βαθμό προτού εκείνα φοιτήσουν στο νηπιαγωγείο και συνεχίσουν να εμπλουτίζονται καθ' όλη τη διάρκεια της ζωής τους. Συνεπώς, η άρση μιας στερεότυπης ιδέας δεν θα επιτευχθεί στο χρονικό πλαίσιο των δύο εβδομάδων όπου διαρκεί ο συγκεκριμένος σχεδιασμός.

Η σημασία του συγκεκριμένου πλάνου έγκειται στην ανάμειξη των παιδιών σε δραστηριότητες με μία νέα οπτική. Μέσω όλων των μαθησιακών περιοχών, που προτείνει το ΔΕΠΠΣ, τα παιδιά αλληλεπιδρούν μεταξύ τους και συνεργάζονται κάθε φορά σε δραστηριότητες, οι οποίες αποσκοπούν στην συνειδητοποίηση ότι όλα τα παιδιά, ανεξαρτήτως φύλου, μπορούν να συμμετάσχουν σε κοινές δράσεις και μονάχα με την συνεργασία και τη συμβολή κάθε μέλους της ομάδας επιτυγχάνεται το επιθυμητό αποτέλεσμα.

Να σημειωθεί ακόμη, ότι στο εκπαιδευτικό πλάνο συναντώνται δραστηριότητες Δημιουργικής Γραφής, ως ένας τρόπος τα παιδιά να εκφράσουν σκέψεις και συναισθήματα για τις καταστάσεις στις οποίες εμπλέκονται (σχετικά με τα δύο φύλα) και να δημιουργήσουν εκ νέου νέες, με γνώμονα τη φαντασία και τα προσωπικά τους βιώματα. Κατά αυτόν τον τρόπο, καθώς τα παιδιά δημιουργούν ο/η εκπαιδευτικός είναι σε θέση να εκμαιεύσει πληροφορίες αναφορικά με τις προϋπάρχουσες απόψεις των νηπίων, αλλά και να θέσει θεμέλια και προδιαγραφές για διαφοροποίηση εκείνων μέσω της φαντασίας, του χιούμορ και της δημιουργίας ενός μυθοπλαστικού κόσμου· προϋποθέσεις οι οποίες ανάγονται στον επιστημονικό κλάδο της Δημιουργικής Γραφής και της Λογοτεχνίας ευρύτερα.

1. Θεωρητικό Πλαίσιο, Χρήσιμοι Όροι και Έννοιες

1.1 Λογοτεχνία, Παιδική Λογοτεχνία, Παιδικό Βιβλίο Και Συγγραφείς

Στο εγχείρημα να προσδιορίσουμε τον όρο «Λογοτεχνία» ανακαλύπτουμε πληθώρα ορισμών, εννοιών και αποκλινουσών μεταξύ τους θεωριών. Στον ίδιο προβληματισμό –ίσως με περισσότερη σύγχυση – καταλήγουμε και κατά την αναζήτηση του όρου «Παιδική Λογοτεχνία». Καταλήγουμε σε ένα ασαφές συμπέρασμα, το οποίο σχετίζεται με τους όρους «συγγραφέας», «κείμενο», «τέχνη», «μυθοπλασία», «έργο» και «αναγνώστης». Πιθανόν στο συμπέρασμα, να χωρούν και οι λέξεις «βιβλίο», «ήρωες», «πλοκή» και «χωρόχρονος». Αναφορικά με την Παιδική Λογοτεχνία ισχύουν οι ίδιες ασάφειες· ίσως να προσθέταμε με μια κάθετη τη λέξη «παιδί» δίπλα στον «αναγνώστη». Βέβαια, μια τέτοια προσθήκη πυροδοτεί νέα ερωτήματα: «Τι είναι παιδί;», «Τι είναι παιδικότητα;». Πρόκειται δηλαδή για ασαφείς και συνεχώς εξελισσόμενες έννοιες, οι οποίες διαμορφώνονται βάσει ταξικών, κοινωνικών, θρησκευτικών, πολιτικών, φυλετικών ή ακόμη και προσωπικών παραγόντων, όπως παρατηρήθηκε από μελετητές ανά τους αιώνες. Πληθώρα απόψεων συναντώνται και κατά την αναζήτηση των όρων «παιδικό βιβλίο». Κατά παρόμοιο τρόπο, συλλέγουμε τους όρους: «απλότητα», «περιπέτεια», «εύκολη γλώσσα», «παιδιά ήρωες». «έντονη και σύντομη πλοκή», «κάθαρη».

Οι παραπάνω λέξεις αποτελούν ίσως μία άτυπη σύνοψη θεωριών, οι οποίες συνεχώς μεταβάλλονται, κρίνονται, απορρίπτονται κι επαναδιατυπώνονται. Η λογοτεχνία, ως μορφή τέχνης δεν είναι δυνατόν να συρρικνωθεί σε μία και μοναδική ερμηνεία, καθώς κάθε μελετητής αλλά και αναγνώστης διακρίνει σε εκείνη ένα νέο και διαφορετικό κομμάτι, το οποίο αναιρεί τα προηγούμενα, μέχρι να τα ξανασυναντήσει. Κατά αυτόν τον τρόπο χτίζεται μια νέα προοπτική, η οποία εξελίσσεται παράλληλα με τον άνθρωπο, τη γλώσσα, την τεχνολογία, τις επιστήμες, ακολουθώντας πάντα τη λογική, την αρτιότητα, την απλότητα και συνάμα την πολυπλοκότητα των δημιουργημάτων της φύσης.

Ολοκληρώνοντας, κρίνεται άξιο αναφοράς το γεγονός ότι την Παιδική Λογοτεχνία, υπηρετούν κυρίως γυναίκες συγγραφείς -να σημειωθεί ότι τα κείμενα τα οποία διαπραγματεύεται η εργασία γράφτηκαν εξολοκλήρου από γυναίκες-. Η συγκεκριμένη παρατήρηση οφείλεται σε δύο βασικούς παράγοντες:

A) Το γυναικείο φύλο – λόγω φύσης (μητρότητα), αλλά και κοινωνικών στερεοτύπων – θεωρείται άμεσα συνδεδεμένο με την παιδική ηλικία. Οι γυναίκες φέρνουν στον κόσμο τα παιδιά και στη συνέχεια συνήθως αναλαμβάνουν σε μεγάλο βαθμό την ανατροφή τους. Εξαιτίας αυτού θεωρείται ότι κατανοούν βαθύτερα τις ανάγκες και τα ενδιαφέροντα εκείνων κι άρα είναι σε θέση να γράψουν ένα βιβλίο, το οποίο ανταποκρίνεται στην ψυχοσύνθεση και συνδράμει στην ομαλή ανάπτυξη και κοινωνικοποίηση τους.

B) Η Παιδική Λογοτεχνία θεωρείται υποδεέστερη μορφή λογοτεχνίας. Θεωρείται ότι ο λόγος είναι «ευκολότερος» και «παιδικός», άρα καταλληλότερος για γυναίκες. Η παιδική λογοτεχνία και η γυναικεία γραφή γενικότερα, αξιολογούνται με παρόμοια κριτήρια και υποτιμώνται το ίδιο. Πολλοί μελετητές κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι καθώς το αναγνωστικό κοινό των γυναικών είναι «λιγότερο απαιτητικό και σκεπτόμενο» κατά συνέπεια κι η γραφή τους χρήζει όμοιων χαρακτηρισμών. Ακόμη, ο γυναικείο λόγος στη λογοτεχνία θεωρείται ότι κατακλύζεται από συναισθηματικές εξάρσεις, ενώ η θεματολογία των κειμένων σχετίζεται με τον παραδοσιακό ή σύγχρονο ρόλο της στην κοινωνία, σε αντιπαράβολη και σύγκρουση με το ανδρικό φύλο. Επιπλέον, δεδομένου ότι η Παιδική Λογοτεχνία δεν μελετήθηκε εξ αρχής επιστημονικά στον ίδιο βαθμό με άλλα είδη, εκφράζεται η άποψη ότι συνέβη εξαιτίας της συστολής των μελετητών να ασχοληθούν με μία περιοχή που αφορά τις γυναίκες και τα παιδιά (Κανατσούλη Μ., 2008) .

1.2 Χαρακτηριστικά Φύλων, Σεξιστικά Στερεότυπα Και Παιδική Λογοτεχνία

Οι άνθρωποι από την παιδική ηλικία αναπτύσσουν συμπεριφορές παρατηρώντας τους οικείους. Συνήθως μιμούνται δραστηριότητες ομόφυλων ατόμων, εφόσον νωρίτερα προηγείται μια άτυπη κατηγοριοποίηση συμπεριφορών και χαρακτηριστικών σε γυναικείες κι ανδρικές. Πρόκειται δηλαδή για μία υιοθέτησης ρόλων, η οποία δεν οφείλεται σε βιολογικούς κι εξελικτικούς παράγοντες, αλλά σε αντιγραφές συμπεριφορών οι οποίες σχετίζονται με την κατανόηση και ταύτιση των φύλων. Αναφέρεται από την Κανατσούλη (2008) ότι η βιολογική διαφορετικότητα των φύλων εξελίχθηκε σταδιακά σε κοινωνική ανισότητα, καθώς οι συμπεριφορές – οι οποίες θεωρούνταν στο παρελθόν ως βιολογικές προδιαγραφές – θεωρείται ότι οφείλονται πλέον στη διαφορετική αγωγή.

Η ίδια ερευνήτρια αναφέρει μερικά από τα χαρακτηριστικά, τα οποία αποδίδονται - συχνά αυθαίρετα – στα δύο φύλα και παρατηρεί ότι τα ανδρικά φέρουν θετική χροιά έναντι των γυναικείων. Αναλυτικότερα, ο άνδρας παρουσιάζεται ως λογικός, συναισθηματικά σταθερός, δυναμικός, επιθετικός, με στοιχεία αυτοπεποίθησης και αυτοκυριαρχίας. Αντιθέτως, η γυναίκα θεωρείται συναισθηματική, ανασφαλής, υποταγμένη κι εξαρτώμενη. Καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι ακόμα κι εάν τα χαρακτηριστικά, τα οποία αποδίδονται στο ανδρικό φύλο, δεν είναι απαραίτητα θετικά, προσδίδουν σε κάθε περίπτωση δυναμισμό έναντι του γυναικείου φύλου. Αξίζει με τη σειρά μας να συλλογιστούμε τον προβληματισμό της ερευνήτριας «γιατί σε μια κοινωνία υπερεκτιμάται τόσο ένα αντρικό χαρακτηριστικό (π.χ σωματική ρώμη), ενώ παραγκωνίζεται ένα γυναικείο (π.χ τρυφερότητα);» .

Εμπνεόμενες από παρόμοιες αντιλήψεις, πεποιθήσεις και βιώματα Αμερικανίδες φεμινίστριες δημιούργησαν τον όρο «σεξισμός», ο οποίος αφορά διακρίσεις, σχετιζόμενες με το κοινωνικό φύλο (gender), στοιχεία του χαρακτήρα ικανότητες, καθώς και τους κοινωνικούς ρόλους. Φυσικά, θεμέλιος λίθος των διακρίσεων αποτελούν τα βιολογικά χαρακτηριστικά των δύο φύλων (sex). Κατ' επέκταση, στερεότυπες συμπεριφορές κι απόψεις, οι οποίες υποτιμούν τα φύλα θεωρούνται «σεξιστικές» κι αντιβαίνουν τις αρχές της ισότητας και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων (αναλόγως με αντιλήψεις της εκάστοτε κοινωνίας). Ενώ τέλος, παρατίθεται ένα ακόμα απόσπασμα της ειδικής σε ζητήματα φύλων και της παρουσίας τους στη λογοτεχνία Κανατσούλη Μένη (2008): «Τα στερεότυπα των φύλων [...] θα μπορούσαν να οριστούν ως το σύνολο των προσχηματισμένων και υπεραπλουστευμένων κοινωνικών αντιλήψεων αναφορικά με τους τρόπους συμπεριφοράς, τις ικανότητες, τους ρόλους, τα επαγγέλματα κτλ. των ατόμων, απλώς και μόνο βάση το φύλο τους. Τα στερεότυπα που έχουν διαμορφωθεί και επικρατούν για τα δύο φύλα είναι διαμετρικά αντίθετα».

Δεδομένου ότι η λογοτεχνία εμπνέεται από τον πραγματικό κόσμο, απορρέει λογικά ότι αναπαράγονται εντός της τόσο θετικές, όσο κι αρνητικές αναπαραστάσεις. Οι αναπαραστάσεις είναι αποτέλεσμα της ιδεολογίας, η οποία υποκινεί το κείμενο. Αποψη της Οικονομίδου (2000) αποτελεί ότι είναι δυνατόν να αναφερθούμε στην κοινωνικοποιητική λειτουργία της παιδικής λογοτεχνίας, δίχως πρώτα να

αναφερθούμε στο ρόλο της ιδεολογίας. Σύμφωνα με τον μελετητή Peter Hollindale η ιδεολογία συναντάται σε ένα λογοτεχνικό κείμενο με τρεις τρόπους:

A) Η σκόπιμη και συνειδητή προβολή πολιτικών, κοινωνικών και ηθικών θέσεων από τον συγγραφέα. Ένα τέτοιο εγχείρημα, συχνά καταλήγει σε διδακτισμούς.

B) Η μη συνειδητή ανακύκλωση ιδεών που επικρατούν στην κοινωνία και η έντυπη αποτύπωση τους ως αλήθειες/ δεδομένα (παθητική ιδεολογία).

Γ) Η ιδεολογία, η οποία προκύπτει από την ίδια τη γλώσσα, τις λέξεις ή τη σύνταξη των προτάσεων. Η δομή ενός κειμένου κι οι δυνατότητες του υποκινούνται από άτυπα γλωσσικά νήματα, τα οποία φέρουν a priori κατευθυνόμενες ερμηνείες κι εκδοχές της πραγματικότητας. (Hollindale Peter, 1988, α.ο στο Οικονομίδου [2000])

Η προαναφερόμενη θεωρία του Peter Hollindale επισημαίνει τον κίνδυνο στον οποίο είναι εκτεθειμένα τα λογοτεχνικά κείμενα, καθώς ανά πάσα στιγμή απειλούνται από σκόπιμες ή μη, ελεγχόμενες ή όχι τόσο, ιδεολογικές μολύνσεις. Επιστρέφοντας στα ζητήματα, τα οποία αφορούν το φύλο γίνεται πλέον αντιληπτό ότι οι συγγραφείς είναι σε θέση να διαδώσουν πληθώρα μηνυμάτων, προκατειλημένων ή στερεότυπων ιδεών, ακόμη κι από τα δομικά στοιχεία της ιστορίας, πόσο μάλλον δια μέσου της πλοκής, των διαλόγων ή χαρακτηριστικών των ηρώων. Βέβαια, ο εν λόγω κίνδυνος σε καμία περίπτωση δεν θα πρέπει να εκφοβίσει τους συγγραφείς, περιορίζοντας τη φαντασία και τη δημιουργικότητα. Τα φύλα στη λογοτεχνία οφείλουν να σκιαγραφούνται ρεαλιστικά. Στοιχεία ωραιοποίησης, τα οποία αντιβαίνουν τα βιώματα των παιδιών – αναγνωστών είναι εξίσου επικίνδυνα προς τη διαμόρφωση στρεβλών αντιλήψεων και τη δημιουργία ουτοπικών προτύπων.

2. ΤΑ ΠΑΙΔΙΚΑ ΒΙΒΛΙΑ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

2.1 Τα Υπό Μελέτη Βιβλία

Προκειμένου να μελετηθεί ο τρόπος με τον οποίο παρουσιάζεται το γυναικείο φύλο σε Ελληνικά κι Αγγλικά παιδικά βιβλία, χρησιμοποιήθηκε δείγμα συνολικά δώδεκα βιβλίων (12), έξι ελληνικών (6) και έξι αγγλικών (6), οι τίτλοι των οποίων αναφέρονται παρακάτω κατά αλφαβητική σειρά, ενώ παρατίθεται κι η ημερομηνία έκδοσης:

Πίνακας 1: ΔΕΙΓΜΑ ΑΓΓΛΙΚΩΝ ΠΑΙΔΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

ΤΙΤΛΟΣ ΒΙΒΛΙΟΥ	ΟΝΟΜΑ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑ	ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ ΕΚΔΟΣΗΣ
I Like Myself	Karen Beaumont	2010
I'm Enough	Grace Byers	2018
Billy And The Beast	Nadia Shireen	2018
Rosie Revere, Engineer	Andrea Beaty	2013
The Paper Dolls	Julia Donaldson	2012
Wake Up Do, Lydia Lou!	Julia Donaldson	2013

Πίνακας 2: ΔΕΙΓΜΑ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΠΑΙΔΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

ΤΙΤΛΟΣ ΒΙΒΛΙΟΥ	ΟΝΟΜΑ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑ	ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ ΕΚΔΟΣΗΣ
Η Άτακτη Μαμά	Λότη Πέτροβιτς - Ανδουτσοπούλου	2017
Η Γκρινιέρα	Ειρήνη Καμαράτου - Γιαλλούση	2005
Η Γυναίκα Του Γίγαντα	Μαρία Ρουσάκη	2014
Η Κούκλα Που Ταξίδευε Στον Κόσμο	Αλεξάνδρα Μήτσιαλη	2012
Η Ξύπνια Βασιλοπούλα	Αγγελική Δαρλάση	2016
Η Τρίτη Μάγισσα	Μαρία Αγγελίδου	2012

2.2 Κριτήρια Επιλογής Παιδικών Βιβλίων

Τα βιβλία επιλέχθηκαν από ελληνικές ή ξένες ιστοσελίδες αγοράς βιβλίων. Πρόκειται για αναγνώσματα τα οποία θα συναντήσει οποιοσδήποτε χρήστης, ο οποίος θα επιχειρήσει να αγοράσει παιδικά βιβλία από το διαδίκτυο, την χρονική περίοδο 2018 – 2019. Δεδομένου ότι οι διαδικτυακές αγορές αποτελούν πλέον αναπόσπαστο κομμάτι των καταναλωτικών συνηθειών του μέσου πολίτη, είναι πιθανό τα συγκεκριμένα βιβλία να αγοράζονταν από γονείς και εκπαιδευτικούς. Ένα ακόμη κριτήριο στην επιλογή του τελικού δείγματος αποτελεί η προϋπόθεση στα παιδικά βιβλία να συναντώνται γυναίκες, σε πρώτους ή δευτερεύοντες ρόλους. Προκύπτει λογικά ότι σε μια μελέτη, η οποία αφορά την «Παρουσία Της Γυναίκας», το κύριο δείγμα δεν θα μπορούσε να είναι άνδρες• πάραυτα, στα βιβλία στα οποία συναντάται η ανδρική φιγούρα, μελετάται συμπληρωματικά και σε αντιπαράβολή με τη γυναικεία, καθώς υπάρχουν αντίστοιχα στερεότυπες εικόνες για το ανδρικό φύλο, οι οποίες αξίζει να απασχολήσουν και να μελετηθούν στον ίδιο βαθμό. Αναφορικά με το συγκεκριμένο ζήτημα αναφέρεται από την Μ. Κανατσούλη (2008) «επειδή οι συγγραφείς παιδικών βιβλίων είναι στην πλειονότητα τους γυναίκες, οι ανδρικοί χαρακτήρες των παιδικών λογοτεχνημάτων ωχριούν μπροστά στους γυναικείους• είτε είναι ελάχιστα αναπτυγμένοι ως λογοτεχνικά πρόσωπα είτε έχουν ρόλο κομπάρσου στην πλοκή. Αυτό όμως δεν τους γλιτώνει από την ίδια μοίρα που επιφυλάσσεται για τις λογοτεχνικές ηρωίδες: να σκιαγραφούνται βάσει στερεοτύπων, λιγότερο ή περισσότερο παραδοσιακών».

Οι γυναίκες των ιστοριών, είναι κάθε ηλικίας, επαγγέλματος ή κοινωνικής θέσης. Επιτράπηκε στις ηρωίδες της μελέτης να ανήκουν στην σφαίρα του φανταστικού (Γίγαντας, Κούκλα, Μάγισσα), καθώς είναι γνωστό ότι τα παιδικά κείμενα εμπνεόμενα από την παιδική φαντασία, ακροβατούν μεταξύ φανταστικού και πραγματικού, προκειμένου να πλησιάσουν, αλλά και να ενθουσιάσουν το αναγνωστικό κοινό. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελούν τα Ζώα, ως κεντρικοί ήρωες ιστοριών. Χαρακτήρες, οι οποίοι εξωτερικά μοιάζουν με ζώα (λύκοι, χελώνες, αρκούδες), όμως φέρουν χαρακτηριστικά, συναισθήματα, νοημοσύνη και συνήθειες, τα οποία παραπέμπουν σε ανθρώπους (χρήση πιρουνιού, λόγος, ενδυμασία). Βέβαια, παρά τα ανθρωπόμορφα χαρακτηριστικά των ηρώων – ζώων, δεν επιλέχθηκαν βιβλία με εκείνα ως πρωταγωνιστές. Προτιμήθηκαν ηρωίδες με ανθρώπινη όψη, καθώς κρίθηκε ότι κατά αυτόν τον τρόπο είναι πιθανό να αντλήσουμε περισσότερες

πληροφορίες για τα χαρακτηριστικά , τα οποία αφορούν το γυναικείο φύλο, βασιζόμενοι στο παρουσιαστικό, το επάγγελμα και την ενδυμασία. Ολοκληρώνοντας, παρά το γεγονός ότι όταν χρησιμοποιούνται Ζώα ως κεντρικοί ήρωες μιμούνται ανθρώπινα χαρακτηριστικά και συμπεριφορές, προτιμήθηκαν οι ανθρώπινες φιγούρες, καθώς θεωρήθηκε ότι τα χαρακτηριστικά είναι περισσότερο εμφανή και λιγότερο αμφισβητήσιμα.

Ακόμη, τα παιδικά βιβλία του δείγματος γράφτηκαν κι εκδόθηκαν από το έτος 2000 κι έπειτα. Πρόκειται δηλαδή για σύγχρονα κείμενα, προσαρμοσμένα στις ανάγκες και τα δεδομένα της σημερινής εποχής, ή τουλάχιστον κάτι τέτοιο αναμένεται, όμως θα μας διαψεύσουν τελικά τα δεδομένα;

Ακολουθεί μία τελευταία πληροφορία αναφορικά με τα κριτήρια επιλογής του συγκεκριμένου δείγματος. Πολλοί συγγραφείς διεθνώς, επιλέγουν να γράφουν παιδικά βιβλία στα οποία σκόπιμα αντιστρέφονται οι ρόλοι και τα χαρακτηριστικά των ηρώων, τα επονομαζόμενα μεταμυθοπλαστικά έργα (μεταμυθοπλασία). Συγκεκριμένα, όπως αναφέρει η Σούλα Οικονομίδου (2000), « [τα κλασικά παραμύθια] δεν μπορούν πλέον να δια φωτίσουν και εντέλει να τα βοηθήσουν [τα παιδιά] μπροστά στα σύγχρονα σύγχρονα φαινόμενα, των πυρηνικών εξοπλισμών και απειλών, των οικονομικών κρίσεων αλλά και της σχετικοποίησης των αξιών και της αλλοτρίωσης των ανθρώπων. Το γεγονός αυτό οδήγησε πολλούς σύγχρονους συγγραφείς παιδικής λογοτεχνίας να γράψουν παραμύθια, ιστορίες, ποιήματα, και μυθιστορήματα για παιδιά, τα οποία εκφράζουν σύγχρονες αντιλήψεις – αντιαυταρχικές, οικολογικές, μη ρατσιστικές ή μη σεξιστικές – και τα οποία να ανταποκρίνονται στις ανάγκες της σύγχρονης πραγματικότητας». Η προαναφερόμενη αντίληψη υπόκειται στο κίνημα του μεταμοντερνισμού. Σκοπός των συγκεκριμένων συγγραφέων αποτελεί η άρση στερεότυπων ιδεών οι οποίες αφορούν την τάξη, το φύλο, τη φυλή, ή ακόμα καταπιάνονται με έννοιες όπως η πατρίδα, η οικογένεια και η θρησκεία (Οικονομίδου Σ., 2000). Πρόκειται για παραμύθια, τα οποία ασχολούνται με ιστορίες και πρόσωπα κλασικών παραμυθιών (αφετηριακά κείμενα), δημιουργώντας νέες καταστάσεις κατά αυτόν τον τρόπο αποτυπώνεται «το οικείο με έναν μη οικείο τρόπο» (Οικονομίδου Σ., 2000). Τέτοια παραδείγματα αποτελούν: Ο Καλόκαρδος Λύκος, Το Γεύμα Των Λύκων, Πριγκίπισσα Σίφουνας.

Στην κατηγορία των μεταμυθοπλαστικών έργων ανήκουν και ηρωίδες, κυρίως πριγκίπισσες – σε αρκετές περιπτώσεις ήδη γνωστές πριγκίπισσες – οι οποίες επιχειρούν να ανατρέψουν το πατριαρχικό μοτίβο πολλών ιστοριών, κατά το οποίο: μια γυναίκα (πριγκίπισσα) υπομένει μια κατάσταση (φυλάκιση, καταπίεση, κακομεταχείριση), ώσπου καταφθάνει ο άνδρας (πρίγκιπας), ο οποίος την ελευθερώνει από τα δεινά της (κακιά μητριά, δράκος, πύργοι, ύπνωση) και την παντρεύεται (λόγου χάρη: Χιονάτη, Σταχτοπούτα). Στις συγκεκριμένες περιπτώσεις, η διακειμενικότητα εξυπηρετεί την πρόθεση του/της συγγραφέα να ανατρέψει ιδεολογικές κανονικότητες, οι οποίες σχετίζονται με έμφυλες ταυτότητες και κοινωνικούς ρόλους. Οι συγγραφείς νεότερων γενεών ή μάλλον τα βιβλία νεότερων γενεών, παρουσιάζουν πριγκίπισσες ανεξάρτητες, οι οποίες αποτάσσονται τα φορέματα και τα πλούτοι, συμφιλιώνονται με τους δράκους που τις κρατούν αιχμάλωτες, ενώ σε κάποιες περιπτώσεις απορρίπτουν ακόμη και τον πρίγκιπα, καθώς συνειδητοποιούν ότι είναι σε θέση να σώσουν μονάχες τον εαυτό τους, διεκδικώντας την ανεξαρτησία τους. Χαρακτηριστικά παραδείγματα τέτοιων ιστοριών είναι: *Don't Kiss The Frog* | Fiona Waters, *Cinder Edna* | Ellen Jackson, *The Princess Knight* | Cornelia Funk. Άξιο αναφοράς κρίνεται το γεγονός ότι τα προαναφερόμενα βιβλία, καθώς κι άλλα παρόμοια δεν κυκλοφορούν μεταφρασμένα στην ελληνική αγορά.

Πρόκειται κυρίως για ξενόγλωσσα βιβλία, τα οποία αποσκοπούν στη δημιουργία ενός ανεξαρτητοποιημένου γυναικείου προτύπου, αποκομμένο από τη στερεότυπη ιδέα ότι χρειάζεται την ανδρική σωσίβια λέμβο, η οποία θα τη διασώσει προσφέροντας της ευτυχία. Δεδομένου ότι η συγκεκριμένη νέα γενιά βιβλίων γράφεται επιδιώκοντας την εξάλειψη στερεότυπων συμπεριφορών του γυναικείου κι ανδρικού φύλου, δεν χρησιμοποιήθηκε στην έρευνα, διότι δεν εστιάζουμε στη διακειμενικότητα ως σκόπιμη και προβαλλόμενη στρατηγική οργάνωσης μιας μυθοπλασίας. Κατανοούμε, βέβαια, ότι τα περισσότερα κείμενα θεωρούνται εγγενώς διακειμενικά· αφενός διότι οι συγγραφείς είναι ταυτόχρονα κι αναγνώστες. Κατά αυτόν τον τρόπο επικοινωνούν έμμεσα μέσω των κειμένων τους προσωπικά αναγνωστικά βιώματα. Αφετέρου, διότι οι ίδιοι οι αναγνώστες προκειμένου να αποκωδικοποιήσουν και να ερμηνεύσουν ένα κείμενο, αξιοποιούν στοιχεία προηγούμενων αναγνωστικών εμπειριών (Ζέρβου Αλεξάνδρα, 1996). Βασικό κριτήριο για την απόρριψη των προαναφερόμενων βιβλίων, αποτέλεσε η ιδέα ότι

γράφονται εξυπηρετώντας συγκεκριμένο σκοπό. Εξαιτίας αυτού, αφενός δεν παρατηρείται σε εκείνα η αυθόρμητη απόδοση χαρακτηριστικών στους ήρωες• αφετέρου ίσως το αναγνωστικό κοινό στο οποίο απευθύνονται να είναι συγκεκριμένο και να μην αποτελεί την πλειοψηφία. Πόσοι γονείς κι εκπαιδευτικοί θα αναζητήσουν και θα επιλέξουν να διαβάσουν στα παιδιά μια τόσο ριζοσπαστική ιστορία; Κι έστω ότι οι γονείς ή οι εκπαιδευτικοί φανούν θετικοί και πρόθυμοι, πόσο προσβάσιμα και διαδεδομένα είναι τελικά τέτοιου είδους βιβλία στο ευρύ κοινό; Αναφέρεται ένας γόνιμος προβληματισμός, όπως εκφράστηκε από την Μένη Κανατσούλη (1997): «Τελικά οι ενήλικοι είναι σε θέση να διαβάσουν, να κρίνουν και να εγκρίνουν ή να επικρίνουν την παιδική λογοτεχνία βάσει των τρόπων και των δυνατοτήτων του παιδιού; Ποια είναι τα πραγματικά τους κριτήρια; Αυτά του ενήλικου απαιτητικού αναγνώστη ή αυτά του ενήλικου που προσπαθεί να κρίνει σαν παιδί; Και σαν ποιο παιδί; Το παιδί που ήταν άλλοτε, το παιδί που νομίζει πως ήταν ή το παιδί που εξακολουθεί να κρύβει μέσα του; Έχουν σε τελευταία ανάλυση γνώση έστω των ελάχιστων μέχρι στιγμής μελετών οι οποίες επεξεργάζονται τις αυθεντικές κριτικές γνώμες που εκφέρουν τα παιδιά για τη λογοτεχνία;» .

Συνοψίζοντας, προκειμένου να διεξαχθεί η έρευνα επιλέχθηκαν βιβλία τα οποία δεν δίνεται σκόπιμα στη γυναικεία φιγούρα δυναμισμός κι αυτοκυριαρχία, προκειμένου να περάσουν μηνύματα ανεξαρτητοποίησης κι αυτοεξαρτητοποίησης. Αντιθέτως, επιλέχθηκαν βιβλία που αντιπροσωπεύουν τον μέσο όρο. Δεν εστιάζουμε στα χαρακτηριστικά της πριγκίπισσας, η οποία επαναστατεί έναντι της «πριγκιπικής ιδιότητας», -καθώς κάτι τέτοιο θα αποτελούσε άλλου είδους μελέτη - • εστιάζουμε στη γυναικεία φιγούρα η οποία θυμώνει/ σκέφτεται/ συζητά/ πηγαίνει σχολείο, εστιάζουμε σε καθημερινές συμπεριφορές και συναισθήματα. Μελετάμε τον τρόπο με τον οποίο εκδηλώνονται και παρουσιάζονται στα παιδιά μέσω των βιβλίων. Πως μαθαίνει ένα παιδί ότι πρέπει να θυμώσει/ να ντυθεί/ να αισθανθεί μια γυναίκα; Θα μάθαινε τα ίδια εάν διάβαζε ένα Αγγλικό κι ένα Ελληνικό παραμύθι;

Τα 12 βιβλία, μελετήθηκαν στην πρωτότυπη γλώσσα τους (Αγγλικά, Ελληνικά), προκειμένου να μην αλλοιωθεί το περιεχόμενο τους κατά την μετάφραση. Δεδομένου ότι κάθε γλώσσα έχει τα δικά της ιδιαίτερα χαρακτηριστικά, τα οποία είναι σε θέση να αντιληφθεί κάποιος μονάχα όταν διαβάσει ένα κείμενο στην πρωτότυπη γλώσσα. Άλλωστε, όπως αναφέρθηκε κι από τον ποιητή, συγγραφέα και παιδαγωγό Ρόμπερτ Φροστ: «Η ποίηση είναι αυτό που χάνεται στην μετάφραση», κι

η άποψη του επιβεβαιώνεται με μια ανάγνωση της ίδιας φράσης στην πρωτότυπη γλώσσα: “Poetry is what gets lost in translation”. Ίσως στη συγκεκριμένη περίπτωση να μην διαπραγματευτήκαμε ποιητικά κείμενα, κρίθηκε όμως τιμιότερο να μελετήσουμε τις λέξεις στην πρωτότυπη γραφή τους και να διεισδύσουμε στην Αγγλική κουλτούρα των λέξεων, φράσεων κι ιδιωματισμών της καθομιλουμένης των βιβλίων, όπως παρουσιάζεται στην Αγγλική Παιδική Λογοτεχνία. Παρατίθεται στη συνέχεια μία φράση από τον μελετητή Hollindale (1998), ο οποίος υποστήριξε ότι η ιδεολογία ενός κειμένου εκφράζεται από την γλώσσα που κατασκευάζεται, καθώς και τα εμφανή ή κρυφά νοήματα της: «Ένα μεγάλο μέρος οποιουδήποτε βιβλίου γράφεται όχι από το συγγραφέα του, αλλά από τον κόσμο στον οποίο ο συγγραφέας ζει».

Για τον ίδιο λόγο, δεν χρησιμοποιήθηκαν παιδικά βιβλία άλλων Ευρωπαϊκών χωρών (Γαλλία, Φινλανδία). Παρά το γεγονός ότι αναζητώντας σε διαφορετικές βιβλιοθήκες και βιβλιοπωλεία βρέθηκαν αξιόλογα βιβλία προς μελέτη. Κατασταλτικός παράγοντας προς απόρριψη τους αποτέλεσε το γεγονός ότι γλώσσα συγγραφής τους δεν υπήρξε η αγγλική. Στην περίπτωση όπου θα μελετούσαμε ένα ήδη μεταφρασμένο κείμενο, ίσως το περιεχόμενο του είχε αλλοιωθεί αναλόγως με την οπτική γωνία του μεταφραστή και τις δυνατότητες της γλώσσας στην οποία μεταφράστηκε, σε σχέση με την πρωτότυπη (άρθρα, συντακτικά/ γραμματικά φαινόμενα, σειρά λέξεων).

3. Μελέτη Τίτλων

3.1 Αγγλικοί Τίτλοι

- **I Like Myself:** Ο τίτλος μεταφράζεται ως: «Μου αρέσει ο εαυτός μου» κι έχει μορφή περιόδου/πρότασης (υποκείμενο, ρήμα, αντικείμενο). Δεν διαρρέουν στοιχεία αναφορικά με το φύλο του κεντρικού ήρωα/ της κεντρικής ηρωίδας. Αντιθέτως, η φράση είναι σε πρώτο πρόσωπο και μοιάζει να αφορά κάποια ιστορία, η οποία αποσκοπεί στην αυτοαποδοχή και την αυτοαγάπη.
- **I'm Enough:** Ο τίτλος μεταφράζεται ως «Είμαι Αρκετή». Δεν διακρίνονται πληροφορίες αναφορικά με το φύλο του κεντρικού ήρωα/ της κεντρικής ηρωίδας -για την ελληνική μετάφραση χρησιμοποιήθηκε το θηλυκό γένος, καθώς στο εξώφυλλο απεικονίζεται ένα κορίτσι-. Πρόκειται για μία φράση η οποία παραπέμπει σε μια ιστορία αυτοαποδοχής. Προσδοκάται δηλαδή μέσω του βιβλίου να προωθείται ο αυτοσεβασμός και η αυτοεκτίμηση.
- **Billy And The Beast:** Ο τίτλος μεταφράζεται ως: «Η Μπίλι Και Το Τέρας». Παρά το γεγονός ότι παρατίθεται το όνομα της κεντρικής ηρωίδας, δεν μαρτυράται το φύλο της. Το όνομα Billy χρησιμοποιείται αντίστοιχα από γυναίκες και άνδρες –κατά τη μετάφραση χρησιμοποιήθηκε το θηλυκό γένος, καθώς στο εξώφυλλο απεικονίζεται ένα κορίτσι-. Διά μέσω του τίτλου υπονοείται ότι κατά τη διάρκεια της πλοκής συνυπάρχουν η ηρωίδα και ένα τέρας, χωρίς να προδίδονται περισσότερες πληροφορίες.
- **Rosie Revere, Engineer:** Ο τίτλος μεταφράζεται ως: «Η Ρόουζι Ριβερ, Κατασκευάζει». Ο τίτλος θα μπορούσε να μεταφραστεί επιπλέον κι ως: «Ρόουζι Ριβέρ, Η Μηχανικός», καθώς η λέξη “engineer” μεταφράζεται είτε ως ουσιαστικό «μηχανικός», είτε ως ρήμα «κατασκευάζω» (για μηχανικούς/ σχεδιαστές). Προτιμήθηκε στη μετάφραση να χρησιμοποιηθεί ο ρηματικός τύπος, καθώς θεωρήθηκε ότι για τη χρήση της λέξης «μηχανικός» (ουσιαστικό), στον αντίστοιχο αγγλικό τύπο θα αναφέρονταν το “the” , δηλαδή “Rosie Revere, The Engineer” (μετάφραση: η μηχανικός). Ο συγκεκριμένος τίτλος όχι μόνο μαρτυρά το φύλο της κεντρικής ηρωίδας, αλλά αναφέρει επίσης το όνομα και το επίθετο της (Rosie Revere). Η λέξη “revere” μεταφράζεται ως «θαυμάζω» ή «λατρεύω/τιμώ». Κατ’ επέκταση το όνομα της ηρωίδας είναι Ρόζι η Αξιότιμη/ Αξιοθαύμαστη. Μέσω του τίτλου υπονοείται ότι η Ρόζι ενασχολείται με δημιουργίες και κατασκευές ως μηχανικός.

- **The Paper Dolls:** Ο τίτλος μεταφράζεται ως: «Οι Χάρτινες Κούκλες». Πρόκειται δηλαδή για Κούκλες χειροποίητες, κατασκευασμένες από χάρτι. Πιθανολογείται ότι το περιεχόμενο του βιβλίου αφορά ένα είδος παιδικής ζωγραφιάς ή χειροτεχνίας, στο οποίο απεικονίζονται κούκλες. Δεν προσδιορίζεται το φύλο του κεντρικού ήρωα ή της κεντρικής ηρωίδας· βέβαια δεδομένου ότι γίνεται αναφορά σε «κούκλες» αναμένεται η κεντρική ηρωίδα να είναι κορίτσι, είτε πρόκειται για άνθρωπο είτε για κούκλα. Τέλος, δίνεται μία ακόμη πληροφορία αναφορικά με τις κούκλες. Συγκεκριμένα μέσω της χρήσης πληθυντικού αριθμού (“Dolls”) γίνεται αντιληπτό ότι οι χάρτινες κούκλες, οι οποίες αναφέρονται στην ιστορία και πιθανόν είναι οι κεντρικές ηρωίδες είναι περισσότερες από μία.
- **Wake Up Do, Lydia Lou!:** Ο τίτλος μεταφράζεται ως: «Ξύπνα, Λυδία Λου!». Στο τίτλο μαρτυράται το φύλο της ηρωίδας, αφού αναφέρονται το όνομα και το επώνυμο της. Συμπεραίνεται επίσης, ότι κατά τη διάρκεια της πλοκής κάποιο πρόσωπο, -το οποίο δεν προσδιορίζεται στον τίτλο- επιχειρεί να ξυπνήσει την ηρωίδα.

3.2 Ελληνικοί Τίτλοι

Παρατηρώντας τους τίτλους, κατανοούμε από την χρήση του θηλυκού άρθρου ονομαστικής πτώσης «Η», ότι τα βιβλία σχετίζονται με γυναίκες πρωταγωνίστριες. Σε τέσσερα βιβλία πραγματοποιείται χρήση επιθέτου, προκειμένου να προσδιοριστεί και να αποδοθεί ένα χαρακτηριστικό της ηρωίδας, το οποίο πιθανά σχετίζεται με το θέμα της ιστορίας. Συγκεκριμένα: Η Άτακτη Μαμά, Η Γκρινιάρια, Η Ξύπνια Βασιλοπούλα και Η Τρίτη Μάγισσα.

- **Η Άτακτη Μαμά:** Ο τίτλος προϋποθέτει ότι η κεντρική ηρωίδα του βιβλίου είναι μια μητέρα, της οποίας βασικό χαρακτηριστικό είναι η άτακτη συμπεριφορά. Χαρακτηριστικό το οποίο θεωρείται αρνητικό, αλλά εμπεριέχει χιούμορ στη συγκεκριμένη περίπτωση. Οι προαναφερόμενες πληροφορίες επιβεβαιώνονται κατά την ανάγνωση του βιβλίου.
- **Η Γκρινιάρια:** Στον συγκεκριμένο τίτλο μαρτυράται μονάχα το φύλο («Η») κι ένα βασικό χαρακτηριστικό της πρωταγωνίστριας «γκρινιάρια», το οποίο μάλιστα φέρει αρνητική σημασία.

- Η Ξύπνια Βασιλοπούλα: Οι πληροφορίες, οι οποίες προσλαμβάνουμε από τον τίτλο αφορούν το φύλο της κεντρικής ηρωίδας («Η») και την ιδιότητα της («βασιλοπούλα»). Ένα ακόμη στοιχείο αποτελεί το επίθετο «ξύπνια», το οποίο δεν σχετίζεται με τη λέξη ξύπνη – όπως χρησιμοποιείται συχνά στην καθομιλουμένη - , αλλά εννοείται «εκείνη που δεν κοιμάται» • πληροφορία, η οποία γίνεται κατανοητή μονάχα έπειτα από ανάγνωση του βιβλίου.
- Η Τρίτη Μάγισσα: Όπως και στις προηγούμενες περιπτώσεις, δίνεται η πληροφορία αναφορικά με το φύλο της κεντρικής ηρωίδας με τη χρήση του θηλυκού άρθρου («Η»), ενώ φαίνεται ότι η πρωταγωνίστρια είναι μια «μάγισσα». Ακόμα δίνεται το αριθμητικό επίθετο «Τρίτη», του οποίου η σημασία δεν κατανοείται εκ πρώτης όψεως. Πρόκειται για την Τρίτη Μάγισσα, το τρίτο παιδί μιας οικογένειας μαγισσών.

Στο επόμενο βιβλίο, η έννοια του φύλου προσεγγίζεται με έναν αρκετά παραδοσιακό τρόπο, παρά το γεγονός ότι το βιβλίο είναι αρκετά σύγχρονο, καθώς εκδόθηκε το έτος 2014:

- Η Γυναίκα Του Γίγαντα: Με την ανάγνωση του τίτλου κατανοούμε ότι κεντρικοί ήρωες της ιστορίας είναι δύο• ο Γίγαντας και η γυναίκα του. Διαβάζοντας την ιστορία συνειδητοποιούμε ότι η κεντρική ηρωίδα είναι «Η Γυναίκα», παρά το γεγονός ότι δεν διευκρινίζεται στον τίτλο. Ακόμα, με την χρήση της κτητικής αντωνυμίας «του» («γυναίκα του»), φαίνεται ότι η μόνη πληροφορία που λαμβάνουμε για την ηρωίδα είναι ότι κατά κάποιο τρόπο ανήκει στον γίγαντα, όντας γυναίκα του. Δεν λαμβάνουμε καμία πληροφορία για το όνομα, την ταυτότητα, ή κάποιο στοιχείο του χαρακτήρα της. Βέβαια, παρατηρείται ότι «Η Γυναίκα» προηγείται «Του Γίγαντα». Αυτή η πληροφορία θα μπορούσε να ερμηνευτεί ως προμήνυμα του κεντρικού ρόλου της στην ιστορία. Όμως, ακόμα και σε μία τέτοια περίπτωση ο τίτλος θα μπορούσε να μην είναι τόσο αόριστος «η γυναίκα», αλλά να φέρει διαφορετική μορφή, λόγου χάρη: «Η Κυρία Γίγαντας Κι Ο Κύριος Γίγαντας». Σε μια τέτοια περίπτωση, ο τίτλος δεν θα παρέπεμπε στο παραδοσιακό «ανήκειν», το οποίο ίσχυε παλιότερα ανάμεσα στα ζευγάρια, όπου η γυναίκα συσχετιζόταν με την ταυτότητα του ανδρός της.

Τέλος, ο τίτλος του τελευταίου βιβλίου:

- Η Κούκλα Που Ταξίδευε Στον Κόσμο: Ο τίτλος του συγκεκριμένου βιβλίου είναι ιδιαίτερα μεγάλος σε σχέση με τους προαναφερόμενους, θυμίζοντας περισσότερο περίοδο/ πρόταση, καθώς φέρει τα βασικά της στοιχεία (υποκείμενο, ρήμα). Ακόμα μια φορά μέσω του θηλυκού άρθρου («Η»), κατανοούμε το φύλο της πρωταγωνίστριας , αλλά μαθαίνουμε και μια συνήθεια της «ταξίδευε στον κόσμο». Γενικότερα, η συγκεκριμένη μορφή τίτλου μοιάζει ιδιαίτερα κατατοπιστική, αναφορικά με το περιεχόμενο του βιβλίου, καθώς γνωρίζουμε την ιδιότητα της ηρωίδας (κούκλα), αλλά και το περιεχόμενο της πλοκής «ταξίδευε» - παρόλο που κατά την ανάγνωση της ιστορίας κατανοούμε ότι πρόκειται για μεταφορική χρήση της λέξης- .

3.3 Συμπεράσματα

Μελετώντας τους τίτλους των βιβλίων καταλήγουμε στα παρακάτω συμπεράσματα:

Σε όλους τους ελληνικούς τίτλους αναφέρεται το άρθρο, το οποίο προσδιορίζει το φύλο και κατά συνέπεια την ταυτότητα του κεντρικού ήρωα. Βέβαια, δεδομένου ότι στην αγγλική γλώσσα δεν υπάρχουν άρθρα, η φυλετική ταυτότητα προσδιορίζεται με διαφορετικούς τρόπους. Η επιλογή λέξεων, οι οποίες χρησιμοποιούνται αποκλειστικά για ένα συγκεκριμένο φύλο αποτελεί έναν τρόπο. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η λέξη “Queen”, με την οποία γνωστοποιεί ότι η κεντρική ηρωίδα είναι θηλυκού γένους. Σε αντίθετη περίπτωση θα χρησιμοποιούνταν ο όρος “King”, ο οποίος παραπέμπει σε αρσενικό γένος και μεταφράζεται ως βασιλιάς.

Ένας ακόμη τρόπος, με τον οποίο αποδίδεται έμμεσα το φύλο συναντάται στους τίτλους των βιβλίων: “ Rosie Revere, Engineer ” και “ Wake Up Do, Lydia Lou! ”, όπου το φύλο της κεντρικής ηρωίδας προσδιορίζεται με την παράθεση του ονόματος και του επιθέτου. Σε αυτό το σημείο, αξίζει να αναφερθεί ότι πληθώρα αγγλικών βιβλίων παρουσιάζουν το προαναφερόμενο χαρακτηριστικό, δηλαδή να αναγράφεται στον τίτλο του βιβλίου το όνομα ή συμπληρωματικά το επίθετο της κεντρικής ηρωίδας / του κεντρικού ήρωα (Παράδειγμα: Billy Stink’s Incredible Circus, Rik Arton [2019]). Πρόκειται όμως απλά για ένα τρόπο να αποδοθεί το φύλο στον τίτλο;

Μια ακόμη υπόθεση αποτελεί η ιδέα ότι με τη χρήση ενός ονόματος, σε σχέση με τη χρήση ενός αόριστου χαρακτηριστικού, εκδηλώνεται σεβασμός κι εκτίμηση προς

το άτομο (ήρωα). Σύμφωνα με τον Ακριτόπουλο (2013) «ο προβληματισμός γύρω από την ονοματοποιία των ηρώων του κόσμου των παραμυθιών αποδεικνύεται εξόχως ενδιαφέρουσα για τον ερμηνευτή, γιατί σχετίζεται με τη μυθοποιητική φαντασία και κατά συνέπεια αποκαλύπτει μυστικά της γραφής και αποκωδικοποιεί τις σημασιολογικές δομές των λογοτεχνημάτων». Οι ήρωες φέρουν ονόματα, καθώς είναι πρόσωπα με ανθρώπινες ιδιότητες, θετικά στοιχεία και πταίσματα. Πιθανόν, πρόκειται για εγχείρημα των συγγραφέων να αποδώσουν ρεαλιστικά χαρακτηριστικά στους ήρωες, αποσκοπώντας στην ταύτιση του αναγνωστικού κοινού, αλλά κι ως μέσω πειθού προκειμένου ο κεντρικός ήρωας να κατακτήσει την εμπιστοσύνη του κοινού, με απώτερο σκοπό να οδηγήσει τη φαντασία και τα συναισθήματα του.

Σε αντιπαραβολή, δεδομένου ότι οι περισσότεροι ήρωες - των αντίστοιχων ελληνικών βιβλίων της παρούσας εργασίας - παραμένουν ανώνυμοι, καθώς οι συγγραφείς προτιμούν να χρησιμοποιούν προσδιορισμούς, οι οποίοι αποδίδουν ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των χαρακτήρων τους, αξίζει να μελετηθεί και από μία διαφορετική σκοπιά. Μέσω της ανωνυμίας και της απόδοσης τίτλων, οι οποίοι παραπέμπουν σε πτυχές της προσωπικότητας του κεντρικού ήρωα, ο συγγραφέας αποσκοπεί σε ταύτιση του παιδιού – αναγνώστη με τον ήρωα της ιστορίας. Πιο συγκεκριμένα ένας ήρωας , ο οποίος θα χαρακτηριζόταν ως «Γενναίος/ -α» ή «Όμορφος/ - η» πιθανότατα θα κέντριζε το ενδιαφέρον ενός παιδιού σε μεγαλύτερο βαθμό από έναν ήρωα με το όνομα «Μαρία» ή «Γιάννης». Γενικότερα, η ανωνυμία ενός ήρωα θεωρείται χαρακτηριστικό του λαϊκού παραμυθιού, σε συνδυασμό με τον απροσδιόριστο τόπο και χρόνο. Θεωρείται δηλαδή, ότι τα πρόσωπα αποτελούν μονάχα φορείς της δράσης κι οι ενέργειες τους είναι εκείνες στις οποίες θα πρέπει να εστιάσει ο αναγνώστης « τοποθετημένος σε μια “επική απόσταση” είναι απόλυτος και απόμακρος, δεν χρειάζεται κάποιο όνομα, οικείο ή ξένο, είναι και (σαν) ένας από μας: αυτή είναι η σημασία της λειτουργίας της ανωνυμίας του, με βάση την εκφορά του παραδοσιακού παραμυθιακού λόγου». Συμπεραίνουμε ότι σε κάποιες περιπτώσεις στοιχεία του λαϊκού παραμυθιού, όπως ο τρόπος ονοματοποιίας μεταβιβάζεται και σε σύγχρονα παιδικά βιβλία (Ακριτόπουλος, 2013).

Εξετάζοντας όμως την κατάσταση από διαφορετική οπτική, σύγχρονες θεωρίες ψυχολογίας, αλλά και μελέτες οι οποίες εξειδικεύονται σε παιδαγωγικά ζητήματα, αναφέρουν ότι κρίνεται προτιμότερος ο μη χαρακτηρισμός ενός ατόμου βάση συμπεριφοράς, αλλά η εστίαση στην ίδια τη συμπεριφορά. Σύμφωνα με την

προαναφερόμενη θεωρία, κρίνεται παιδαγωγικά ορθότερο να αναφερθεί η φράση: «Άτακτη Συμπεριφορά», σε σχέση με τον χαρακτηρισμό: «Άτακτος/ - η». Ως προέκταση της προαναφερόμενης θεωρίας, κρίνεται ορθότερο οι ήρωες κι οι ηρωίδες να μην αποκαλούνται σύμφωνα με τα χαρακτηριστικά τους, ιδιαίτερα στις περιπτώσεις όπου εκείνα φέρουν αρνητική χροιά (ακατάστατος/ -η, ζωηρός/ -η). Ιδιαίτερα στις νεαρές ηλικίες, ένα παιδί πρέπει να προφυλάσσεται από την ταύτιση με αρνητικούς χαρακτηρισμούς, οι οποίοι πιθανόν θα αποδοθούν από φίλους και συμμαθητές, σε περίπτωση που κάποιο χαρακτηριστικό της προσωπικότητας ή συμπεριφοράς του, σχετίζεται με κάποιο χαρακτηριστικό ενός ήρωα βιβλίου.

Ένα επιπλέον στοιχείο διαφοροποίησης των τίτλων, αποτελεί η σχέση τους με το περιεχόμενο του βιβλίου. Παρά το γεγονός ότι οι αγγλικοί τίτλοι είναι μεγαλύτεροι σε μέγεθος, με τρόπο όπου συχνά θυμίζουν περιόδους/ προτάσεις, δεν παρουσιάζονται το ίδιο ακριβείς και κατατοπιστικοί σε σχέση με τους ελληνικούς. Αναλυτικότερα, ξεχωρίζοντας τους τίτλους «Η Γκρινιάρρα» και “ I Like Myseld”: Στην περίπτωση της Γκρινιάρρας γνωρίζουμε ότι πρόκειται για ένα κορίτσι, το οποίο εκδηλώνει έντονα συμπεριφορές γκρινίας και το βιβλίο διαπραγματεύεται το συγκεκριμένο ζήτημα. Στην περίπτωση του τίτλου “I Like Myself”, δεν λαμβάνουμε καμία πληροφορία για το φύλο του κεντρικού ήρωα• όμως το περιεχόμενο του βιβλίου είναι αδύνατο να ερμηνευτεί εκ των προτέρων.

Λαμβάνοντας τα προαναφερόμενα χαρακτηριστικά υπόψη, καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι η νοοτροπία των τίτλων των αναγνωσμάτων διαφέρει τόσο ως προς το ύφος, όσο κι ως προς τον σκοπό. Οι αγγλικοί τίτλοι φέρουν μια δόση μυστηρίου και προτρέπουν το αναγνωστικό κοινό να εστιάσει την προσοχή, προκειμένου να αποκωδικοποιηθούν, κατακτώντας το μυστήριο της πλοκής. Αντιθέτως, στα ελληνικά συγγράμματα οι συγγραφείς προετοιμάζουν το αναγνωστικό κοινό εκ των προτέρων αναφορικά με το θέμα, το οποίο διαπραγματεύονται στο εσωτερικό των βιβλίων. Καταληκτικά, μελετώντας τους τίτλους του δείγματος διακρίνονται πρώιμες διαφοροποιήσεις, οι οποίες αφορούν κυρίως την προσέγγιση, και κατά συνέπεια την επικοινωνία με το αναγνωστικό κοινό, όπως κατευθύνεται από τις προσδοκίες του συγγραφέα, σύμφωνα με τη διάθεση που παρατηρείται στους τίτλους.

4. Μελέτη Περιεχομένου Βιβλίων

Ακολουθεί αναλυτικός σχολιασμός των βιβλίων ως προς την παρουσία της γυναίκας στην πλοκή της ιστορίας. Οι ηρωίδες θα μελετηθούν βάσει της ενδυμασίας, εξωτερικής εμφάνισης, λόγου, καθώς και του ρόλου τους στην πλοκή. Ενώ θα ληφθεί υπόψη η παρουσία τους σε σχέση με εκείνη του ανδρικού φύλου.

4.1 Αγγλικά Βιβλία

I Like My Self

Κεντρική ηρωίδα της ιστορίας είναι ένα μικρόσωμο μελαμψό κορίτσι, με μαύρα πεταχτά μαλλιά· της οποίας το όνομα δεν αναφέρεται. Η ηρωίδα φορά ένα ριγέ (άσπρο / κόκκινο) φόρεμα, μοβ καλσόν και μαύρα παπούτσια. Το περιεχόμενο του βιβλίου αποσκοπεί να επικοινωνήσει αισθήματα αυταγάπης κι αυτοαποδοχής: “I like myself, I’m glad I’m me” (μετάφραση: Μου αρέσει ο εαυτός μου, είμαι χαρούμενη που είμαι εγώ»). Προκειμένου να επιτευχθεί το προαναφερόμενο η ηρωίδα περιγράφει τα στοιχεία της εξωτερικής εμφάνισης και του χαρακτήρα της, τα οποία της αρέσουν: “I like my eyes, my ears, my nose...” (μετάφραση: Μου αρέσουν τα μάτια, τα αφτιά, η μύτη μου...) / “I like me wild. I like me tame. I like my different and the same” (μετάφραση: Μου αρέσω άγρια. Μου αρέσω εξημερωμένη. Μου αρέσω διαφορετική και ίδια). Άξιο σχολιασμού κρίνεται, ότι η κεντρική ηρωίδα είναι και η αφηγήτρια της ιστορίας (πρωτοπρόσωπη αφήγηση). Δίνεται δηλαδή στην ίδια το βάδισμα να μιλήσει για τον εαυτό της. Ένα ακόμη σημαντικό στοιχείο της πλοκής, αποτελεί το γεγονός ότι η ηρωίδα αυτοσαρκάζεται, αλλοιώνοντας την εικόνα της: “Even when I look a mess, I still don’t like me any less...” (μετάφραση: Ακόμα κι όταν δείχνω χάλια, μου αρέσω το ίδιο πολύ...») / “I’d still like me with fleas or warts, or with a silly snout that snorts” (μετάφραση: Θα μου άρεσα ακόμα και με ψύλλους ή εξογκώματα, ή ακόμα και με μια ανόητη μουσούδα η οποία θα ρουθούνιζε (εννοείται ο ήχος που παράγεται από το γουρούνι)).

Εικόνα 1: I like Myself, David Catrow (2005)

Κρίνεται ιδιαίτερα θετικό το μήνυμα της ηρωίδας περί αποδοχής του εαυτού της ανεξαρτήτως πιθανών ατελειών της – τις οποίες διακωμωδεί προκειμένου το κείμενο να γίνει περισσότερο γλαφυρό, έλκοντας κατά αυτόν τον τρόπο το ενδιαφέρον των παιδιών (“And I don’t care in any way what someone else may think or say” μετάφραση: Και δεν με ενδιαφέρει καθόλου, τι μπορεί κάποιος να πει ή να σκεφτεί [για εμένα]).

Rosie Revere, Engineer

Η κεντρική ηρωίδα της ιστορίας ονομάζεται Rosie Revere, ονειρεύεται να γίνει σπουδαία μηχανικός (“who dreamed of becoming a great engineer”). Πρόκειται για ένα ξανθό κορίτσι με κοντά, ξανθά μαλλιά, τα οποία πέφτουν στο πρόσωπο της, καλύπτοντας το ένα μάτι. Φορά λευκό φόρεμα (με κόκκινες και μαύρες ρίγες), λευκό καλσόν και κόκκινα παπούτσια. Σε άλλη σελίδα του βιβλίου παρουσιάζεται με κόκκινα γάντια, μπλε παλτό και σκούφο. Στην πρώτη σελίδα του βιβλίου η ηρωίδα τοποθετείται σε μία σχολική αίθουσα, μεταξύ των συμμαθητών της, οι οποίοι τραγουδούν. Η ίδια κάθεται αμίλητη κι αμήχανη, ενώ αναφέρεται: “young Rosie sat shyly, not daring to speak” (μετάφραση: Η μικρή Ρόζι καθόταν ντροπαλά, μην τολμώντας να μιλήσει). Στη συνέχεια, δίνεται η πληροφορία ότι η ηρωίδα συλλέγει υλικά από τα σκουπίδια, προκειμένου να δημιουργήσει από εκείνα νέα αντικείμενα (“But when no one saw her, she picked in the thrash, for treasures to add to her engineer staff” μετάφραση: Κι όταν δεν κοιτούσε κανείς, έψαχνε στα σκουπίδια, για να βρει και να προσθέσει θησαυρούς στα πράγματα που χρησιμοποιούσε για τις μηχανολογικές της κατασκευές).

Η ηρωίδα αναφέρεται ως μηχανικός, καθώς αρέσκεται να κατασκευάζει τεχνολογικά αντικείμενα (“gadgets”). Η συγκεκριμένη εκδοχή του γυναικείου φύλου κρίνεται ιδιαίτερα προοδευτική, καθώς όπως είναι γνωστό –αποδεικνύεται εμπειρικά– οι γυναίκες όχι μόνο δεν θεωρούνται ικανές σε ό,τι αφορά τις κατασκευές γενικότερα, αλλά θεωρείται κι ότι δεν είναι τεχνολογικά ενήμερες σε σχέση με τους άνδρες.

Καθώς σχολιάστηκε νωρίτερα, η Ρόουζι φαίνεται ντροπαλή κι αποθαρρημένη. Άλλωστε παρουσιάζεται να συλλέγει τα υλικά της κρυφά από τους συμμαθητές της. Η προαναφερόμενη συμπεριφορά, οφείλεται στο γεγονός ότι στο παρελθόν οι κατασκευές της σχολιάστηκαν αρνητικά και σχεδόν περιπαιχτικά από τον θείο της, (Uncle Fred /ανδρική παρουσία). Συγκεκριμένα αναφέρεται: “ [...] but Fred slapped his knee and he chuckled out loud. He toughed till he wheezed and his eyes filled with tears, all to the horror of Rosie Revere” (μετάφραση: [...] αλλά ο Φρεντ χτύπησε το γόνατο του και την έδιωξε. Συνέχισε μέχρι που του κόπηκε η ανάσα [από τα γέλια] και τα μάτια του γέμισαν δάκρια, όλα αυτά εις βάρος της Ρόουζι Ρεβίρ). Η πρωταγωνίστρια επιχειρεί να κατασκευάσει ξανά ένα “gizmo” (μετάφραση: συσκευή/εργαλείο) προκειμένου να εκπληρώσει την επιθυμία της θείας της να πετάξει (“That night, as Rosie lay wide – eyed in bed, a daring idea crept into her head. Could she build a gizmo to help aunt fly?” μετάφραση: Εκείνο το βράδυ, καθώς η Ρόουζι ξάπλωσε στο κρεβάτι με τα μάτια ορθάνοιχτα, μια τολμηρή ιδέα εισέβαλε στο κεφάλι της. Θα μπορούσε να κατασκευάσει μια συσκευή για να βοηθήσει τη θεία να πετάξει;). Παρά τους ενδοιασμούς (“She looked at the cheese hat and said ‘No, no I ’” μετάφραση: Κοίταξε το τύρινο καπέλο [προηγούμενο δημιούργημα της ηρωίδας, για το οποίο κοροϊδεύτηκε από τον θείο] και είπε «Όχι, όχι εγώ»), επιχειρεί να κατασκευάσει ένα «ελικόπτερο». Ίσως το τελικό αποτέλεσμα να μην κρίνεται απαραίτητα επιτυχημένο, όμως προάγεται η εικόνα ενός κοριτσιού (γυναικείο πρότυπο), το οποίο παρά τις δυσκολίες, μάχεται και καθοδηγείται από το πάθος της (“Oh, no! Never, Not ever again will I try to build something to sputter or spin with a lever, a switch, or a gear. And never will I be a great engineer.” Μετάφραση : Ο, όχι! Ποτέ, Ποτέ ξανά δεν θα δοκιμάσω να κατασκευάσω κάτι που αναβοσβήνει ή στριφογυρίζει με μοχλό, διακόπτη, ή ταχύτητα . Και ποτέ δεν θα γίνω σπουδαία μηχανικός.).

Εκτός από την κεντρική ηρωίδα, τα δύο φύλα παρουσιάζονται στην ιστορία μέσω:

A) Των συμμαθητών: Παρατηρείται ποικιλία χρωμάτων και χαρακτηριστικών στα ρούχα και την εξωτερική εμφάνιση των παιδιών, δίχως στερεότυπη παρουσία των δύο φύλων.

B) Θεός Φρεντ: Αποτελεί τη μοναδική ενεργή ανδρική παρουσία της ιστορίας. Ο ίδιος, εργάζεται ως φύλακας σε ζωολογικό κήπο· γι' αυτόν τον λόγο παρουσιάζεται να φορά γκρι φόρμα εργασίας. Η παρουσία του κρίνεται αρνητικά, καθώς πρόκειται για το άτομο, το οποίο περιγελά τη Ρόουζι, προκαλώντας αισθήματα ντροπής κι αμηχανίας. Παρατηρείται, δηλαδή, μια μορφή ψυχολογικής βίας, η οποία ασκείται από το ανδρικό στο γυναικείο φύλο.

Γ) Θεία Rosie: Η συνονόματη θεία της ηρωίδας, φαίνεται να μοιράζεται με εκείνη εκτός από το όνομα και την αγάπη για κατασκευές, αφού αναφέρεται ότι παλαιότερα απασχολούνταν κατασκευάζοντας αεροπλάνα (“who loved building airplanes a long time ago” μετάφραση: η οποία αγαπούσε να κατασκευάζει αεροπλάνα πολύ καιρό πριν). Η θεία Rosie αποτελεί το πρόσωπο, το οποίο ενθαρρύνει τελικά την ηρωίδα να συνεχίσει τις προσπάθειες, παρά πιθανές μικρές αποτυχίες (“Life might have its failures, but this was not it. The only true failure can come if you quit” μετάφραση: Στη ζωή ίσως υπάρχουν αποτυχίες, αλλά αυτή [η προσπάθεια] δεν ήταν μία εκείνες. Μπορείς να αποτύχεις πραγματικά, μονάχα, εάν παραιτηθείς).

Αναφορικά με την εμφάνιση της θείας Rosie, αξίζει να αναφερθεί ότι παρουσιάζεται με τζιν παντελόνι και μπλούζα, κόκκινα παπούτσια (όμοια με της ηρωίδας), κόκκινο μαντίλι στα γκρι μαλλιά της, έντονο μακιγιάζ και ένα μπαστούνι. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει μια από τις μία από τις σελίδες του βιβλίου, όπου παρουσιάζεται η ίδια σε νεαρή ηλικία. Εμφανώς αδύνατη, με καστανά μαλλιά και δίχως ρυτίδες, φορά τα ίδια τζιν ρούχα και κατασκευάζει/επιδιορθώνει το φτερό ενός αεροπλάνου. Αξίζει να παρατηρηθεί στη νεότερη εκδοχή της, ότι ο τρόπος με τον οποίο είναι τοποθετημένο το μαντίλι στα μαλλιά, παραπέμπει - σε συνδυασμό με το γενικότερο παρουσιαστικό της- στην παρακάτω εικόνα:

Εικόνα 2: "We Can Do It!" , αφίσα του J. Howard Miller

Εικόνα 3: Rosie Revere, Engineer, David Roberts (2013)

Ομοίως, η κεντρική ηρωίδα αφού ανακτά την αυτοπεποίθησή της, έπειτα από παρέμβαση της θείας, παρουσιάζεται να φορά το ίδιο μαντίλι, δεμένο με τον χαρακτηριστικό τρόπο, ο οποίος διαφαίνεται και στις προηγούμενες εικόνες. Πρόκειται δηλαδή, για ένα έμμεσο μήνυμα ότι το βιβλίο ενδιαφέρεται να προάγει μηνύματα, κατά τα οποία ενισχύεται η θέση της γυναίκας στην κοινωνία. Πιθανόν, να αιτιολογείται έπειτα από τη συγκεκριμένη παρατήρηση η επιλογή της συγγραφέως να κατασκευάσει μια ηρωίδα, η οποία απασχολείται με έναν ανδροκρατούμενο τομέα. Ενώ τέλος, το όνομα της ηρωίδας (Rosie) είναι κοινό με εκείνο της γυναίκας που απεικονίζει η αφίσα του Τζ. Χάουαρντ (Rosie), η οποία κατά τον Δεύτερο Παγκόσμιο πόλεμο αποτέλεσε σημαντικό γυναικείο πρότυπο, ενσαρκώνοντας την εικόνα της

εργάτριας (συμβολισμός: οικονομική ανεξαρτησία) και κατά συνέπεια αποτέλεσε σύμβολο του Αμερικάνικου Φεμινισμού.

Εικόνα 4: Rosie Revere, Engineer, David Roberts (2013)

I'm Enough

Το βιβλίο αφορά ένα μελαμψό κορίτσι, με καστανά φουντωτά μαλλιά. Παρουσιάζεται να φορά τζιν σαλοπέτα, άσπρο μπλουζάκι και μαύρα παπούτσια. Το όνομα της δεν αναφέρεται σε κανένα σημείο του βιβλίου. Η αφήγηση είναι πρωτοπρόσωπη, στοιχείο το οποίο προοικονομείται ακόμη από τον τίτλο “I’m Enough” (μετάφραση: Είμαι Αρκετή). Το γεγονός ότι η κεντρική ηρωίδα αφηγείται η ίδια την ιστορία της, κρίνεται ιδιαίτερα θετικά, διότι γνωστοποιούνται στους αναγνώστες καταστάσεις και συναισθήματα, ακριβώς όπως τα βιώνει η ίδια: “Like the rain, I’m here to pour and drip and fall until I’m full” (μετάφραση: Σαν τη βροχή, έτσι κι εγώ ήρθα για να ξεχθώ και να στάξω και να πέσω μέχρι το τέλος.) .

Γενικότερα, η ηρωίδα παρουσιάζεται σε ποικίλα αντικείμενα (ladder [σκάλα], rope [σχοινί]), καιρικά φαινόμενα (wind [άνεμος], rain [βροχή]) και καταστάσεις, μέσω ενός επαναλαμβανόμενου φραστικού μοτίβου: “Like the..., I’m here to...” (μετάφραση: Όπως ... έτσι κι εγώ...). Μέσω των φράσεων δηλώνονται εκδοχές της ανθρώπινης φύσης της. Ακολουθούν μερικά παραδείγματα:

- Ονειρεύεται: Like the moon, I’m here to dream. (Μετάφραση: Όπως το φεγγάρι, ήρθα εδώ για να ονειρευτώ.)

- Αγαπά: Like the heart, I'm here to love. (Μετάφραση: Όπως η καρδιά, ήρθα εδώ για να αγαπήσω.)
- Μάχεται: Like the champ, I'm here to fight. (Μετάφραση: Σαν τον πρωταθλητή, έτσι κι εγώ είμαι εδώ για να παλέψω)
- Αποτυγχάνει: Like the winner, I'm here to win, and even if I don't, get up again (Μετάφραση: Όπως ο νικητής, ήρθα εδώ για να νικήσω, κι ακόμα κι εάν δεν τα καταφέρω, θα προσπαθήσω ξανά.)
- Εξελίσσεται: Like the trees, I'm here to grow. (Μετάφραση: Όπως τα δέντρα, ήρθα εδώ για να μεγαλώσω.)

Ακόμη, κρίνεται ιδιαίτερα θετικά το γεγονός ότι η ηρωίδα παρουσιάζεται με περισσότερους από έναν τρόπους. Υπάρχουν σελίδες στις οποίες παρουσιάζεται ως αθλήτρια στίβου και πάλης, εμφανίζεται χαρούμενη ή λυπημένη. Παίζει με παιδιά, των οποίων η εμφάνιση υπονοεί ότι προέρχονται από διαφορετικά πολιτισμικά περιβάλλοντα (σχιστά μάτια, ξανθά μαλλιά, ανοιχτόχρωμο/ σκουρόχρωμο δέρμα)· ενώ παρατηρείται ότι παίζει και με ένα κορίτσι σε αναπηρικό αμαξίδιο. Βέβαια, οι δευτερεύοντες ηρωίδες του βιβλίου είναι εξολοκλήρου γυναίκες και δεν υφίσταται πουθενά η ανδρική παρουσία.

Δεδομένου ότι η συγγραφέας επιχειρεί να επικοινωνήσει την αξία της διαφορετικότητας και κατά συνέπεια, την σημασία του εαυτού μας και των άλλων· κρίνεται ως έλλειψη η παντελής απουσία του ανδρικού φύλου, καθώς κρίνεται σκόπιμη η προώθηση μηνυμάτων περί αποδοχής και μεταξύ των δύο φύλων, μέσω των παιδικών βιβλίων.

Billy And The Beast

Η ηρωίδα του βιβλίου ονομάζεται Billy· πρόκειται για ένα μικρό κορίτσι, με μαύρα κατσαρά και φουσκωτά μαλλιά. Φορά φούξια κορδέλα, κίτρινο αδιάβροχο, μαύρο παντελόνι και κόκκινες γαλότσες. Κατά τη διάρκεια της πλοκής η ηρωίδα περιπλανάται στο δάσος μαζί με τον γάτο της (“Billy and Fatcat were walking through the forest which was something the liked to do now and then.” μετάφραση: Η Μπίλι και ο Χοντρογάτος περπατούσαν στο δάσος, πράγμα που τους άρεσε να κάνουν που και που). Η Billy παρατηρεί ότι τα ζώα, τα οποία συνήθως συναντούσε κατά τον περίπατο απουσιάζουν: They said goodbye to hedgehog. Oh! Hang on,

where was the hedgehoke? ... Where was fox? Where were the mice? Where were the adorable bunny rabbits? (μετάφραση: Είπαν αντίο στον σκατζόχοιρο. Οπ! Για ένα λεπτό, που ήταν ο σκατζόχοιρος; ... Που ήταν η αλεπού; Που ήταν τα ποντίκια; Που ήταν τα αξιαγάπητα λαγουδάκια;). Η ηρωίδα ανακαλύπτει ότι τα ζώα πάρθηκαν από το Τρομερό Τέρας (“Terrible Beast”), προκειμένου να χρησιμοποιηθούν ως υλικά για την σούπα, την οποία ετοίμαζε. Η Billy σκαρφίζεται τεχνάσματα και καταφέρνει να σώσει τα ζώα, παγιδεύοντας τελικά το τέρας κι εγκλωβίζοντας το μέσα στην κατσαρόλα με την σούπα.

Αποτελεί ενδιαφέρουσα παρατήρηση ότι η ηρωίδα του βιβλίου – ομοίως κι οι ηρωίδες των περισσότερων αγγλικών βιβλίων που μελετήθηκαν – αντιμετωπίζει μόνη το πρόβλημα/τέρας. Εφευρίσκει δηλαδή τρόπους για να ξεγελάσει, να ελευθερώσει τα ζώα και τελικά να διώξει το Τέρας, αντιμετωπίζοντας την απειλή. Σε παρόμοιες περιπτώσεις ελληνικών βιβλίων (βλ. «Η γυναίκα του γίγαντα», «Η γκρινιάρρα», «Η ξύπνια βασιλοπούλα») επεμβαίνει κάποιος ενήλικας ή παρουσιάζεται διά μαγείας κάποιο αντικείμενο, το οποίο εξυπηρετεί την έκβαση της πλοκής επιφέροντας λύση. Κρίνεται σημαντικό, να παρουσιάζονται ηρωίδες – πρότυπα, οι οποίες είναι σε θέση να ικανοποιήσουν μόνες τις ανάγκες τους, χρησιμοποιώντας γνώσεις και ικανότητες τους. Πρόκειται δηλαδή για ένα γυναικείο πρότυπο, ισχυρό κι αυτάρκη. Πρόκειται για προσωπικότητες μη εξαρτημένες από το ανδρικό φύλο, τους ενήλικες ή από μηχανής Θεούς. Οι ηρωίδες επικοινωνούν το μήνυμα ότι οι αναγνώστριες είναι ικανές να κατορθώσουν ότι στόχο θέσουν, εάν παραμείνουν πιστές στον εαυτό και τις ικανότητες τους.

Σε αντιπαραβολή, θα μπορούσε να σχολιαστεί ότι στο συγκεκριμένο παραμύθι «εμφανίζονται» άξια αντικείμενα, τα οποία βοηθούν τη Billy να αντιμετωπίσει τις εκάστοτε δυσκολίες. Η διαφορά έγκειται στο γεγονός ότι η ηρωίδα σκέφτεται μόνη ποιο αντικείμενο της χρησιμεύει για να επιτύχει κάθε φορά τον σκοπό της -ακόμη κι εάν λογικά, εκείνο το αντικείμενο δεν συναντάται / υπάρχει στο συγκεκριμένο περιβάλλον -, αντί να εμφανίζεται «διά μαγείας» ένα υλικό κρεμάμενο σε ένα δέντρο ή να παραδίδεται σε εκείνη από κάποιον άλλο χαρακτήρα της ιστορίας, προκειμένου να δοθεί λύση στο πρόβλημα.

Τέλος, το μοτίβο της ηρωίδας, η οποία περιπλανώμενη στο δάσος αντιμετωπίζει έναν σοβαρό κίνδυνο, είναι ιδιαίτερα σύνηθες και συγκεκριμένα

παραπέμπει στο κλασικό παραμύθι «Κοκκινοσκουφίτσα». Ομοίως στις δύο περιπτώσεις τα επικίνδυνα γεγονότα λαμβάνουν χώρα στο δάσος (συνάντηση με τέρας/ συνάντηση με λύκο). Επίσης, η ηρωίδα συναναστρέφεται και μιλά με τα ζώα· πρόκειται για ακόμα ένα χαρακτηριστικό, το οποίο συναντάται σε κλασικά παραμύθια (Σταχτοπούτα/ Χιονάτη). Κύρια διαφοροποίηση μεταξύ των κλασικών παραμυθιών που αναφέρθηκαν αποτελεί το στοιχείο που επισημάνθηκε νωρίτερα: η ηρωίδα αντιμετωπίζει τελικά μόνη τον κίνδυνο. Στα κλασικά παραμύθια η λύση δίνεται πάντοτε μέσω παρεμβολής της ανδρικής παρουσίας (κυνηγός/ πρίγκιπας). Εξαιτίας των προαναφερόμενων λόγων προκύπτει ότι το συγκεκριμένο παιδικό βιβλίο ανήκει στην κατηγορία των «μεταμυθοπλαστικών έργων», όπως ορίστηκαν σε προηγούμενη ενότητα της παρούσας εργασίας.

The Paper Dolls

Κεντρική ηρωίδα του βιβλίου, είναι ένα κορίτσι της οποίας το όνομα δεν αναφέρεται κατά τη διάρκεια της πλοκής. Φορά πράσινο- λευκό φόρεμα με ρίγες, πράσινο καλσόν, κόκκινη ζακέτα και παντόφλες που θυμίζουν την όψη τίγρης. Τα μαλλιά της είναι καστανά και τα στολίζουν ένα κόκκινο κοκαλάκι κι ένα ακόμη όμοιο με πεταλούδα. Η συγγραφέας παρουσιάζει την ηρωίδα στην εισαγωγή της ιστορίας “There was once a girl who had tiger slippers and a ceiling with stars on it and a butterfly hairslide which she kept losing and two goldfish and a nice mother who helped her to make some paper dolls” (μετάφραση: Ήταν κάποτε ένα κορίτσι που είχε παντόφλες που έμοιαζαν με τίγρεις, ταβάνι στολισμένο με αστέρια και ένα κοκαλάκι σαν πεταλούδα, το οποίο έχανε συνέχεια και δύο χρυσόψαρα και μια καλή μαμά, η οποία τη βοήθησε να φτιάξει μερικές χάρτινες κούκλες.

Αναφορικά με τη μητέρα της ηρωίδας (γυναικεία παρουσία) , κατηγοριοποιείται μαζί με τα αντικείμενα τα οποία το κορίτσι κατέχει και την προσδιορίζουν (a girl who **had** [...] and a **nice** mother). Το επίθετο “nice” μεταφράζεται ως «καλή» . Χρησιμοποιείται βέβαια για να δηλώσει αγάπη προς το πρόσωπο της μητέρας, αλλά ως προσδιορισμός θεωρείται ότι ταιριάζει περισσότερο σε αντικείμενα. Άλλωστε αξίζει να παρατηρηθεί ότι η μητέρα αναφέρεται τελευταία ανάμεσα σε μια λίστα με άψυχα αντικείμενα (παντόφλες, κοκαλάκι) και ζώα (χρυσόψαρα). Η μητέρα παρουσιάζεται ως ένα χαμογελαστό πρόσωπο, με καστανά μαλλιά, φορώντας

πράσινη μπλούζα. Παρατηρείται βέβαια απουσία της πατρικής φιγούρας· παρά το γεγονός ότι η ηρωίδα παρουσιάζεται εντός οικογενειακού περιβάλλοντος.

Στο βιβλίο παρουσιάζεται ο κύκλος της ζωής (“and the girl grew into a mother, who helped her own little girl make some paper dolls” μετάφραση: και το κορίτσι μεγαλώνοντας έγινε μητέρα, και βοήθησε το δικό της μικρό κοριτσάκι να κατασκευάσει μερικές χάρτινες κούκλες). Αρχικά η ηρωίδα εμφανίζεται ως νεαρό κορίτσι, έπειτα ως έφηβη και τέλος ως ενήλικη μητέρα ενός παιδιού. Αναφέρεται κι η γηραιότερη ηλικία, όταν ανάμεσα στις αναμνήσεις που ανακαλεί η ηρωίδα γράφεται “and a kind granny” (μετάφραση: και μια ευγενική γιαγιά). Η γιαγιά τοποθετείται με τα πράγματα, τα οποία η ηρωίδα έχασε (χάρτινες κούκλες, χρυσόψαρα), αλλά διατηρεί στο μυαλό, καθώς σκοπός της συγγραφέα θεωρείται η μετάδοση του μηνύματος ότι τα αγαπημένα πράγματα και πρόσωπα διασώζονται μέσα μας μέσω ανεξίτηλων αναμνήσεων κι αυτός είναι ο τρόπος να τα διατηρούμε ζωντανά, δίχως να μας καταβάλει η υλική απώλεια (“We not gone, Oh! No, no, no. We holding hand and we won’t let go [...] and the paper dolls flew into the little girl’s memory where they found [...] and more and more lovely things each day and each year’s.” μετάφραση: Δεν εξαφανιζόμαστε, Ο! Όχι, όχι, όχι. Κρατάμε τα χέρια και δεν τα αφήνουμε [...] και οι χάρτινες κούκλες πέταξαν στην μνήμη του μικρού κοριτσιού, όπου βρήκαν [...] ακόμη πιο πολλά πράγματα καθώς περνούσαν οι ημέρες και τα χρόνια).

Η Γιαγιά εικονογραφείται σύμφωνα με το κλασικό πρότυπο, δηλαδή, καθισμένη σε μια καρέκλα, να πλέκει. Τα μαλλιά της είναι λευκά και φορά πορτοκαλί φούστα και πράσινη μπλούζα και σακάκι. Αξιοσημείωτο κρίνεται το γεγονός ότι μητέρα, γιαγιά αλλά και η ενήλικη εκδοχή της κεντρικής ηρωίδας φορούν πράσινα ενδύματα. Πιθανόν, το πράσινο να συμβολίζει τη οικογενειακή και συναισθηματική σύνδεση των τριών (κόρη – μητέρα- γιαγιά). Πρόκειται για ένα σημείο αναγνωρίσεως του οικογενειακού δεσμού, της μητρικής φιγούρας κι ίσως της ενήλικης περιόδου.

Τέλος, κρίνεται απαραίτητο να σχολιαστούν οι χάρτινες κούκλες. Ιδιαίτερο χαρακτηριστικό τους αποτελεί ότι σε εκείνες απεικονίζονται τόσο το ανδρικό όσο και το γυναικείο πρότυπο, ενώ συνήθως οι κούκλες παραπέμπουν σε γυναικείες φιγούρες. Συνολικά, συναντώνται πέντε (5) κούκλες· εκ των οποίων οι τρεις είναι κορίτσια (Τίκι, Τζάκι, Τζόου) κι οι δύο (2) αγόρια (Τάκι, Τζιμι). Ως προς το παρουσιαστικό τους, οι κούκλες εικονογραφούνται με μπλε, κόκκινα και μαύρα μαλλιά (Τίκι/Τάκι:

μπλε, Τζάκι/Τζόου: κόκκινα, Τζιμ: μαύρα). Ομοίως, στον ρουχισμό παρατηρείται ποικιλία χρωμάτων, ανεξαρτήτως φύλου, ενώ παρατηρείται ότι τα κορίτσια φορούν φορέματα και τα αγόρια παντελόνια.

Κλείνοντας, παρατηρείται ότι η μοναδική ανδρική παρουσία του βιβλίου - εξαιρώντας τις κούκλες- είναι ένα αγόρι, το οποίο καταστρέφει τις κούκλες, κομματιάζοντας τις με ένα ψαλίδες (“ [...] came a boy with a pair of scissors and he said ‘I’ll snip you’ and he did. He snipped in tiny little peaces” μετάφραση: [...] εμφανίστηκε ένα αγόρι κρατώντας ένα ψαλίδι και είπε «Θα σε ψαλιδίσω» κι έτσι έκανε. Τις ψαλίδισε σε χιλιάδες μικροσκοπικά κομματάκια). Το ανδρικό φύλο παρουσιάζεται αρνητικά στο βιβλίο, καθώς καταστρέφει και στερεί από την ηρωίδα ένα αγαπημένο αντικείμενο. Μάλιστα, φαίνεται ιδιαίτερα κακός όπως αποδεικνύουν οι φράσεις: “I’ll snip you” (μετάφραση: Θα σε ψαλιδίσω) και “You’re gone forever” (μετάφραση: Εξαφανιστήκατε για πάντα!).

Wake Up Do, Ludia Lou!

Η βασική ηρωίδα του βιβλίου ονομάζεται Ludia Lou. Πρόκειται για ένα ξανθό κορίτσι, με φουντωτά ξανθά μαλλιά, το οποίο κοιμάται φορώντας μπλε πιτζάμες. Ενώ εκείνη κοιμάται ένα φάντασμα εμφανίζεται στο δωμάτιο, προσπαθεί να την ξυπνήσει και να την τρομάξει (“One night a ghost glided into Ludia Lou’s bedroom when she was fast asleep. The ghost said: Whoo! Wake up do, Ludia Lou! Wake from your dream and scream! μετάφραση: Ένα βράδυ ένα φάντασμα γλίστρησε στο δωμάτιο της Λυδίας Λου, ενώ εκείνη κοιμόταν. Το φάντασμα είπε: Οουου! Ξύπνα Λυδία Λου! Ξύπνα από το όνειρο σου και τσίρηξε!). Το φάντασμα δεν καταφέρνει να ξυπνήσει τη Λυδία, σε κάθε σελίδα φέρνει ένα ζώο (αγελάδα, γάτα, κουκουβάγια, κόκορα), αλλά κι ένα μωρό, τα οποία κάνοντας ήχους βοηθούν το φάντασμα να ξυπνήσει το κορίτσι. Τελικά, ένα φτερό του κόκορα προκαλεί φτέρνισμα στα ζώα και το μωρό. Τα φτερνίσματα ξυπνούν τη Λυδία και οι αναγνώστες συνειδητοποιούν ότι όσα προαναφέρθηκαν αποτελούν μέρος ενός ονείρου της ηρωίδας.

Το βιβλίο δεν παρουσιάζει ιδιαίτερα στοιχεία που υποκρύπτουν στερεότυπες συμπεριφορές γυναικών ή ανδρών. Παρατηρείται ότι η Λυδία φορά μπλε πιτζάμες και το δωμάτιο της είναι γαλάζιο· δηλαδή χρώματα τα οποία χρησιμοποιούνται συνήθως για το ανδρικό φύλο.

Ακόμα, δεδομένου ότι η βασική ηρωίδα είναι κορίτσι (γυναικεία παρουσία), προκύπτει ότι το παραμύθι απευθύνεται εκ πρώτης όψεως σε νεαρές αναγνώστριες (κορίτσια). Το γεγονός ότι αφενός σε μια ιστορία με πρωταγωνίστρια ένα κορίτσι κι αφετέρου σε ένα βιβλίο, το οποίο θα διαβαστεί κυρίως σε κορίτσια, συμμετέχει ένα φάντασμα, αποτελεί εν μέρει κατάρριψη ενός στερεοτύπου. Τα φαντάσματα, ως πλάσματα της φαντασίας και τρομακτικές υπάρξεις ανταποκρίνονται κυρίως στις αναγνωστικές προτιμήσεις των αγοριών, τα οποία αρέσκονται να διαβάζουν βιβλία με έντονα τα στοιχεία της δράσης και της περιπέτειας (Κανατσούλη, 2008).

Επιπλέον, όχι μόνο στο βιβλίο παρουσιάζεται ένα φάντασμα, αλλά η κεντρική ηρωίδα φαίνεται να μην αισθάνεται φόβο ή απειλή, αναζητώντας βοήθεια ή θαλπωρή από την οικογένεια της. Εν αντιθέσει, η ίδια ξυπνώντας από το όνειρο γελά “At last Ludia Lou woke from her dream, and she ... laughed!” (μετάφραση: Τελικά η Λυδία Λου ξύπνησε από το όνειρο της, και ... γέλασε!)

4.2 Ελληνικά Βιβλία

Η άτακτη Μαμά

Η άτακτη μαμά, είναι μια γυναίκα – μητέρα δύο παιδιών. Αδύνατη, με καστανά μαλλιά, μέτριου μήκους. Στο εξώφυλλο του βιβλίου παρουσιάζεται να φορά φούξια πιζάμες, λαχανί μπλουζάκι και σκουλαρίκια, ενώ σε άλλα σκίτσα φορά γκρι παντελόνι, μοβ σακάκι και λευκό μπλουζάκι ή μωβ μπιτζάμες. Γενικότερα παρουσιάζεται με πολλούς διαφορετικούς τρόπους σε ότι αφορά το παρουσιαστικό της. Ομοίως παρατηρείται ποικιλία συναισθημάτων (θετικών κι αρνητικών), τα οποία εκφράζονται με πληθώρα εκφράσεων και κινήσεων, όπως αποδίδονται στις εικόνες.

Προτού αναφερθούμε αναλυτικότερα σε λεπτομέρειες, οι οποίες αφορούν χαρακτηριστικά της συμπεριφοράς των ηρώων, προέχει να δοθεί κατεύθυνση ως προς το περιεχόμενο της ιστορίας. Το βιβλίο αφορά μια γυναίκα – μητέρα, η οποία παίζει με τα δυο παιδιά της το παιχνίδι της «Άτακτης Μαμάς» · δηλαδή συμπεριφέρεται σαν να είναι εκείνη το παιδί και τα παιδιά της σαν να είναι «η μαμά». Κατά αυτόν τον τρόπο, οι ήρωες πραγματοποιούν πράξεις και εκφράζουν συμπεριφορές, οι οποίες δεν αρμόζουν στην ηλικία, το ύφος, την ωριμότητα και τις εμπειρίες τους.

Τα δύο παιδιά της ιστορίας είναι ένα αγόρι πέντε (5) χρονών κι ένα κορίτσι έξι (6) χρονών. Το κορίτσι έχει μακριά καστανά μαλλιά χτενισμένα κοτσίδες και φορά τζιν παντελόνι, κίτρινη μπλούζα και μπλε παπούτσια. Το αγόρι έχει ξανθά, κοντά μαλλιά, ενώ φορά γαλάζια ρούχα και παπούτσια. Σε γενικές γραμμές, το παρουσιαστικό των μικρών ηρώων παραπέμπει στα κλασικά πρότυπα παρουσίας και ενδυμασίας ενός αγοριού και κοριτσιού. Αντιθέτως, η μητέρα παρουσιάζεται με σύγχρονη εμφάνιση κι ενδυμασία, αφού δεν φορά φορέματα, ποδιά ή ανοιχτά ροζ και κόκκινα χρώματα. Οι ήρωες της ιστορίας παρουσιάζονται ως: «εγώ» (αγόρι, αφηγητής), «η μαμά» (γυναίκα/ μητέρα, «άτακτη μαμά») και η «αδελφή μου» (κορίτσι). Δεν αναφέρεται δηλαδή το όνομα τους. Γνωστοποιείται μονάχα η ηλικία των παιδιών: «λέει ευχαριστημένη η αδελφή μου, γιατί εκείνη ξέρει πώς πρέπει να γράφεται η αντιγραφή. Φέτος πηγαίνει στην πρώτη δημοτικού!». Κατά αυτόν τον τρόπο, γίνεται αντιληπτό ότι το κορίτσι είναι έξι (6) χρονών. Αναφορικά με τη μητέρα δεν δίνεται καμία πληροφορία αναφορικά με τον χαρακτήρα ή την ταυτότητά της, όπως η ηλικία ή το επάγγελμα.

Γενικότερα, δεν διαφαίνονται έντονα διακρίσεις και στερεότυπες ιδέες για τα φύλα. Τα παιδιά (αγόρι, κορίτσι) αναλαμβάνουν στον ίδιο βαθμό το γονεϊκό ρόλο «της μαμάς», όπως απαιτεί το παιχνίδι· συγκεκριμένα παρατηρείται: να θέτουν ισάξια όρια και κανόνες, να καθαρίζουν και να συμβάλλουν ισόποσα στην ανατροφή και διαγωγή της «άτακτης μαμάς». Μια από τις «αταξίες» της «άτακτης μαμάς», είναι ότι επιθυμεί να παίζει ποδόσφαιρο μέσα στο σπίτι. Τότε, αναφέρεται από τον αφηγητή (αγόρι): «όπως κάνω κι εγώ, που τρελένομαι για το ποδόσφαιρο και μπορεί μια μέρα να γίνω ποδοσφαιριστής, αντί για αστροναύτης, που μου αρέσει το ίδιο». Τα επαγγέλματα «ποδοσφαιριστής» και «αστροναύτης», τα οποία επιδιώκει ο ήρωας, θεωρούνται στερεότυπα ανδρικά επαγγέλματα. Είναι ιδιαίτερα κοινότυπο να αρέσκονται τα αγόρια και να αποσκοπούν σε εκείνα.

Κλείνοντας, αξίζει να αναφερθεί μια επιπρόσθετη πληροφορία. Στο βιβλίο παρουσιάζεται η ημέρα μια οικογένειας, από την οποία απουσιάζει εντελώς το πατρικό πρότυπο. Βέβαια είναι πλέον κοινώς αποδεκτό, ότι η μορφή της οικογένειας στη σύγχρονη κοινωνία διαφοροποιείται, σε σχέση με το παραδοσιακό πρότυπο πυρηνικής οικογένειας, το οποίο υπερίσχυε στο παρελθόν. Πρόκειται λοιπόν για την παρουσίαση μιας νέας μορφής μονογονεϊκής οικογένειας; Από την άλλη, αποτελεί ιδιαίτερα συχνό φαινόμενο – το οποίο σταδιακά μεταβάλλεται και δέχεται βελτίωση –

η ανδρική φιγούρα να απέχει από την ανατροφή των παιδιών και η απασχόληση κι ενασχόληση με εκείνα να βαραίνει κυρίως τη γυναίκα (μητέρα). Επιπροσθέτως, στην σελίδα τέσσερα (4) του βιβλίου αναφέρεται: «Αν μας υποσχεθείς ότι θα ξαναπαίζουμε κι αύριο Άτακτη Μαμά, τότε ναι!»· γεγονός, το οποίο μαρτυρά ότι το μοτίβο τριών (3) μελών τα οποία συνεργάζονται, αλληλεξαρτώνται και παίζουν μαζί θα επαναληφθεί ξανά την επόμενη μέρα. Καταλήγουμε στον παρακάτω προβληματισμό: πρόκειται για την παρουσίαση μίας μοντέρνας ή μάλλον σύγχρονης οικογενειακής πραγματικότητας ή για μία άτυπη αποδοχή της απουσίας της πατρικής φιγούρας από την καθημερινή ρουτίνα και ανατροφή των παιδιών, και κατά συνέπεια μείωση της σημασίας της πατρικής συνεισφοράς σε σχέση με την μητρική;

Η Γκρινιάρρα

Η πρωταγωνίστρια του βιβλίου, είναι ένα μικρό κορίτσι, της οποίας το όνομα είναι Τασούλα. Είναι τεσσάρων (4) ή πέντε (5) ετών, αφού αναφέρει: «εγώ πάω στο νηπιαγωγείο». Η Τασούλα έχει πυκνά, πορτοκαλί, σγουρά μαλλιά. Φορά ένα μπλε φόρεμα με τιράντες, μια ριγέ άσπρη / πορτοκαλί μπλούζα, μαύρα παπούτσια και λευκές κάλτσες. Το ντύσιμο της ηρωίδας θυμίζει σε μεγάλο βαθμό τη νοοτροπία της σχολικής ποδιάς, την οποία φορούσαν παλαιότερα τα παιδιά. Κύριο χαρακτηριστικό της Τασούλας είναι η «γκρίνια», όπως μαρτυράται ήδη από τον τίτλο του βιβλίου.

Η σειρά «Φραουλίτσα» του εκδοτικού οίκου Ψυχογιός, εκδίδει βιβλία τα οποία σχετίζονται με συμπεριφορές, τις οποίες εκφράζουν συνήθως τα παιδιά. Δεν θεωρείται τυχαία η επιλογή να εκφραστεί το συναίσθημα της «γκρίνιας» μέσω μιας θηλυκής ηρωίδας. Ομοίως, στην ίδια σειρά συναντάμε τους τίτλους: «Η πεισματάρρα», «Ο ατακτούλης», «Ο ψευτάκος». Παρατηρείται ότι οι τίτλοι των βιβλίων της σειράς παραπέμπουν σε κάποια στερεότυπα χαρακτηριστικά, τα οποία αποδίδονται στα άτομα αναλόγως με το φύλο τους («γυναικεία γκρίνια»).

Στην ιστορία παρουσιάζεται ένα κορίτσι, το οποίο χρησιμοποιεί την γκρίνια προκειμένου να επιτύχει εκείνα τα οποία επιθυμεί και επιτυγχάνει σε όλες τις περιπτώσεις τους στόχους της. Σημαντικό πλεονέκτημα του βιβλίου «Η Γκρινιάρρα», αποτελεί το γεγονός ότι παρουσιάζονται τρεις γενιές γυναικών (κόρη – μητέρα – γιαγιά), τις οποίες θα μελετήσουμε διεξοδικότερα στη συνέχεια.

Αναφορικά με τη μητέρα (γυναικεία παρουσία) της κεντρικής ηρωίδας, πρόκειται για μια γυναίκα ξανθιά και αδύνατη. Αρχικά παρουσιάζεται να φορά ένα πράσινο φόρεμα, ενώ παρακάτω κόκκινο. Στο απόσπασμα με το οποίο συστήνεται η μητέρα στο αναγνωστικό κοινό, αναφέρεται: «Η μαμά γύρισε από τη δουλειά και έβγαλε τα τακούνια της. Δεν άλλαξε το φόρεμα της. Έτρεξε γρήγορα στον νεροχύτη. Καθάρισε ένα κρεμμύδι και το έκοψε μέσα στην κατσαρόλα. Της τράβηξα το μανίκι και εκείνη τρώμαξε». Παρουσιάζεται δηλαδή η εικόνα μιας εργαζόμενης μητέρας, η οποία αμέσως μετά την επαγγελματική της απασχόληση, καλείται να μαγειρέψει και γενικότερα να ανταποκριθεί στις οικογενειακές υποχρεώσεις. Εν συνεχεία, ενώ η μικρή Τασούλα μοιράζεται έναν προβληματισμό της, η μητέρα μοιάζει ιδιαίτερα απασχολημένη – ίσως και αδιάφορη – αφού οι απαντήσεις που αναφέρει είναι «Αχ! Πώς τσούζει τα μάτια αυτό το κρεμμύδι!», «Πω, πω! Μου τελειώσανε οι πατάτες, τι θα κάνω τώρα;», «Άσε με γιατί πρέπει να μαγειρέψω. Πέρασε η ώρα, πότε θα φάμε για μεσημέρι;». Αξίζει να παρατηρηθεί ότι η μητέρα χρησιμοποιεί το πρώτο πρόσωπο «Μου τελειώσανε/ να μαγειρέψω»: παρουσιάζεται δηλαδή η μαγειρική σαν αποκλειστικά δική της αρμοδιότητα. Σε αντιπαραβολή, στις επόμενες σελίδες του βιβλίου ο πατέρας (ανδρικό πρότυπο) παρουσιάζεται κουρασμένος να διαβάζει την εφημερίδα του: «Είναι απόγευμα. Ο μπαμπάς είπε ότι είναι κουρασμένος. Κάθεται στον καναπέ και διαβάζει εφημερίδα». Πρόκειται δηλαδή για μια παραδοσιακή προσέγγιση οικογενειακού μοντέλου· όπου η μητέρα αναλαμβάνει το μεσημεριανό δείπνο, ενώ ο πατέρας κάθεται και διαβάζει εφημερίδα. Ο πατέρας φορά πράσινο πουλόβερ, καφέ παντελόνι, κάλτσες και παντόφλες,

Μια εξίσου σημαντική γυναικεία παρουσία είναι «η γιαγιά». Η γιαγιά ενσαρκώνει την κλασική μορφή του ρόλου της «γιαγιάς» σε ένα παραμύθι. Έχει κοντά λευκά μαλλιά, φορά γυαλιά και σκουλαρίκια, φορά μπλε ή γκρι φόρεμα με πουκάμισο του οποίου ο γιακάς μονάχα φαίνεται. Παρουσιάζεται να φορά ποδιά όταν μαγειρεύει, ενώ μια από τις ασχολίες στις οποίες απεικονίζεται είναι το πλέξιμο. Η γιαγιά, φαίνεται στοργική και τρυφερή, στοιχεία τα οποία αντιλαμβανόμαστε αποκωδικοποιώντας αποσπάσματα από τα λόγια της: «Μα τι καλό παιδί είναι αυτό!», «Μετά το φαγητό θα σου δώσω αυτήν την ωραία σοκολάτα, όλη δική σου. Ξέρω πόσο πολύ σου αρέσουνε οι σοκολάτες και πως θα ήθελες να τη φας τώρα αμέσως, αλλά μετά δε θα έχεις όρεξη να φας το υπέροχο φαγητό που σας ετοίμασα. Άμα δε συμφωνείς μαζί μου, πες το μου και θα το συζητήσουμε.» . Ακόμα,

παρά το γεγονός ότι η γιαγιά απουσιάζει και δεν ζει στο ίδιο περιβάλλον με την υπόλοιπη οικογένεια, η νύφη της – συμπεραίνουμε ότι πρόκειται για σχέση νύφης – πεθεράς και όχι κόρης – μητέρας, δεδομένου ότι η πρώτη την αποκαλεί «μητέρα» και όχι «μαμά» - ζητά την συμβουλή της για θέματα τα οποία αφορούν την ανατροφή του παιδιού.

Στο βιβλίο συναντάται μια εικόνα, κατά την οποία η οικογένεια κάθεται στο τραπέζι για το Χριστουγεννιάτικο γεύμα. Στο τραπέζι κάθονται : η γιαγιά, ο πατέρας, ο γιος και η κόρη· ενώ η μητέρα φαίνεται παραδίπλα να φέρνει / σερβίρει το φαγητό στο τραπέζι:

Εικόνα 5: Η Γκρινιέρα, Μάρω Αλεξάνδρου (2016:32/33)

Η συγκεκριμένη εικόνα θα μπορούσε να είναι μια σύγχρονη παραλλαγή της κλασικής πλέον εικόνας παλαιότερου σχολικού εγχειρίδιου:

Εικόνα 6: Πηγή: *Αλφαβητάριο*, (1977: 68/69)

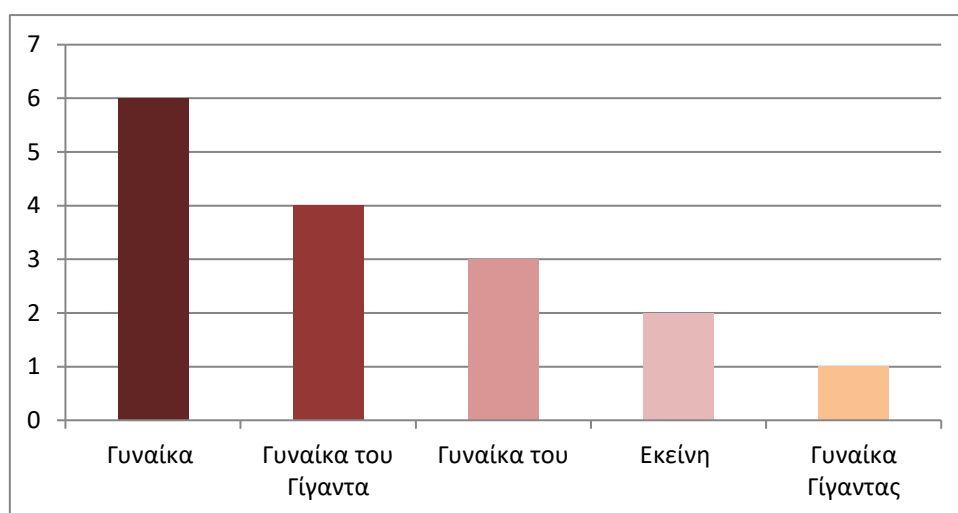
Στις οικογένειες των δύο εικόνων έχουν συγκεντρωθεί προκειμένου να φάνε. Οι γυναίκες – μητέρες, ομοίως και στις δύο περιπτώσεις, αναλαμβάνουν το σερβιρίσματα της οικογένειας· γεγονός το οποίο μαρτυρά ότι δεν υφίστανται σημαντικές μετατροπές στο ρόλο και τη θέση της γυναίκας σε μια τέτοια οικογενειακή περίσταση. Αντίστοιχα, οι άνδρες κάθονται στο τραπέζι.. Στην εικόνα του σχολικού αναγνώσματος παρατηρείται ο πατέρας να ξεκινά να τρώει φαγητό, δίχως να αναμένει την σύζυγο να ολοκληρώσει το σερβίρισμα, προκειμένου να δειπνήσει όλη η οικογένεια ταυτοχρόνως. Αντιθέτως, στην εικόνα του βιβλίου ο πατέρας ενώ δεν βοηθάει στο σερβίρισμα του δείπνου – τουλάχιστον αναμένει να δειπνήσει παράλληλα με τα υπόλοιπα μέλη της οικογένειας.

Ακόμα, αξίζει να παρατηρήσουμε την εικόνα της Τασούλας, της ηρωίδας του βιβλίου που μελετάμε σε σχέση με το κορίτσι της ίδιας ηλικίας που παρατηρείται στο κέντρο του οικογενειακού τραπεζιού της δεύτερης εικόνας. Η ενδυμασία των δύο κοριτσιών φέρει σημαντικές ομοιότητες. Αρχικά φορούν φόρεμα με γραμμές και τα μαλλιά τους στολίζει ένας κόκκινος φιόγκος. Βέβαια, η Τασούλα φορά πράσινο φόρεμα, ενώ τα κορίτσια της δεύτερης εικόνας φορούν κόκκινα, πορτοκαλί και κίτρινα χρώματα· εκείνα δηλαδή που θεωρούνται παραδοσιακά «κοριτσίστικα» χρώματα. Αυτή η διαφοροποίηση μαρτυρά αδιαμφισβήτητα μια εξέλιξη νοοτροπίας αναφορικά με τον τρόπο με τον οποίο αντιλαμβάνονται τα χρώματα σε σχέση με το φύλο. Μια ακόμη παρατήρηση αναφορικά με το παρουσιαστικό των γυναικών στις δυο εικόνες αφορά την κόμμωση. Στην εικόνα οι γυναίκες όλων των ηλικιών έχουν μαζεμένα μαλλιά, ως δείγμα περιποίησης και κατά συνέπεια σεβασμό προς την οικογένεια και το δείπνο. Αντιθέτως, στη πρώτη περίπτωση δεν ισχύει κάτι

παρόμοιο, αφού στην σύγχρονη κοινωνία τα άτομα είναι ελεύθερα ως προς την εμφάνιση τους, δίχως να αποτελεί εκείνη δείγμα σεβασμού ή ασέβειας. Σαφώς, η παρουσία της γιαγιάς στην πρώτη εικόνα είναι εκσυγχρονισμένη εφόσον δεν φορά μαύρα ρούχα και μαντίλι στο κεφάλι, όπως η γιαγιά της δεύτερης εικόνας.

Η Γυναίκα Του Γίγαντα

Το όνομα της ηρωίδας δεν αναφέρεται πουθενά στην ιστορία. Η πρωταγωνίστρια, μια γυναίκα γίγαντα, αναφέρεται συνήθως ως: «γυναίκα του γίγαντα», «γυναίκα» ή «γυναίκα του». Ενώ λιγότερες φορές αποκαλείται «γυναίκα γίγαντας» και «εκείνη», όπως φαίνεται και στο παρακάτω γράφημα:

Εικόνα 7: Τρόποι με τους οποίους αναφέρεται στη Γυναίκα

Κρίνεται ιδιαίτερα σημαντικό για την κεντρική ηρωίδα ενός βιβλίου να ονοματοποιείται, καθώς η ονομασία αποτελεί μέρος της ταυτότητας και μάλιστα πρωταρχικό στοιχείο. Στη συγκεκριμένη περίπτωση, η ηρωίδα όχι μόνο δεν ονομάζεται, αλλά προσδιορίζεται σε σχέση με κάποιο άλλο πρόσωπο. Παρατηρείται ένα φαινόμενο, το οποίο παραπέμπει κι απεικονίζεται συνήθως στην παλαιότερη ελληνική παραδοσιακή κοινωνία. Σύμφωνα με τον Ακριτόπουλο (2013) «Το όνομα του ήρωα αποδίδει σ' αυτόν ένα γενικό αλλά ουσιαστικό χαρακτηρισμό, που σημαίνει: εγκαθιστά μια αιτιολογημένη, μια ποιοτική σχέση, και ως εκ τούτο αποκτά συμβολική αξία για το συνολικό νόημα του κειμένου, και τελικά λειτουργεί ως συμβολισμός και αλληγορία στο παραμύθι ως έργο».

Αναφορικά με τη εμφάνιση της κεντρικής ηρωίδας· πρόκειται για μία όμορφη γυναίκα, ψηλή (αφού είναι γίγαντας) κι αδύνατη. Τα μαλλιά της είναι ξανθά κι ιδιαίτερα μακριά. Φορά ροζ φόρεμα, φούξια κάλτσες με καρδιές, ενώ στο πρόσωπο ξεχωρίζουν έντονες βλεφαρίδες και κραγιόν. Γενικά, η εμφάνιση της ηρωίδας φαίνεται να ταυτίζεται ιδιαίτερος με κλασικά πρότυπα ομορφιάς, δίχως να προσφέρει εναλλακτικές προτάσεις και μηνύματα μέσω της εξωτερικής εμφάνισης της κεντρικής ηρωίδας.

Στη συνέχεια, μελετάται η πρωταγωνίστρια μέσα από τις ασχολίες και την παρουσία της στην πλοκή της ιστορίας. Αρχικά αναφέρεται: « Στην πόλη της όλοι την απέφευγαν. Δεν είχε φίλους. Και γι' αυτό ένιωθε μοναξιά. Έκανε όμως προσπάθειες να βρει παρέα. Βρήκε δουλειά σε κατάστημα ρούχων, συμμετείχε σε ομάδα αερόμπικ [...]». Η επαγγελματική αποκατάσταση παρουσιάζεται όχι ως ένας τρόπος αυτοπραγμάτωσης και προσωπικής καταξίωσης, αλλά ως μέσο απόκτησης κοινωνικών συναναστροφών. Ακόμη, το επάγγελμα το οποίο επιλέγεται, αφορά τον τομέα της ένδυσης: «Βρήκε δουλειά σε κατάστημα ρούχων», επάγγελμα και χώρος κυρίως γυναικοκρατούμενος. Επομένως, ο επαγγελματικός προσανατολισμός κρίνεται ιδιαίτερα στερεότυπος. Ομοίως, η ασχολία, η οποία αφορούσε τον αθλητισμό «συμμετείχε σε ομάδα αερόμπικ». Μία ακόμη παρατήρηση αφορά το γεγονός ότι η γυναίκα αναφέρεται ότι εργαζόταν μόνο προτού γνωρίσει τον γίγαντα· στην υπόλοιπη ιστορία παρουσιάζεται συνεχώς σπίτι, να απασχολείται με τα οικοκυρικά ή άλλες δραστηριότητες, ενώ ο γίγαντας απουσιάζει.

«Μέχρι που μια μέρα γνώρισε τον έρωτα της ζωής της, έναν γίγαντα. Και πίστεψε ότι η μοναξιά της θα τελείωνε.»: Η φράση προδίδει την αντίληψη ότι η μοναξιά κι η απόρριψη που αισθάνεται η πρωταγωνίστρια θα λάβουν τέλος έπειτα από τη γνωριμία με τον γίγαντα. Το προαναφερόμενο περιστατικό, προδίδει ένα προφίλ μη ανεξάρτητης γυναίκας, μη ικανής να προσφέρει χαρά κι ικανοποίηση στον εαυτό της. Φαίνεται ότι αναμένει την ανδρική παρουσία, προκειμένου να σωθεί από την μοναξιά και να βιώσει την ευτυχία. Ακόμη, η φράση «γνώρισε τον έρωτα της ζωής της, έναν γίγαντα», φανερώνει μια ακόμη παρωχημένη αντίληψη. Το μήνυμα το οποίο υπονοείται, αφορά τις ανθρώπινες διαπροσωπικές σχέσεις. Με τη χρήση του όρου «έρωτας της ζωής της», υποκινείται το μήνυμα ότι οι άνθρωποι – οι γυναίκες – γνωρίζουν μόνο μια φορά, ένα μόνο άνθρωπο, τον οποίο επιλέγουν και πορεύονται. Μια τέτοια αντίληψη, προκαλεί ήδη σύγχυση στη σύγχρονη εποχή, καθώς το

προαναφερόμενο μοτίβο παρακμάζει. Οι άνθρωποι αντιμετωπίζουν την δοκιμασία κι απόρριψη του προαναφερόμενου μοντέλου, καθώς δεν εναρμονίζεται με τις ανάγκες, τις σύγχρονες προοπτικές και τη νοοτροπία των σύγχρονων σχέσεων.

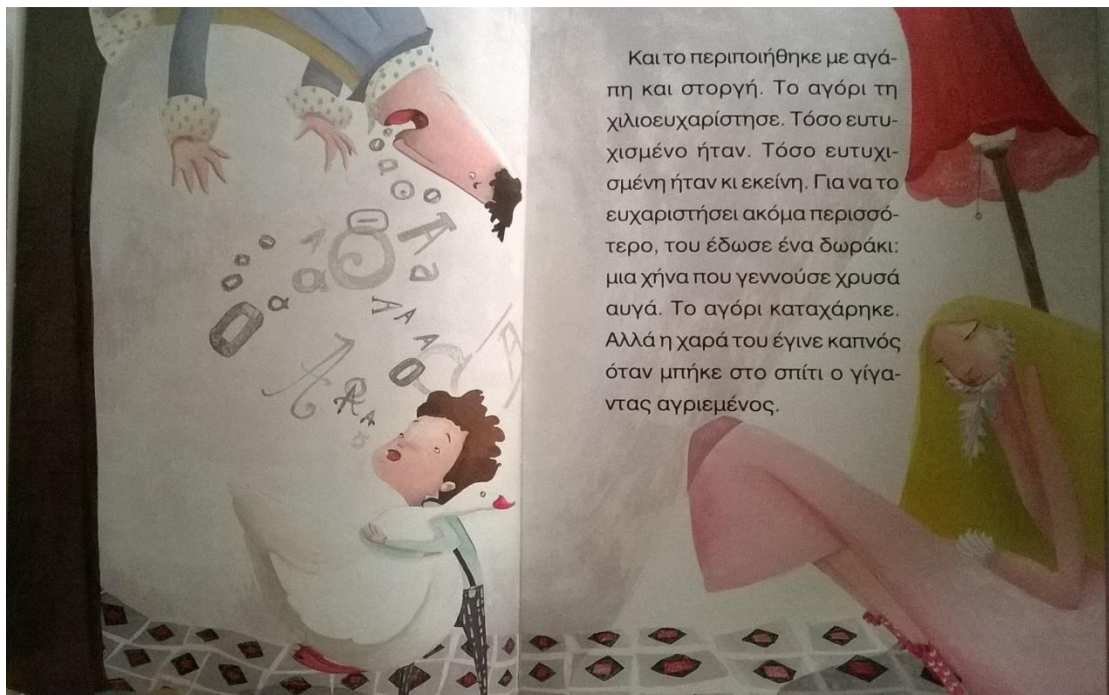
Παρόμοια νοοτροπία φαίνεται να φέρει το γεγονός ότι η ηρωίδα στη συνέχεια εκτονώνει τη μοναξιά βρίσκοντας παρηγοριά σε μια παιδική παρουσία: «Και το περιποιήθηκε με αγάπη και στοργή»/ «Τόσο ευτυχισμένη ήταν κι εκείνη». Το συγκεκριμένο περιστατικό παραπέμπει στην κοινότυπη θεωρία της ολοκλήρωσης μιας γυναίκας μέσω της γέννησης ενός παιδιού, το οποίο θα καλύψει τα κενά, νοσηματοδοτώντας τη ζωή της. Στο βιβλίο φαίνεται να εκπληρώνεται ο μύθος, ή μάλλον να επιδιώκεται δύο φορές, όταν η ηρωίδα αποζητά την συντροφιά πρώτα ενός αγοριού και στη συνέχεια μιας ομάδας επτά αγοριών: «Αχ, τα καημένα ήταν πεινασμένα και βρόμικα. Τα τάισε, τα έκανε μπάνιο και τα κοίμησε στο γιγαντοκρεβάτι της». Επιδείνωση των στερεοτύπων πραγματοποιείται όταν ο γίγαντας (ανδρική παρουσία) εμφανίζεται να αντιπαθεί, να διώχνει ή ακόμη και να απειλεί ότι θα φάει τα παιδιά – επισκέπτες: «Θα τα φάω για πρωινό». Η στερεότυπη αντίληψη ότι το ανδρικό φύλο εκδηλώνει αρνητικά συναισθήματα σε ότι αφορά την παιδική παρουσία σκιαγραφείται στην ιστορία.

«Μια μέρα καθώς ξεσκόνιζε το πελώριο σπίτι στη μέση της μικρής πόλης, βρήκε κάτι που της κίνησε την περιέργεια.»: Η ηρωίδα παρουσιάζεται να πραγματοποιεί μια στερεότυπα γυναικεία ασχολία, δηλαδή το ξεσκόνισμα (καθαριότητα σπιτιού). Στη συνέχεια, όταν εκείνη ανακαλύπτει ένα βιβλίο με συνταγές, όχι μόνο φαίνεται να επιχειρεί να αντιμετωπίσει την πλήξη μέσω μιας γυναικείας ασχολίας, αλλά συμπεραίνουμε ότι τελικά οι μαγειρικές απόπειρες αποσκοπούν στον εντυπωσιασμό του γίγαντα: «Ο γίγαντας ήταν τρισευτυχισμένος από τις νοστιμιές που του έφτιαχνε.» υποψία, η οποία επιβεβαιώνεται με τη χρήση του προσδιοριστικού «του» («του έφτιαχνε»). Επόμενη ασχολία της ηρωίδας είναι η κηπουρική. Παρά το γεγονός ότι η κηπουρική πρόκειται για μια δραστηριότητα ανδρών και γυναικών, συναντάται η παρακάτω φράση: «ανακάλυψε έναν κόσμο χρωματιστό, αρωματικό, πανέμορφο.». Μέσω της φράσης, γίνεται αντιληπτό ότι η νέα ασχολία της ηρωίδας σχετίζεται κυρίως με την ομορφιά και τον καλλωπισμό. Σε άλλη περίπτωση, θα μπορούσε να συνδεθεί με τον υγιεινό τρόπο ζωής, τη διάσωση του περιβάλλοντος, ή έναν οικολογικό και φιλικό προς το περιβάλλον τρόπο ζωής. Αξίζει να αναφερθεί βέβαια, ότι η ηρωίδα αναζητούσε μία απασχόληση, η οποία θα

την απελευθερώσει από την πλήξη. Εξαιτίας αυτού, αναμένεται να αναφέρονται τα συναισθήματα της εφόσον απέκτησε τη δραστηριότητα. Ανταφτού, σχολιάζεται μονάχα η άποψη του κοινωνικού περιγυρου (γειτονιά, γίγαντας) : «Όλη η γειτονιά είχε μαγευτεί από το άρωμα των κέικ και των λουλουδιών. Ακόμα και ο γίγαντας είχε εντυπωσιαστεί. Είχε γλυκαθεί. Είχε μαγευτεί.».

Στη συνέχεια, η ηρωίδα ανακαλύπτει ένα βιβλίο κατασκευών κι αναφέρεται: «Και μέσα από αυτές τις σελίδες κατασκεύασε ένα δώρο για τον γίγαντα της: ένα ποδήλατο.». Γίνεται αντιληπτό, ότι οι απόπειρες της ηρωίδας να αποκτήσει κάποια ενασχόληση, αποβλέπουν πάντοτε στον γίγαντα. Στην πρώτη περίπτωση η γυναίκα μαγειρεύει για τον γίγαντα, στη συνέχεια φυτεύει προκειμένου να τον εντυπωσιάσει, ενώ τέλος κατασκευάζει ένα ποδήλατο για την ψυχαγωγία εκείνου, τη στιγμή που η ίδια αισθάνεται πλήξη και δυσφορία. Η γυναίκα του γίγαντα, παραγκωνίζοντας την ανάγκη της για συντροφικότητα – εφόσον κάτι τέτοιο δυσαρεστούσε τον γίγαντα: «Δεν θέλω άλλες επισκέψεις, ακούς; της βροντοφώναξε ο άντρας της.» -, αναπληρώνοντας το κενό με την ανάγνωση βιβλίων και την ενασχόληση με κατασκευές. Ιδιαίτερα οξύμωρη κρίνεται η φράση: «ενώ έλειπε ο γίγαντας για ποδηλασία», όπου η ηρωίδα παρουσιάζεται να διαβάζει μόνη στο σπίτι, ενώ ο γίγαντας απουσιάζει με το ποδήλατο το οποίο η ίδια κατασκεύασε. Η συγκεκριμένη γυναικεία παρουσία, παραπέμπει σε μεγάλο βαθμό σε εκείνες λαϊκών παραμυθιών. Συγκεκριμένα σύμφωνα με την Μ. Κανατσούλη στο βιβλίο «Πρόσωπα Γυναικών Σε Παιδικά Λογοτεχνήματα» (2008) : «τα λαϊκά παραμύθια, τα οποία εξονυχιστικά μελετημένα στη σημερινή εποχή στο μικροσκόπιο ειδικών επιστημονικών κλάδων, θεωρήθηκαν ύποπτα για τη μετάβαση σεξιστικών προτύπων στους νεότερους αναγνώστες: Η εικόνα της οικογένειας που προβάλλεται είναι απόλυτα πατριαρχική και τα δύο φύλα ενεργούν σύμφωνα με τις παραδοσιακές κοινωνικές αντιλήψεις, προσδοκίες και παραδοχές. Έτσι, η γυναίκα έχει κύρια γνωρίσματα χαρακτήρα τη μειλιχιότητα και την απουσία γνώμης, ενώ ο σκοπός της ζωής της εξαντλείται στην προσφορά χωρίς ανταπόδοση προς την οικογένεια». Ενώ στο ίδιο βιβλίο, η ίδια σχολιάζει «Όμως για κάθε βιβλίο γραμμένο τις τελευταίες δεκαετίες, εφόσον παρουσιάζονται γυναίκες και κορίτσια να συμπεριφέρονται με τους παραδοσιακούς γυναικείους τρόπους, ενώ άντρες και αγόρια να υιοθετούν τους προκαθορισμένους ηγετικούς ρόλους του αντρικού φύλου [...], θα μπορούσαμε άφοβα να χρησιμοποιήσουμε, μάλιστα σε τόνο επιτημητικό, το χαρακτηρισμό του σεξιστικού».

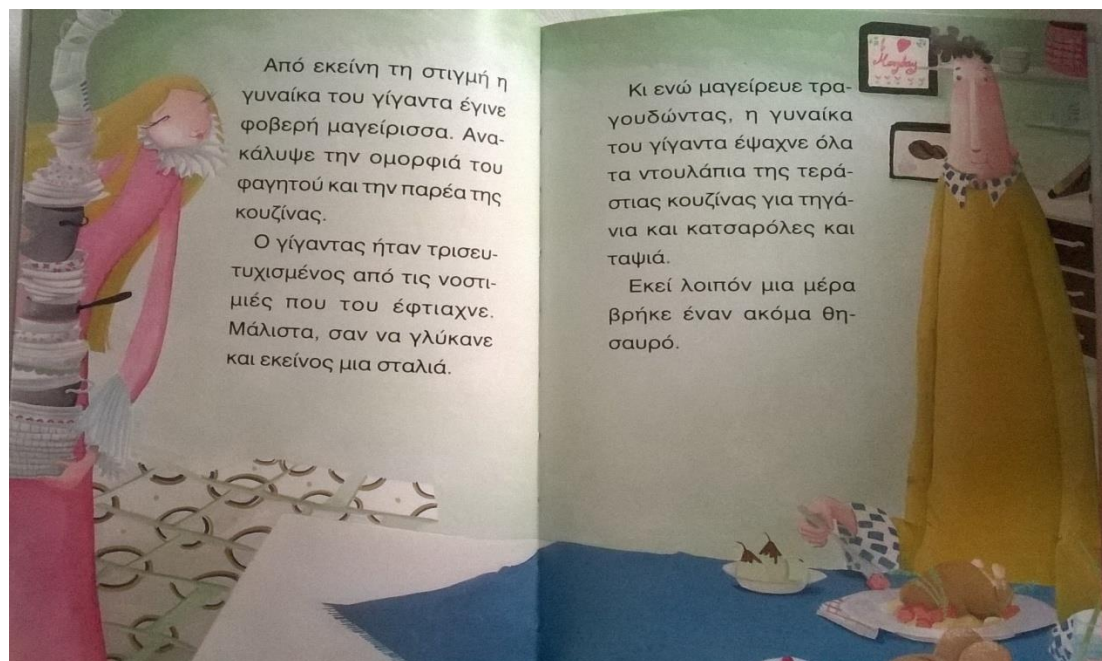
Χαρακτηριστικό της σχέσης των δύο συντρόφων είναι ο φόβος, συναίσθημα το οποίο εκδηλώνεται άμεσα παρακάτω: «χτύπησε το κουδούνι του πελώριου σπιτιού. “Οχ!” τρόμαξε η γυναίκα. “Ποιος να είναι; Αλίμονο μας αν τον δει ο γίγαντας!”. Άνοιξε με δισταγμό την πόρτα. “Φύγε! Φύγε γρή... ”». Ο θυμός του γίγαντα, ο οποίος εκδηλώνεται κυρίως στην αρχή της ιστορίας φαίνεται ότι τρομοκρατεί την ηρωίδα («τρόμαξε η γυναίκα»). Πρόκειται, λοιπόν, για την παρουσίαση μιας σχέσης, η οποία βασίζεται στον θυμό (άνδρας), την θλίψη και τον φόβο (γυναίκα). Ενώ, ακόμη και στο φινάλε της ιστορίας, όταν ο ταχυδρόμος φέρνει στον γίγαντα ένα βιβλίο, αναφέρεται «και πήρε στα χέρια του τον καινούριο του φίλο: ένα δικό του βιβλίο!». Ο γίγαντας, αποζητούσε την συντροφικότητα ενός βιβλίου, όταν η σύντροφος του φαίνεται να υποφέρει από μοναξιά σε όλη την εξέλιξη της πλοκής. Τα προαναφερόμενα στοιχεία αναφορικά με τη σχέση των δύο ηρώων απεικονίζονται ξεκάθαρα στις παρακάτω εικόνες των σελίδων του βιβλίου:

Εικόνα 8: *Η Γυναίκα Του Γίγαντα*, Αιμιλία Κονταίου (2014)

Στην άκρη της εικόνας παρουσιάζεται ο γίγαντας αρκετά μεγαλόσωμος σε σχέση με τα υπόλοιπα αντικείμενα και άτομα της εικόνας – διπλώνεται προκειμένου να χωρέσει στη σελίδα - . Ο Γίγαντας φαίνεται εκνευρισμένος, καθώς φωνάζει σε ένα αγόρι (προκειμένου να το διώξει). Στην άλλη άκρη της εικόνας φαίνεται η ηρωίδα να κάθεται μαζεμένη κι εμφανώς θλιμμένη, σε στάση αμυντική. Από την εικόνα λαμβάνουμε μια αρνητική αίσθηση, ενός απόμακρου ζευγαριού. Τα άτομα

αισθάνονται λύπη και θυμό, ενώ δε φαίνεται να υπάρχει λεκτική, σωματική ή οπτική επικοινωνία μεταξύ τους.

Εικόνα 9: *Η Γυναίκα Του Γίγαντα*, Αιμιλία Κονταίου (2014)

Οι δυο ήρωες φαίνονται αποστασιοποιημένοι μεταξύ τους, αφού βρίσκονται στις δυο άκρες. Η γυναίκα παρουσιάζεται να κρατά πληθώρα μαγειρικών ειδών. Το βλέμμα της είναι στραμμένο προς τον γίγαντα, ενώ φαίνεται ιδιαίτερα ικανοποιημένη. Ο γίγαντας φαίνεται καθιστός, μπροστά από ένα τραπέζι με γλυκά και φαγητά, τα οποία γεύεται. Ο ίδιος φαίνεται ικανοποιημένος κι ήρεμος, ενώ το βλέμμα του είναι στραμμένο στα πιάτα του τραπεζιού.

Η κούκλα που ταξίδευε στον κόσμο

Κεντρική ηρωίδα του βιβλίου είναι μια κούκλα, της οποίας τα ονόματα είναι Λι,, Λιλί και Λιλίκα (αναλόγως με την ιδιοκτήτρια). Η Λι έχει κόκκινα μαλλιά, γαλαζοπράσινα μάτια και στα μαλλιά φορά μια κορδέλα (άσπρη – πράσινη) και κόκκινα παπούτσια. Φτιάχτηκε από ένα νεαρό κορίτσι σε ένα εργοστάσιο και στη συνέχεια «ταξίδεψε», για να πουληθεί από ένα δεύτερο κορίτσι ως δώρο γενεθλίων ενός τρίτου κοριτσιού. Η κούκλα δεν μιλά ή αντιδρά, μάλιστα αναφέρεται «Ίσως είναι τα μάτια της που δεν μπορείς να πεις τι χρώμα ακριβώς έχουν, ίσως το στόμα της που μισανοίγει σαν να θέλει κάτι να σου πει μυστικά ... και η καρδιά σου χτυπάει δυνατά.»

Στην ιστορία η γυναικεία παρουσία εκδηλώνεται μέσω της Λι και τριών (3) κοριτσιών. Η πρώτη ονομάζεται Ναϊρί· πρόκειται για ένα νεαρό, μελαμψό κορίτσι, η οποία εργάζεται σε ένα εργοστάσιο κατασκευάζοντας κούκλες. Η παρουσία της θίγει ζητήματα παιδικής εργασίας και κακοποίησης. Σε αντιπαράθεση με τη Ναϊρί, την ανδρική παρουσία ενσαρκώνει «το αφεντικό», το οποίο φέρει αρνητικά χαρακτηριστικά, καθώς υποκινεί την παιδική εργασία, στερώντας και καταπατώντας σε κορίτσια κι αγόρια, όπως η Ναϊρί, βασικά παιδικά κι ανθρώπινα δικαιώματα «Και την ώρα που το αφεντικό δεν κοίταζε προς τη μεριά της, κάθισε στο πάτωμα κι έκανε πως τη νανουρίζει...».

Στη συνέχεια, η ανδρική φιγούρα παρουσιάζεται με μεταφορική διάθεση. Πρόκειται για τον «Χειμώνα», ο οποίος «φορά μια γούνα από πραγματικό χιόνι», ακόμη αναφέρεται «Προχωρούσε αργά μέσα στην πόλη σαν να χόρευε και σκόρπιζε ολόγυρα τις άσπρες νιφάδες που κουβαλούσε στις μεγάλες αόρατες τσέπες του». Η συγκεκριμένη παρουσία κρίνεται θετική, καθώς ο χειμώνας συσχετίζεται στην ιστορία με αναμνήσεις της δεύτερης ηρωίδας από την πατρίδα της «Τότε η Όλια έριχνε στο περβάζι του παραθύρου της σπόρους και ψίχουλα για τα μικρά πουλιά κι έφτιαχνε χιονάνθρωπους κι έπαιζε χιονοπόλεμο με τ' άλλα παιδιά. Ήταν τόσο ωραίος ο χειμώνας στην πατρίδα της!»

Η Όλια, ενσαρκώνει επίσης το γυναικείο φύλο. Πρόκειται για ένα μικρό, ξανθό κορίτσι, μιας οικογένειας μεταναστών. Με την παρουσία της θίγονται επίσης ζητήματα παιδικής εργασίας, κακοποίησης, εκμετάλλευσης και φτώχειας, αφού κι εκείνη – όπως η Ναϊρί – εργάζεται, πουλώντας παιδικά παιχνίδια στον δρόμο. Τα δύο κορίτσια δεν φαίνεται να συνομιλούν με κάποιον άλλο χαρακτήρα, ούτε να μοιράζονται σκέψεις και συναισθήματα. Μονολογούν βέβαια, όταν κρατούν την κούκλα, θεωρώντας ότι πρόκειται για έμψυχο ον, χαρακτηριστικό, το οποίο παραπέμπει στην παιδική ηλικία και τη σχέση των περισσότερων παιδιών με τα παιχνίδια (φανταστικό παιχνίδι, παιχνίδι μίμησης): «κάθισε στο πάτωμα κι έκανε πως τη νανουρίζει μουρμουρίζοντας το τραγούδι που της έλεγε τις νύχτες η δική της μαμά» (Ναϊρί) / «Την τάισε, της άπλωσε πάνω στο κρεβάτι πολύχρωμα πανιά και τη νανούρισε με το τραγούδι που της έλεγε τα βράδια η μαμά της» (Όλια).

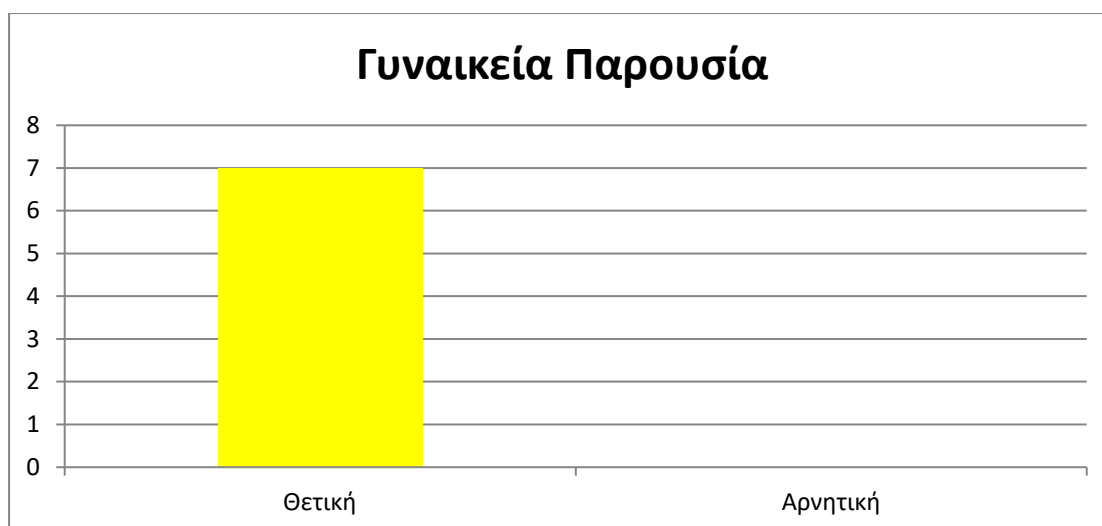
Στην περίπτωση της Όλια, η ανδρική παρουσία παραπέμπει στο καθεστώς της παιδικής εργασίας: «Κι όταν ο μπαμπάς της έδωσε το σήμα να ξεκινήσουν...» ,

παρατήρηση, η οποία επαναλήφθηκε και στην περίπτωση της Ναϊρί, (υπενθυμίζουμε: «την ώρα που δεν κοιτούσε το αφεντικό»). Ένα ακόμη κοινό στοιχείο των δύο ηρωίδων αποτελεί η ενθύμηση της μητέρας τους, ενώ παίζουν με τη Λι. Συγκεκριμένα, τα δύο κορίτσια παίζοντας με την κούκλα, την αγκαλιάζουν και την νανουρίζουν με τα τραγούδια, τα οποία τους έλεγε τα βράδια η δική τους μαμά αντίστοιχα («κάθισε στο πάτωμα κι έκανε πως τη νανουρίζει μουρμουρίζοντας το τραγούδι που της έλεγε τις νύχτες η δική της μαμά» [Ναϊρί] / «Την τάισε, της άπλωσε πάνω στο κρεβάτι πολύχρωμα πανιά και τη νανούρισε με το τραγούδι που της έλεγε τα βράδια η μαμά της» [Ολια]). Καταλήγουμε στο συμπέρασμα, ότι ενώ ουσιαστικά δεν παρουσιάζονται ενήλικες γυναικείες κι ανδρικές φιγούρες, μέσω των περιγραφών και των συναισθημάτων των κοριτσιών, κρίνονται θετικά οι γυναικείες φιγούρες κι αρνητικά οι ανδρικές. Ακόμη, παρατηρήθηκε ότι δεδομένου ότι όλες οι ηρωίδες είναι θηλυκού γένους, υπονοείται αρνητική σχέση μεταξύ των δύο φύλων, καθώς το αρσενικό προκαλεί στο θηλυκό καθεστώς θλίψης, φόβου καταπίεσης, ακόμα και κακοποίησης. Η παρατήρηση παρουσιάζεται παρακάτω και σε μορφή γραφήματος.

Το όνομα της τρίτης ηρωίδας είναι Σόφι κι είναι εκείνη, η οποία παίρνει τελικά την κούκλα ως δώρο γενεθλίων. Πρόκειται επίσης για ένα μικρό κορίτσι με καστανά μαλλιά. Αξίζει βέβαια να σχολιαστεί ότι νωρίτερα παρουσιάζεται και πάλι αρνητικά το ανδρικό φύλο, όταν ο πατέρας της Σόφι φεύγει καθυστερημένα από το μαγαζί, όπου εργάζεται «γιατί το αφεντικό τον κράτησε ακόμα μια φορά ως αργά το απόγευμα». Το αφεντικό (ανδρική φιγούρα) παρουσιάζεται αρνητικά, καθώς καθυστερεί τον άνδρα, τον οποίο αναμένει η Σόφι προκειμένου να παραλάβει το δώρο της. Βέβαια, ο πατέρας της Σόφι (ανδρική φιγούρα), παρουσιάζεται με θετικό πρόσημο καθώς είναι εκείνος ο οποίος φέρει το δώρο των γενεθλίων της: «τον έβλεπε με τα μάτια της φαντασίας της να πλησιάζει. Πολλά μικρά χαμόγελα σκάλωναν παντού στο πρόσωπο του. Και στο χέρι του, μεγάλη και κατακόκκινη, χαμογελούσε η σακούλα όπου κρυβόταν το δικό της δώρο.» .

Εικόνα 10: Η Ανδρική Παρουσία Στην Κούκλα Που Ταξίδευε Τον Κόσμο

Εικόνα 11: Η Γυναικεία Παρουσία Στην Κούκλα Που Ταξίδευε Τον Κόσμο

Η ζύπνια βασιλοπούλα

Το όνομα της Βασιλοπούλας είναι «Ωραία», αποτελεί μακρινή συγγενή της γνωστής « Ωραίας Κοιμωμένης». Η ονομασία της παραπέμπει σε προσδιορισμό, ο οποίος σχετίζεται κυρίως με την εξωτερική εμφάνιση, συγκεκριμένα την ομορφιά. Το γεγονός ότι το κύριο όνομα της ηρώιδας, αποδίδει σε εκείνη ένα χαρακτηριστικό, το οποίο την χαρακτηρίζει εξωτερικά, δίχως να υφίσταται αφηγηματική ή σημασιολογική σύνδεση με την πλοκή της ιστορίας αποτελεί χαρακτηριστικό λαϊκών παραμυθιών (Ακριτόπουλος, 2013). Ένα ακόμα στερεότυπο χαρακτηριστικό της γυναίκας είναι ότι η κύρια ιδιότητα της είναι «Βασιλοπούλα»· αναμένετε εξαιτίας

αυτής της πληροφορίας το κλασικό μοτίβο : πριγκίπισσα – πρόβλημα – πρίγκιπας, ο οποίος την σώζει – ευτυχισμένο τέλος (γάμος). Η Βασιλοπούλα έχει μαύρα σγουρά μαλλιά και φοράει κορόνα, ενώ παρουσιάζεται με μπορτό πριγκιπικό φόρεμα. Αναφέρεται ότι συνηθίζει να κοιμάται σε μια «μεταξοκαμωμένη αιώρα».

Εξετάζοντας τη παρουσία της γυναίκας μέσα από την πλοκή της ιστορίας, οι υποψίες επιβεβαιώνονται καθώς μάλιστα συναντάμε το κλασικό - στερεότυπο μοτίβο και «σύνδρομο της πριγκίπισσας», το οποίο προαναφέρθηκε. Τα στοιχεία τα οποία αντλούμε αναφορικά με την προσωπικότητα της ηρωίδας είναι: «καλή», «όμορφη», «γκρινιάρια», «Δεν ευχαριστιόταν με τίποτα κι όλο παραπονιόταν». Εκ πρώτης όψεως δίνονται αρνητικά στοιχεία αναφορικά με την προσωπικότητα της ηρωίδας, ενώ τα μόνα θετικά τα οποία αναφέρονται αφορούν: α) την εξωτερική εμφάνιση «όμορφη», β) ένα γενικό σχόλιο, το οποίο δεν προσδιορίζεται ή τεκμηριώνεται με κάποιο τρόπο, άρα αμφισβητείται η εγκυρότητα του «καλή».

Στη σελίδα πέντε του βιβλίου, συναντάται μία φράση της Βασιλοπούλας άξια σχολιασμού : «Βαριέμαι φριχτά! [...] Το μόνο που κάνω είναι να είμαι όμορφη. Όλη μέρα». Σε αυτό το σημείο κρίνεται σκόπιμο να σχολιαστεί μια λεπτομέρεια. Φυσικά γίνεται αντιληπτό ότι οι συγγραφείς κατασκευάζουν τους ήρωες, ώστε να υπηρετούν τα συμφέροντα της πλοκής μιας ιστορίας. Συγκεκριμένα, η Βασιλοπούλα παρουσιάζεται με μοναδικά ενδιαφέροντα τα «φορέματα, παπούτσια» και το «χτένισμα, μακιγιάζ», προκειμένου να τονιστεί ότι οι συγκεκριμένες ασχολίες προκαλούν πλήξη («Βαριέμαι φριχτά!», «κοιμάμαι όρθια») και στη συνέχεια της ιστορίας να δοθεί σε αντιπαραβολή η ενασχόληση με τα βιβλία «Κι όσο διάβαζε, τόσο άνοιγαν τα μάτια και το μυαλό της, τόσο ευχαριστιόταν τη ζωή. Πάνε η βαρεμάρα κι η υπνηλία!». Στη συγκεκριμένη μελέτη, δεν κρίνεται εάν η αντίθεση ως αφηγηματική τεχνική χρησιμοποιείται επιτυχημένα, ή εάν εκπληρώνεται ο σκοπός της γράφουσας να επικοινωνήσει μηνύματα φιλιαναγνωσίας. Στην εργασία, σκοπεύουμε να παρατηρήσουμε μονάχα τον τρόπο με τον οποίο σκιαγραφείται η γυναίκα.

Η Βασιλοπούλα Ωραιά παρουσιάζεται πνιγμένη από στερεότυπα γυναικεία χαρακτηριστικά και ασχολίες. Το φαινόμενο γίνεται περισσότερο έντονο με την εισαγωγή της ανδρικής φιγούρας στην ιστορία. «Να σου πω... μήπως είσαι πρίγκιπας;» ξεστομίζει η Βασιλοπούλα αμέσως μόλις αντικρίζει τον νεαρό.

Παρουσιάζεται δηλαδή η εικόνα μιας κοπέλας, η οποία αναζητά απεγνωσμένα τον πρίγκιπα. Να σημειωθεί βεβαίως, ότι η Βασιλοπούλα Ωραία κοιμόταν όταν ο νεαρός έπεσε καταλάθος επάνω της και την ξύπνησε. Αυτή η πληροφορία κάνει το ερώτημα να φαίνεται περισσότερο άκομψο και παράλογο, εφόσον ένα κορίτσι ξυπνά απότομα από τον ύπνο και συναντά έναν άγνωστο· τότε, ούτε συστήνεται – για λόγους ευγένειας –, αλλά ούτε αισθάνεται φόβο – δεδομένου ότι βρίσκεται κάποιος άγνωστος εντός των βασιλικών κήπων -. Το ερώτημα «ποιος είσαι;» εμφανίζεται αφού εκείνος την πληροφορήσει ότι δεν είναι πρίγκιπας («Ναι ε; Και τότε, αφού δεν είσαι πρίγκιπας, ποιος είσαι;»)

Στη συνέχεια, η πλοκή της ιστορίας ακολουθεί την πλοκή των περισσότερων παραμυθιών με πριγκίπισσες και βασιλοπούλες. Ο νεαρός βιβλιοπώλης σώζει την βασιλοπούλα από την πλήξη, - στη συγκεκριμένη εκδοχή - προτείνοντας της την ανάγνωση βιβλίων («Πάρε αυτό. Στοίχημα πως θα σε κρατήσει ξύπνια.»). Ο νεαρός, σώζει όχι μόνο τη βασιλοπούλα Ωραία, αλλά ολόκληρο το βασίλειο από την πλήξη και την υπνηλία: «Βασιλιάς και βασίλισσα έπεσαν με τα μούτρα στο διάβασμα, μαζί κι όλοι οι αυλικοί τους.» / «Όλοι οι πολίτες μπορούσαν να πηγαίνουν και να δανείζονται βιβλία, για να ξυπνήσουν επιτέλους κι εκείνοι!». Από το προαναφερόμενο σημείο της ιστορίας, η βασιλοπούλα ξυπνά και παύει πλέον να αποτελεί το επίκεντρο της ιστορίας. Δίνονται πληροφορίες κυρίως για τον βιβλιοπώλη και την νέα συνήθεια των πολιτών του βασιλείου να διαβάζουν.

Μια ιδιαίτερη πρωτότυπη προσέγγιση του βιβλίου αποτελεί το γεγονός ότι η βασιλοπούλα ζητά τον πρίγκιπα σε γάμο «Έτσι, τη μέρα που την είδε στην πόρτα του βιβλιοπωλείου του να στέκεται πιο όμορφη, χαμογελαστή, αποφασισμένη και ξύπνια από ποτέ, καταλαβε αμέσως γιατί είχε πάρει να τον βρει... “Ναι, δεχομαι!” της είπε όλο χαρά, και τη φίλησε γλυκά». Βέβαια, ακόμα κι αν δεν παρουσιάζονται αυτούσια τα λόγια της ηρωίδας ενώ ζητά τον ήρωα σε γάμο, η συγγραφέας περιγράφει μια σκηνή στην οποία η Ωραία παρουσιάζεται «όμορφη, χαμογελαστή, αποφασισμένη και ξύπνια». Σε αντιπαραβολή βέβαια θα μπορούσε να αναφερθεί ότι τα προαναφερόμενα χαρακτηριστικά δεν προμηνύουν τη διάθεση μιας γυναίκας να παντρευτεί. Ακόμη, έστω κι αν η πρόταση γάμου δεν έγινε στερεότυπα από τον άνδρα το γεγονός ότι η γνωριμία δυο ανθρώπων του αντίθετου φύλου κατέληξε σε γάμο – εφόσον ο άνδρας είχε σώσει τη γυναίκα από μια κατάσταση – αποτελεί στερεότυπη έκβαση των σχέσεων των δύο φύλων σε μια ιστορία (μεταπαραμύθι).

Κατά την πραγμάτωση των γεγονότων, εκτός από την κεντρική ηρωίδα Βασιλοπούλα Ωραία, συναντώνται χαρακτήρες και των δύο φύλων, οι οποίοι σχολιάζονται παρακάτω :

- Νεαρός - Βιβλιοπώλης : Η κύρια ανδρική παρουσία της ιστορίας παραμένει ανώνυμη σε όλη τη διάρκεια των εξελίξεων. Γενικότερα, κρίνεται αρνητικά για έναν ήρωα να μην αναφέρεται το όνομα του και να προσδιορίζεται σύμφωνα με άλλα χαρακτηριστικά (λόγου χάρι : επάγγελμα). Βέβαια, σε αντίθεση με το παιδικό βιβλίο «Η Γυναίκα του Γίγαντα», όπου ομοίως το όνομα της κεντρικής ηρωίδας δεν αναφερόταν· στην «ξύπνια βασιλοπούλα» ο ήρωας (άνδρας) δεν προσδιορίζεται μέσω της βασιλοπούλας (γυναίκα), αλλά αναφέρεται σε ολόκληρη την ιστορία ως νεαρός. Συγκρίνοντας τα δυο βιβλία, ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει το γεγονός ότι στην ξύπνια βασιλοπούλα, ο δευτερεύων ήρωας μπορεί να διατηρεί την ανωνυμία του, αλλά τουλάχιστον αυτοπροσδιορίζεται, ενώ στην περίπτωση της Γυναίκας Του Γίγαντα, η κεντρική ηρωίδα όχι μόνο ήταν ανώνυμη αλλά προσδιοριζόταν και μέσω του ανδρικού φύλου.
- Γυναικεία παρουσία: Εκτός από τη βασιλοπούλα, συναντώνται στο βιβλίο οι μαγείρισσες του βασιλείου, η βασίλισσα (μητέρα Ωραίας), καθώς και κάτοικοι της πόλης. Δεδομένου ότι οι προαναφερόμενες γυναίκες είναι μεγαλύτερες σε ηλικία σε σχέση με την κεντρική ηρωίδα, αποδίδονται εύσωμες, χωρίς ιδιαίτερη εκφραστική ποικιλία, με θαμπά ρούχα. Αντιθέτως, όταν απεικονίζεται μια νέα γυναίκα ανάμεσα στις υπόλοιπες του βασιλείου, παρουσιάζεται με λεπτά χαρακτηριστικά και η ενδυμασία της περιέχει έντονο χρώμα. Ακόμη, οι μεγαλύτερες κυρίες φορούν ποδιές, καπέλο ή μαντίλι στο κεφάλι τους, εκτός από τη βασίλισσα η οποία απεικονίζεται με κορόνα.
- Ανδρική παρουσία: Εκτός από το νεαρό βιβλιοπώλη, συναντάται ο βασιλιάς, ο οποίος φοράει πράσινα ρούχα και κορόνα, ενώ έχει πλούσια γκριζα μούσια, τα οποία μαρτυρούν ότι είναι γηραιότερος. Οι υπόλοιποι άνδρες πολίτες του βασιλείου, φορούν σκουρόχρωμα ρούχα, σε σχέση με τις γυναίκες, έχουν μουστάκι (2 στους 5), ενώ ένας (1) παρουσιάζεται να προσφέρει λουλούδι σε κάποιον άλλον άνδρα.

Η Τρίτη μάγισσα

Η ηρωίδα της ιστορίας είναι μια μάγισσα, η οποία αποκαλείται «τρίτη», καθώς πρόκειται για το τρίτο παιδί μιας οικογένειας. Έχει μακριά κόκκινα μαλλιά, φορά ένα κόκκινο καπέλο κι ένα ασπρόμαυρο φόρεμα, του οποίου τα μανίκια είναι πορτοκαλί. Παρά το γεγονός ότι η «τρίτη μάγισσα» είναι η κεντρική ηρωίδα του βιβλίου, στο εξώφυλλο απεικονίζεται αντί εκείνης, η πρώτη μάγισσα (το πρώτο παιδί της οικογένειας). Άξιο σχολιασμού κρίνεται το γεγονός ότι δεν αναφέρεται το όνομα της μάγισσας. Το μόνο στοιχείο του χαρακτήρα το οποίο γνωστοποιείται, είναι «η περιέργεια». Κύριο πρόβλημα στην πλοκή της ιστορίας αποτελεί το γεγονός ότι η «Τρίτη μάγισσα» δεν έχει ανακαλύψει ακόμα το επάγγελμα, το οποίο της ταιριάζει.

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει η συζήτηση μεταξύ της μάγισσας και της μητέρας της, με σκοπό την επιλογή επαγγέλματος για την πρώτη. Τα επαγγέλματα: «γιατρίνα», «δασκάλα», «ζωγράφος», «καθηγήτρια αγγλικών», «εστιάτορας», «ζαχαροπλάστης», θεωρούνται στον ίδιο βαθμό «ανδρικά» και «γυναικεία». Τελικά, η «τρίτη μάγισσα» ταξιδεύει τον κόσμο· επιστρέφει αποφασισμένη να γίνει «παραμυθατζού» και γυρνά ταινίες, αφηγούμενη κατ' αυτόν τον τρόπο τις ιστορίες της.

Στη συνέχεια, επιχειρείται η μελέτη των υπολοίπων ηρώων του βιβλίου, καθώς και των μηνυμάτων που υποκινούνται αναφορικά με τα δύο φύλα. Εισαγωγικά, το βιβλίο ανατρέχει στο παρελθόν των μαγισσών, πραγματοποιώντας ένα είδος ιστορικής αναδρομής. «Μια φορά κι έναν καιρό, οι μάγισσες ήταν κακιασμένες κι επικίνδυνες...». Ακόμα παρατηρείται ότι από την αναδρομή απουσιάζει παντελώς η παρουσία των μάγων (άνδρες). Αναφέρεται δηλαδή το σκοτεινό παρελθόν γνωστών μαγισσών κλασικών παραμυθιών, οι οποίες περιγράφονται ιδιαίτερα τρομακτικές, αφού σκότωναν «κόσμο» και «παιδάκια» είτε εξαιτίας της πείνας τους, είτε προκειμένου να παραμείνουν πρώτες στην ιεραρχία της ομορφιάς.

Στη συνέχεια, αναλύοντας τα επαγγέλματα τα οποία προτιμούν οι σύγχρονες μάγισσες: «κομμώτριες», «σχεδιάστριες μόδας», «φαρμακοποιοί», «δουλεύουν με κομπιούτερ» (προγραμματιστές), «κλένε τον καιρό στην τηλεόραση» (παρουσιάστριες δελτίων καιρού). Παρατηρείται ότι τα επαγγέλματα, τα οποία αναφέρονται δεν είναι καθαρά γυναικοκρατούμενα και στερεότυπα. Αντιθέτως, παρατίθεται το επάγγελμα

του «προγραμματιστή», το οποίο θεωρείται περισσότερο ανδρικό, εφόσον απασχολούνται σε μεγαλύτερο βαθμό άνδρες στο συγκεκριμένο χώρο.

Όταν συστήνεται στο αναγνωστικό κοινό η οικογένεια των μαγισσών από την οποία προέρχεται η τρίτη μάγισσα αναφέρονται τα παρακάτω: «ζει μια μάγισσα με τις τρεις κόρες της. Και με το εργοστάσιο της: φτιάχνει κρέμες ομορφιάς και βγάζει χρήμα με ουρά. Τα μεγαλώνει με αγάπη τα κορίτσια.», «Τους δίνει όλα τα καλά και τα στέλνει σε καλά σχολεία, για να βρουν καλές δουλειές αργότερα.». Από την προαναφερόμενη περιγραφή γίνεται αντιληπτό ότι πρόκειται για μονογονεϊκή οικογένεια, καθώς εκθειάζεται ο ρόλος και η συμβολή της μητέρας, ενώ δεν φαίνεται πουθενά να σκιαγραφείται το ανδρικό – πατρικό πρότυπο. Πιθανότατα βέβαια το προαναφερόμενο να συμβαίνει σκόπιμα, δεδομένου ότι στο συγκεκριμένο βιβλίο δεν παρουσιάζεται σε κανένα σημείο «ανδρική μορφή».

Παρατηρώντας την εμφάνιση και την ενδυμασία των μαγισσών, παρατηρούμε ότι και οι τέσσερις ηρωίδες είναι κοκκινομάλλες, φορούν φούστες κι είναι ντυμένες σε ροζ, κόκκινες και πορτοκαλί αποχρώσεις· ενώ μονάχα η μεγαλύτερη μάγισσα φορά μαύρα και μπλε, σκουρόχρωμα γενικότερα μοτίβα.

Αναφορικά με τα επαγγέλματα των μαγισσών, η μητέρα κι η πρώτη μάγισσα, απασχολούνται στο οικογενειακό εργοστάσιο. Η δεύτερη κόρη εργάζεται ως δημοσιογράφος. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζουν οι λόγοι για τους οποίους πιστεύεται ότι στη δεύτερη κόρη ταιριάζει το επάγγελμα της δημοσιογράφου «Έτσι ομορφούλα και τσαχπίνια που είναι, θα τις λέει μια χαρά τις ειδήσεις στην τηλεόραση». Θεωρείται δηλαδή, ότι εξαιτίας της εξωτερικής της εμφάνισης «ομορφούλα» είναι σε θέση να πραγματοποιήσει ένα επάγγελμα, το οποίο απαιτείται να σπουδάσει κάποιος προκειμένου να το ασκήσει. Στερεοτυπικά, καταλογίζεται σε μια κοπέλα η επιτυχία σε ένα επάγγελμα εξαιτίας του παρουσιαστικού κι όχι της νοημοσύνης της.

5. Ανακεφαλαίωση και Συμπεράσματα

Ολοκληρώνοντας τη μελέτη και τον σχολιασμό των ελληνικών κι αγγλικών βιβλίων, καταλήγουμε στα παρακάτω συμπεράσματα:

5.1 Γενικά Χαρακτηριστικά Ηρωίδων

1) Οι κεντρικές ηρωίδες των αγγλικών βιβλίων είναι μόνο νεαρά κορίτσια. Μεταξύ των αναγνωσμάτων συναντήσαμε ηρωίδες τεσσάρων (4) έως επτά (7) ετών – κρίνοντας από το παρουσιαστικό τους. Οι ενήλικοι χαρακτήρες παρουσιάζονταν μονάχα σε δευτερεύοντες ρόλους. Αντιθέτως, στα ελληνικά παραμύθια τέσσερεις από τις έξι κεντρικές ηρωίδες ήταν ενήλικες: Η Άτακτη Μαμά, Η Ξύπνια Βασιλοπούλα, Η Γυναίκα Του Γίγαντα, Η Τρίτη Μάγισσα.

Όταν οι ηρωίδες έχουν την ίδια ηλικία με το αναγνωστικό κοινό, κατ' επέκταση μοιράζονται κοινές εμπειρίες, επιθυμίες και προβληματισμούς. Τα θέματα, τα οποία πιθανόν απασχολούν τις ηλικίες τεσσάρων έως έξι, αφορούν τις διαπροσωπικές και ενδοοικογενειακές σχέσεις, το παιχνίδι, τα συναισθήματα και την ανακάλυψη του κόσμου. Βιβλία, των οποίων οι κεντρικές ηρωίδες είναι ενήλικες γυναίκες και διαπραγματεύονται θέματα όπως οι ερωτικές σχέσεις κι η επαγγελματική αποκατάσταση, προάγουν μια βεβιασμένη και πρόωμη ενηλικίωση των παιδιών, καθώς εντάσσονται σε ζητήματα τα οποία απέχουν από τις ανάγκες της ηλικίας τους.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα όσων προαναφέρθηκαν αποτελεί το παρακάτω: Στο βιβλίο “ Rosie Revere, Engineer ” η κεντρική ηρώίδα ονειρεύεται να γίνει μηχανικός. Έπειτα από συγκεκριμένα γεγονότα αποθαρρύνεται, αμφισβητώντας τις δυνατότητες της. Στη συνέχεια, μια συμβουλή από ένα αγαπημένο της πρόσωπο, πείθει την ηρώίδα να συνεχίσει να κατασκευάζει τα αντικείμενα που ονειρεύεται και να πιστεύει στον εαυτό της.

Αντίστοιχα, στο παιδικό βιβλίο «Η Τρίτη Μάγισσα» παρουσιάζεται ως ένα κορίτσι, του οποίου η μητέρα ανησυχεί για τη μελλοντική επαγγελματική της αποκατάσταση. Η ίδια, αποφασίζει να ταξιδέψει τον κόσμο, προκειμένου να συλλέξει εμπειρίες, ενώ τελικά αποφασίζει να γίνει «παραμυθατζού» και να διηγείται τις ιστορίες της μέσω της τέχνης του κινηματογράφου.

Δεδομένου ότι στα δύο βιβλία τίγεται το ζήτημα της επαγγελματικής ταυτότητας, γίνεται αντιληπτό ότι στην πρώτη περίπτωση το θέμα προσεγγίζεται μέσω μιας κατάστασης, την οποία θα μπορούσε πραγματικά να βιώσει ένα παιδί. (να νιώσει ότι περιγελάται, ότι αδυνατεί να επιτεύξει έναν στόχο). Πρόκειται δηλαδή για ένα παιδικό πρόβλημα κι η συλλογική πορεία, η οποία ακολουθείται είναι δυνατό να προσεγγιστεί και να μιμηθεί από το αναγνωστικό κοινό. Αντιθέτως, το ζήτημα της άμεσης επαγγελματικής αποκατάστασης απέχει σε μεγάλο βαθμό από την συναισθηματική, νοητική και γενικότερη αναπτυξιακή περίοδο, την οποία διανύει ένα παιδί ανάμεσα στα τέσσερα έως έξι χρόνια.

2) Οι κεντρικές ηρωίδες των αγγλικών βιβλίων ήταν ρεαλιστικοί ανθρώπινοι χαρακτήρες. Βέβαια, στα βιβλία “Paper Dolls” και “Billy And The Beast” συναντάται έντονα το στοιχείο του φανταστικού και του μη πραγματικού στους δευτερεύοντες ήρωες της ιστορίας. Αντιθέτως, στα ελληνικά παραμύθια συχνά οι κεντρικοί ήρωες ανήκαν στη σφαίρα του φανταστικού (Γίγαντας, Κούκλα, Μάγισσα).

3) Τα βιβλία η «Ξύπνια Βασιλοπούλα» και “Billy And Thr Beast”, συμπίπτουν με πρότυπα κλασικών παραμυθιών, καθώς η δεύτερη ιστορία παραπέμπει στα κλασικά παραμύθια – των οποίων τα γεγονότα δεν ανάγονται με την πραγματικότητα - «Κοκινোসκουφίτσα», «Χιονάτη» και «Σταχτοπούτα». Αντίστοιχα η ιστορία της Ξύπνιας Βασιλοπούλας παραπέμπει στις κύριες ιδιότητες και χαρακτηριστικά του λαϊκού παραμυθιού. Συγκεκριμένα, τα παραμύθια χαρακτηρίζονται από έλλειψη αληθοφάνειας, τόπου και χρόνου «Μια φρορά κι έναν καιρό, όχι πολύ μακριά από εδώ, ήταν μια χώρα...», ενώ οι ήρωες προσδιορίζονται βάσει φανερών ιδιοτήτων του χαρακτήρα ή της εμφάνισής τους « Βασιλοπούλα Ωραία» (Κανατσούλη, 2018).

4) Τόσο στα ελληνικά, όσο και στα αγγλικά βιβλία παρατηρείται έλλειψη αναφοράς στον τόπο και τον χρόνο κατά την εισαγωγή. Στις περιπτώσεις «Η Ξύπνια Βασιλοπούλα» και «Η Τρίτη Μάγισσα» οι ιστορίες ξεκινούν με τη φράση «Μια φορά κι έναν καιρό», ενώ κλείνουν με σύγχρονες παραλλαγές της φράσης «Ζήσαμε εμείς καλά κι αυτοί καλύτερα» («παντρεύτηκε τον πρίγκιπα της κι έζησαν πολύ καλά. Κι αν πιστέψουμε την ιστορία της, εμείς θα ζήσουμε ακόμα καλύτερα» / « η τρίτη μάγισσα κάνει τη δουλειά της καλά, όπως θα κάνουμε κι εμείς τη δική μας καλύτερα). Πρόκειται για χαρακτηριστικά τα οποία παραπέμπουν στα βασικά

στοιχεία του λαϊκού παραμυθιού. Αντίστοιχα, μονάχα στο βιβλίο “The Paper Dolls” συναντάται κατά την εισαγωγή η φράση “There was once a girl...” (μετάφραση: Ήταν κάποτε ένα κορίτσι...), η οποία προσδίδει αοριστία στον χρόνο, όμως θυμίζει εν μέρει τη φράση “Once upon a time...” (μετάφραση: μια φορά κι ένα καιρό) με την οποία ξεκινούν τα κλασικά παραμύθια. Τέλος, η μόνη ευδιάκριτη αναφορά σε χρόνο συναντάται στο βιβλίο “Wake Up Do, Ludia Lou”, όπου η συγγραφέας ξεκινά με τη φράση “One night...” (μετάφραση: μία νύχτα).

5) Αναφορικά με τη θεματολογία, το περιβάλλον και την πλοκή όπου συναντώνται και δρουν οι ηρωίδες, παρατηρείται ότι στα ελληνικά παραμύθια υπερισχύει το οικογενειακό περιβάλλον. Οι ιστορίες διαδραματίζονται στο σπίτι (ή παλάτι) και γίνεται αναφορά στα οικεία πρόσωπα των ηρώων. Αντιθέτως, στα αγγλικά παραμύθια οι ηρωίδες δεν δρουν απαραίτητα εντός της οικείας –παρά το γεγονός ότι όπως προαναφέρθηκε η ηρωίδες είναι ηλικιακά μικρότερες σε σχέση με εκείνες των ελληνικών βιβλίων-.

6) Οι ηρωίδες των Αγγλικών βιβλίων αντιμετωπίζουν μόνες τις δυσκολίες και τα προβλήματα. Συγκεκριμένα, χρησιμοποιούνται ως χαρακτηριστικά παραδείγματα τα βιβλία: Billy And The Beast και Wake Up Do, Ludia Lou. Οι ηρωίδες φαίνεται να βιώνουν ένα φάσμα συναισθημάτων (θυμός, λύπη, άγχος, απογοήτευση), τα οποία τελικά διαχειρίζονται και στρέφουν προς όφελος τους. Οι ηρωίδες με περισσή αυτοπεποίθηση, ανακτούν σε κάθε περίπτωση το θάρρος τους, αντιμετωπίζοντας τελικά το τρέχον ζήτημα. Μονάχα στην περίπτωση του βιβλίου “Rosie Revere, Engineer” η κεντρική ηρωίδα δέχεται από ένα συγγενικό της πρόσωπο μία συμβουλή, η οποία τη βοηθά να αναθεωρήσει τις απόψεις της περί επιτυχίας κι αποτυχίας. Εν μέρει η συμβουλή αποτελεί ένα είδος εξωτερικής βοήθειας, αλλά θεωρείται περισσότερο ως ενθάρρυνση κι όχι ως επέμβαση.

Στα ελληνικά παραμύθια όταν προκύπτει πρόβλημα, οι ηρωίδες, δέχονται τη βοήθεια ενός εξωτερικού παράγοντα προκειμένου να αντιμετωπίσουν το ζήτημα. Το συγκεκριμένο χαρακτηριστικό παραπέμπει, επίσης, στο λαϊκό παραμύθι. Σύμφωνα με την Κανατσούλη (2018) «όταν ο άνθρωπος είναι ανίσχυρος, γίνεται κάποιο θαύμα, συνήθως με την ευεργετική μεσολάβηση ενός υπερφυσικού βοηθού (π.χ ένα ζώο) ή με τη χρήση ενός μαγικού μέσου (π.χ μαντίλι ή δαχτυλίδι). Στις περιπτώσεις που μελετήθηκαν η «ευεργετική μεσολάβηση» του «υπερφυσικού βοηθού» συσχετιζόταν

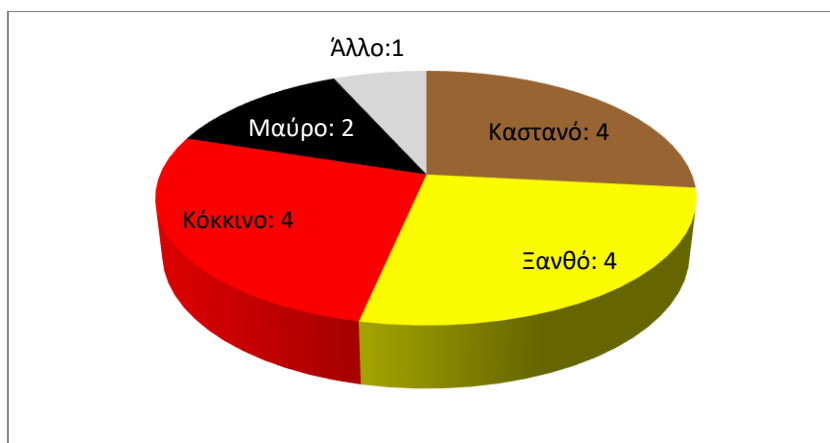
κυρίως με ανθρώπινη ανάμιξη. Συγκεκριμένα, όπως προκύπτει από τον παρακάτω πίνακα:

Πίνακας 3: ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΛΥΣΕΙΣ ΣΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΒΙΒΛΙΑ

Η Ηρωίδα	Το Πρόβλημα	Η Λύση
Η Γυναίκα του Γίγαντα	υποφέρει από μοναξιά	μέχρι που ανακαλύπτει βιβλία , τα οποία την απασχολούν ευχάριστα, προσφέροντας της συντροφιά.
Η Ξύπνια Βασιλοπούλα	πλήττει και ζει μία αδιάφορη ζωή	μέχρι που γνωρίζει τον νεαρό βιβλιοπώλη , ο οποίος την τροφοδοτεί με βιβλία.
Η Γκρινιέρα	γκρινιάζει υπερβολικά	μέχρι που η γιαγιά την «αναγκάζει» εμμέσως να επικοινωνήσει με έναν άλλο τρόπο.
Η Γκρινιέρα	γκρινιάζει γιατί δεν της αρέσει ο ρόλος , που της έτυχε στη σχολική θεατρική παράσταση	μέχρι που η δασκάλα της παραχωρεί το ρόλο που ζητά.

5.2 Χαρακτηριστικά Αναφορικά Με Την Εξωτερική Εμφάνιση Των Ηρωίδων

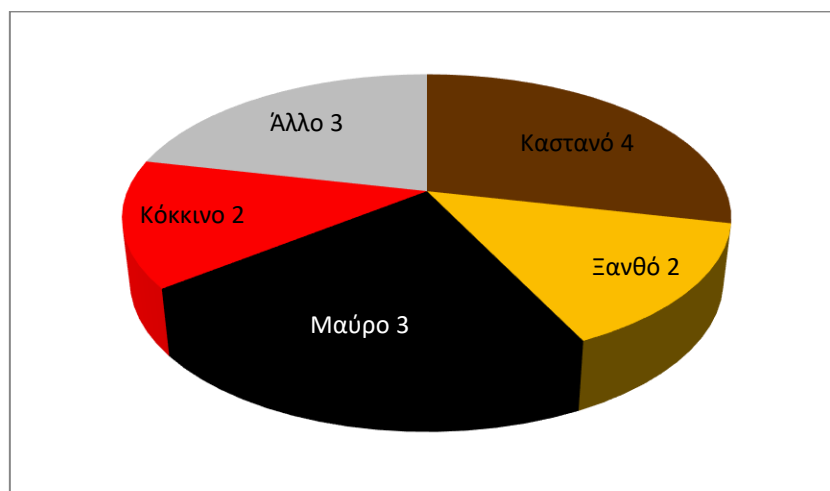
Οι ηρωίδες των δύο χωρών διέφεραν σε ότι αφορά την εικονογραφική τους απόδοση. Εκείνες των ελληνικών βιβλίων ήταν σε μεγαλύτερο βαθμό ξανθές, κοκκινομάλλες ή καστανές, ενώ σε μικρότερο βαθμό κάτι άλλο:

Εικόνα 12: Χρώμα Μαλλιών Ηρωίδων Ελληνικών Βιβλίων

Όπως παρατηρείται στο γράφημα, σε μεγάλο βαθμό οι ηρωίδες έχουν ξανθά και κόκκινα μαλλιά. Η συγκεκριμένη εικόνα δεν σχετίζεται με δεδομένα της πραγματικότητας, γεγονός το οποίο αποδεικνύεται μονάχα βάση της εμπειρικής παρατήρησης. Δηλαδή, οι Ελληνίδες δεν είναι στην πλειοψηφία φυσικές ξανθές, αλλά κυρίως καστανές.

Αντιθέτως, οι ηρωίδες των αγγλικών βιβλίων:

Εικόνα 13: Χρώμα Μαλλιών Ηρωίδων Αγγλικών Βιβλίων

Αναφορικά με την ενδυμασία των ηρωίδων, δεν παρατηρούνται σημαντικές διαφοροποιήσεις. Οι ηρωίδες παρουσιάζονται στον ίδιο βαθμό με φούστες και παντελόνια, ενώ τα χρώματα των ενδυμάτων τους ποικίλουν. Μια διαφοροποίηση αφορά το γεγονός ότι στα αγγλικά βιβλία οι ηρωίδες παρουσιάζονται σε πολλές περιπτώσεις με περισσότερους από έναν τρόπους (διαφορετική ενδυμασία), ενώ οι

κεντρικές ηρωίδες των ελληνικών βιβλίων διατηρούν την ίδια εμφάνιση σε όλη τη διάρκεια της ιστορίας· εκτός από την περίπτωση της Άτακτης Μαμάς.

Ακόμη, σε δύο (2) αγγλικά παραμύθια (Rosie Revere, Engineer / The Paper Dolls), χαρακτήρες της ιστορίας παρουσιάζονται σε δύο διαφορετικές ηλικιακές περιόδους της ζωής τους. Η προαναφερόμενη πληροφορία κρίνεται θετικά, καθώς υπονοείται η φυσική εξέλιξη ενός ανθρώπου και γνωστοποιεί στα παιδιά αλλαγές, τις οποίες θα κατανοήσουν και θα βιώσουν κατά τη διάρκεια της ζωής τους, τόσο τα ίδια (άμεσα), όσο και οι οικείοι τους (άμεσα).

5.3 Σχέσεις Μεταξύ Των Δύο Φύλων

1) Η ανδρική παρουσία και η σχέση της με το γυναικείο φύλο αποτελεί ένα ζήτημα, το οποίο αξίζει να μελετηθεί βαθύτερα. Αρχικά, στα βιβλία των δύο χωρών ως κύριοι φροντιστές των παιδιών παρουσιάζονται γυναίκες. Στην πλειοψηφία των αγγλικών βιβλίων οι ηρωίδες παρουσιάζονταν δίχως να γίνονται αναφορές στο οικογενειακό τους περιβάλλον. Τα δεδομένα παρουσιάζονται αναλυτικότερα στους παρακάτω πίνακες:

Πίνακας 4: ΟΙ ΦΡΟΝΤΙΣΤΕΣ ΣΤΑ ΑΓΓΛΙΚΑ ΒΙΒΛΙΑ

ΑΓΓΛΙΚΑ ΒΙΒΛΙΑ		
ΤΙΤΛΟΙ ΒΙΒΛΙΩΝ	ΦΥΛΟ ΦΡΟΝΤΙΣΤΗ	ΙΔΙΟΤΗΤΑ
I Like Myself	-	-
I'm Enough	-	-
Billy And The Beast	-	-
Rosie Revere, Engineer	-	-
The Paper Dolls	Γυναίκα	Μητέρα
Wake Up Do, Lydia Lou!	-	-

ΠΙΝΑΚΑΣ 5: ΟΙ ΦΡΟΝΤΙΣΤΕΣ ΣΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΒΙΒΛΙΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΒΙΒΛΙΑ		
ΤΙΤΛΟΙ ΒΙΒΛΙΩΝ	ΦΥΛΟ ΦΡΟΝΤΙΣΤΗ	ΙΔΙΟΤΗΤΑ
Η Άτακτη Μαμά	Γυναίκα	Μητέρα
Η Γκρινιέρα	Γυναίκα	Μητέρα, Γιαγιά
Η Κούκλα Που Ταξίδευε Στον Κόσμο	Γυναίκα	Μητέρα
Η Τρίτη Μάγισσα	Γυναίκα	Μητέρα

Παρακάτω, παρουσιάζονται σε μορφή γραφήματος οι συνολικοί φροντιστές σε σχέση με το φύλο τους. Το πράσινο χρώμα αντιπροσωπεύει τους άνδρες (0), ενώ το πορτοκαλί τις γυναίκες (5) των ελληνικών παραμυθιών. Αντίστοιχα, το γαλάζιο χρώμα αντιπροσωπεύει τους άνδρες (0) και το μπλε τις γυναίκες (1) των αγγλικών παραμυθιών. Τέλος, με κόκκινο χρώμα εμφανίζονται οι περιπτώσεις, όπου στην ιστορία δεν διακρίνεται η ύπαρξη κάποιου προσώπου σε αυτόν τον ρόλο (5) :

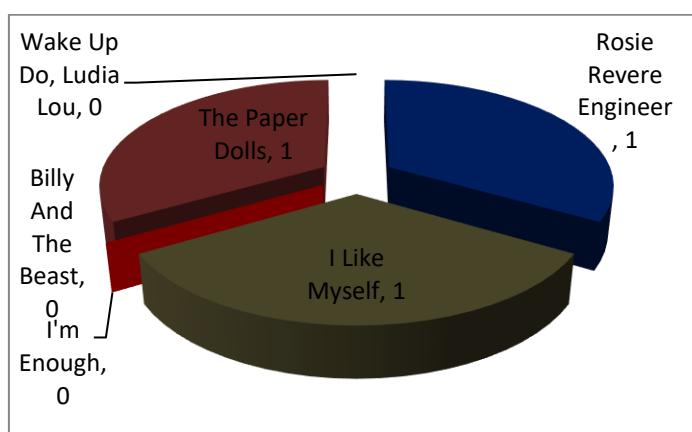

Εικόνα 14: Τα Φύλα Των Φροντιστών Στα Βιβλία

2) Επιπλέον, όπως υπογραμμίστηκε κατά τον αναλυτικό σχολιασμό των βιβλίων παρατηρήθηκε η απουσία του πατρικού προτύπου από το οικογενειακό περιβάλλον στις περιπτώσεις: The Paper Dolls, Η Τρίτη Μάγισσα, Η Άτακτη Μαμά. Επαναλαμβάνουμε τον προβληματισμό που προκύπτει από την προαναφερόμενη παρατήρηση: Δεδομένου ότι στη σύγχρονη κοινωνική πραγματικότητα το παλαιότερα κυρίαρχο πρότυπο της πυρηνικής οικογένειας σταδιακά εξασθενεί, και αναδύονται αντί αυτού νέες μορφές οικογενειών (μονογονεϊκή)· πρόκειται, λοιπόν, για αποδοχή και ανάδειξη της νέας πραγματικότητας ή για έμμεση παραδοχή της πατρικής

απουσίας από τον οικογενειακό βίο; Δεδομένου ότι στερεοτυπικά οι άνδρες θεωρείται ότι δεν συμμετέχουν ενεργά κι ισόποσα στην ανατροφή των παιδιών. Το προαναφερόμενο ερώτημα θα πρέπει να μας προβληματίσει, καθώς σχετίζεται με τα έμμεσα μηνύματα που προάγονται στους νεαρούς αναγνώστες και τις νεαρές αναγνώστριες, συμβάλλοντας στην ανάπτυξη νοοτροπιών και στάσεων, οι οποίες τροφοδοτούν μακροπρόθεσμα κοινωνικούς ρόλους και συμπεριφορές.

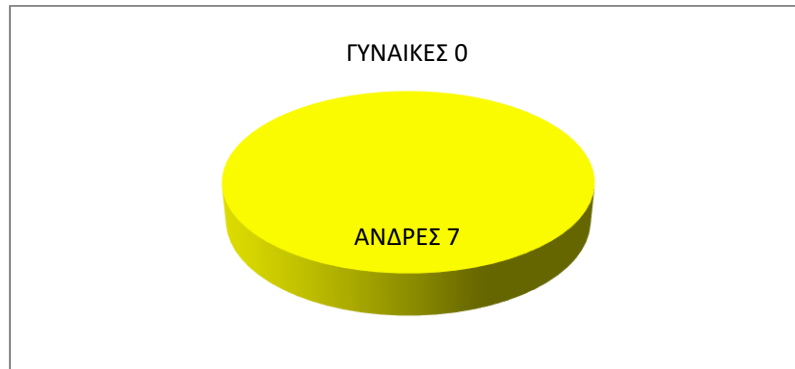
3) Αξιοσημείωτο κρίνεται επίσης το γεγονός ότι στα αγγλικά παραμύθια όχι μόνο απουσίασε το πατρικό πρότυπο, αλλά απουσίαζε γενικότερα το ανδρικό πρότυπο. Θα μπορούσαμε να χαρακτηρίσουμε τα βιβλία ως «γυναικοκρατούμενα», ενώ στις μοναδικές αναφορές (2) στο ανδρικό φύλο ως ενεργός χαρακτήρας της πλοκής, η συμβολή ήταν αρνητική κι εις βάρος του γυναικείου φύλου.

Εικόνα 15: Η Ανδρική Παρουσία

4) Ένα ακόμη χαρακτηριστικό των κοινωνικών ρόλων και της σχέσης των δύο φύλων, όπως παρουσιάζεται μέσω των βιβλίων, είναι ότι συνήθως παρουσιάζεται το ανδρικό φύλο να ασκεί κάποια μορφή βίας κι όχι το αντίθετο. Στις περιπτώσεις, δηλαδή: I Like Myself, Rosie Revere Engineer, The Paper Dolls · οι εκφοβιστές ανήκουν στον ανδρικό πληθυσμό. Ομοίως, στο παραμύθι «Η Γυναίκα Του Γίγαντα», παρατηρείται το φαινόμενο της ενδοοικογενειακής βίας. Αναλυτικότερα, ανάμεσα στο ζευγάρι, ο άνδρας (Γίγαντας) εκφοβίζει τη σύντροφο του (Γίγαντα), μέσω ξεσπασμάτων θυμού. Αξίζει βέβαια να αναρωτηθούμε κατά πόσο επωφελούνται οι νεαροί αναγνώστες κι οι νεαρές αναγνώστριες από το προαναφερόμενο πρότυπο ζευγαριού και την ποιότητα της επικοινωνίας τους. Επιπλέον, στο βιβλίο «Η Κούκλα

Που Ταξίδευε Στον Κόσμο» παρουσιάζονται συνολικά τρεις άνδρες (3) με αρνητικό πρόσημο. Υπενθυμίζουμε: αφεντικό της Ναιρή, πατέρας Όλια (υποκινητές παιδικής εργασίας) και αφεντικό μπαμπά Σόφης (κακής ποιότητας εργοδότης). Παρακάτω γραφηματοποιούνται τα δεδομένα που σχετίζονται με το φύλο και τα ποσοστά βίας. Οι γυναίκες αναπαρίστανται με μοβ χρώμα (0), ενώ οι άνδρες με κίτρινο (7):

Εικόνα 16: Θύτες

6. Εκπαιδευτικός Σχεδιασμός

Στη συνέχεια, παρατίθεται ένα εκπαιδευτικό πλάνο, το οποίο απευθύνεται στην εκπαιδευτική βαθμίδα του Νηπιαγωγείου και σε παιδιά ηλικίας τεσσάρων (4) έως έξι (6) ετών. Το εκπαιδευτικό πλάνο σχεδιάστηκε από τη γράφουσα και υλοποιήθηκε στα πλαίσια της πρακτικής άσκησης το ακαδημαϊκό έτος 2018- 2019, στο 2^ο Νηπιαγωγείο Μελίτης. Κύρια επιδίωξη της συγκεκριμένης εκπαιδευτικής παρέμβασης αποτελεί ο εμπλουτισμός των ταυτίσεων των παιδιών με πρότυπα των δύο φύλλων, αμφισβητώντας στερεότυπες συμπεριφορές και η υιοθέτηση στάσεων σύμφωνες με τις αρχές της ισότητας και της δημοκρατίας. Κυρίαρχη εκπαιδευτική μέθοδος είναι η διαθεματικότητα. Η διαθεματική προσέγγιση των δραστηριοτήτων επιτυγχάνεται μέσω της βιωματικής επικοινωνιακής διδασκαλίας. Αφετηρία των δραστηριοτήτων αποτελούν τα βιώματα και οι υπάρχουσες γνώσεις των παιδιών, βασισμένοι στις οποίες συνοικοδομούν σε συνεργασία με την/ τον εκπαιδευτικό νέες πληροφορίες, τις οποίες ανακαλύπτουν μέσω παρατηρήσεων, συνεργασίας, διαλόγου και πειραματισμών, στα πλαίσια της ομαδοσυνεργατικής διδασκαλίας. Η διάρκεια των προτεινόμενων δραστηριοτήτων είναι δύο εβδομάδες (10 ημέρες). Σε κάθε δραστηριότητα αναφέρεται ο τίτλος, οι κυριότεροι μαθησιακοί στόχοι, τα υλικά και τα μέσα.

ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

ΤΙΤΛΟΣ:	<u>«Η Κούκλα Που Ταξίδευε Στον Κόσμο»</u>
ΚΥΡΙΑ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗ ΠΕΡΙΟΧΗ	Παιδί Και Ανθρωπογενές Περιβάλλον
ΕΜΠΛΕΚΟΜΕΝΕ Σ ΠΕΡΙΟΧΕΣ	Παιδί Και Γλώσσα Παιδί Και Δημιουργία - Έκφραση Παιδί Και Μαθηματικά Παιδί Και Πληροφορική
ΜΕΘΟΔΟΣ	Η διαθεματική προσέγγιση των δραστηριοτήτων επιτυγχάνεται μέσω της βιωματικής επικοινωνιακής διδασκαλίας. Αφετηρία των δραστηριοτήτων αποτελούν τα βιώματα και οι υπάρχουσες γνώσεις των παιδιών, βασισμένοι στις οποίες συνοικοδομούμε νέες πληροφορίες, τις οποίες ανακαλύπτουμε μέσω παρατηρήσεων, συνεργασίας, διαλόγου και πειραματισμών, στα πλαίσια της ομαδοσυνεργατικής διδασκαλίας.

ΧΡΟΝΟΣ:	Δύο εβδομάδες (δέκα ημέρες)
ΣΚΟΠΟΣ	Να εμπλουτιστούν οι ταυτίσεις των παιδιών με πρότυπα των δύο φύλλων, αμφισβητώντας στερεότυπες συμπεριφορές και υιοθετώντας στάσεις σύμφωνες με τις αρχές της ισότητας και της δημοκρατίας.
ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΣΕΝΑΡΙΟΥ	Επισκέπτεται το νηπιαγωγείο μας η «Κούκλα Που Ταξίδευε Στον Κόσμο» και αφηγείται την ιστορία της, μέσα από το ομώνυμο παραμύθι. Τις επόμενες ημέρες την φιλοξενούμε στο νηπιαγωγείο και μας φέρνει καθημερινά αντικείμενα, τα οποία έχει συλλέξει στα ταξίδια της. Ακόμα, μας γνωρίζει μερικούς φίλους της και μας μιλούν για τις περιπέτειες της ζωής τους! Η κούκλα και οι φίλοι της (επισκέπτες) είναι κυρίως ήρωες βιβλίων, τους οποίους αναπαριστούμε σε χάρτινες κατασκευές.
ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ	
ΗΜΕΡΑ	Δευτέρα
1^η Δραστηριότητα	<u>«Η Κούκλα Που Ταξίδευε Στον Κόσμο»</u>
Στόχοι	Να γνωρίσουν την «Κούκλα Που Ταξίδευε Στον Κόσμο». Να κατανοήσουν το περιεχόμενο του παιδικού βιβλίου.
Υλικά-μέσα	Παραμύθι: Η Κούκλα Που Ταξίδευε Στον Κόσμο Αλεξάνδρα Μήτσιαλη, Κούκλα (χειροτεχνία), βαλίτσα (χειροτεχνία), γράμμα
Περιγραφή	Ενώ βρισκόμαστε στην παρεούλα το πρωί, χτυπά η πόρτα. Ανοίγοντας, αντικρίζουμε ένα κορίτσι (κούκλα/ χειροτεχνία), το οποίο κρατά μια βαλίτσα. Η Κούκλα δεν μπορεί να μιλήσει, αλλά κρατά ένα γράμμα το οποίο παραπέμπει να ανοίξουμε τη βαλίτσα, μέσα στην οποία βρίσκουμε το βιβλίο στο οποίο αφηγείται την ιστορία της: <i>«Είμαι η Κούκλα που ταξιδεύει στον κόσμο μαζί θα κάνουμε ταξίδια άπειρα στον χρόνο όπως βλέπετε κρατώ μια βαλιτσούλα, ανοίξτε την και θα μάθετε τη δική μου ιστοριούλα.»</i> Στη συνέχεια διαβάζουμε το παραμύθι και σχολιάζουμε την

	ιστορία (<i>Τί σας άρεσε/ Τί δεν σας άρεσε; / Γιατί η κούκλα είχε τρία ονόματα; Με ποιο από αυτά θα την φωνάζουμε εμείς;</i>).
Παρατηρήσεις	Ιδιαίτερο ενδιαφέρον κρίνεται το σχόλιο ενός νηπίου, όταν τόνισα ότι «η Κούκλα γράφει γράμματα γιατί δεν μιλάει», τα παιδιά υπέθεσαν ότι είναι ντροπαλή, ενώ ένα αγόρι πρόσθεσε: «Είναι διαφορετική από εμάς, αλλά δεν πειράζει».
2^η Δραστηριότητα	<u>«Παραμυθοκατασκευές: Η Κούκλα Που Ταξίδευε Τον Κόσμο»</u>
Στόχοι	Να αφηγηθούν την ιστορία σε πρωτοπρόσωπη αφήγηση (α' ενικός) και να τηρήσουν τη διαδοχική σειρά των γεγονότων . Να κατασκευάσουμε το δικό μας βιβλίο.
Υλικά-μέσα	Παραμύθι: Η Κούκλα Που Ταξίδευε Στον Κόσμο Αλεξάνδρα Μήτσιαλη, Κούκλα (χειροτεχνία), γράμμα, χαρτί, μαρκαδόροι, διακορευτής, κορδέλες
Περιγραφή	Κατά την ολοκλήρωση της ανάγνωσης του βιβλίου (1 ^η Δραστηριότητα), βρίσκουμε ένα σημείωμα, το οποίο μελετάμε μετά το διάλειμμα: <i>Αυτή ήταν η ζωούλα μου, έως ένα σημείο παιχνίδι λοιπόν ας παίζουμε, ας φτιάζουμε βιβλίο! Το «στόμα μου το μισάνοιχτο εάν άνοιγα και μιλούσα» τι στην ιστορία θα άλλαζε κι αλλιώς θα το εξηγούσα; Πείτε την ιστορία μου και φτιάξτε την βιβλίο βάλτε το στην βιβλιοθήκη σας να ομορφύνει το νηπιαγωγείο!</i> Παροτρύνουμε τα παιδιά να αφηγηθούν την ιστορία της Κούκλας σε πρωτοπρόσωπη αφήγηση (αντί για την τριτοπρόσωπη του βιβλίου). Προκειμένου να το επιτύχουμε: α) ανατρέχουμε στο βιβλίο προκειμένου να θυμηθούμε την πλοκή β) θέτουμε κατευθυντήριες ερωτήσεις (<i>Ποιος με έφτιαξε; Πώς ένιωσα; Τί καιρό είχε σε αυτό το μέρος;</i>) γ) εστιάζουμε στα συναισθήματα της Κούκλας δ) Χρησιμοποιούμε τις εικόνες του βιβλίου προκειμένου να «δούμε μέσα από τα μάτια της Κούκλας».

	<p>Ενώ τα παιδιά αφηγούνται την ιστορία, την καταγράφουμε σε ένα χαρτί. Στη συνέχεια, τα παιδιά κάθονται στα τραπεζάκια προκειμένου να εικονογραφήσουν την ιστορία, την οποία συντάξαμε. Τέλος, ενώνουμε τα ζωγραφισμένα φύλλα και διαβάζουμε την ιστορία, την οποία επανασυντάξαμε.</p>
Παρατηρήσεις	<p>Τα νήπια κοιτώντας τις εικόνες του παιδικού βιβλίου αφηγούνταν την ιστορία. Η συγκεκριμένη δραστηριότητα, απαιτούσε από τα παιδιά να μεταφέρουν την αφήγηση σε πρώτο πρόσωπο. Τα περισσότερα παιδιά, εάν και ανακαλούσαν πληροφορίες της ιστορίας με ιδιαίτερη ευκολία (λόγου χάρι: ονόματα ηρώων, πλοκή), χρειάζονταν υπενθύμιση προκειμένου να μεταφέρουν την αφήγηση σε πρώτο πρόσωπο. Σε πολλές περιπτώσεις χρειαζόταν να αφηγηθούν πρώτα την φράση ή πρόταση που είχαν κατά νου σε τρίτο πρόσωπο και στη συνέχεια να τη μεταφέρουμε μαζί σε πρώτο πρόσωπο. Προκειμένου να επιτευχθεί το προαναφερόμενο, ξεκινούσα η ίδια να επαναλαμβάνω την πρόταση τους κατά αυτόν τον τρόπο: «<i>Εγώ πήγα...</i>». Ακόμη, ως υπενθύμιση έθετα ερωτήματα εξαρχής σε πρώτο πρόσωπο: «<i>Πώς ένιωθα μέσα στην σακούλα; Τι σκεφτόμουν;</i>». Έπειτα από την ολοκλήρωση της ιστορίας ένα κορίτσι ανέφερε «<i>Η Κούκλα χαμογέλασε τώρα που φτιάξαμε την ιστορία της</i>». Τέλος, τα παιδιά δεν αντιμετώπισαν ιδιαίτερη δυσκολία στην εικονογράφηση του παραμυθιού. Σε κάποιες περιπτώσεις χρησιμοποιούσαν το βιβλίο προκειμένου να μιμηθούν τους ήρωες ή κάποιες σκηνές στις ζωγραφιές, ενώ άλλα αρκέστηκαν στην φαντασία και την περιγραφή της ιστορίας. Η δραστηριότητα ολοκληρώθηκε με επιτυχία δεδομένου ότι τα νήπια όχι μόνο ανακάλεσαν την πλοκή της ιστορίας, αλλά πρόσθεσαν δικές τους πληροφορίες και σχέλια.</p>
3^η Δραστηριότητα	<u>«<i>Το Αγαπημένο Μου Παιχνίδι</i>»</u>
Στόχοι	<p>Να σχεδιάσουν το αγαπημένο τους παιχνίδι.</p> <p>Να περιγράψουν τη ζωγραφιά στους συμμαθητές τους.</p>
Υλικά-μέσα	Χαρτί, κηρομπογιές/ξύλομπογιές/μαρκαδόροι/νερομπογιές
Περιγραφή	« <i>Η Κούκλα που επισκέφτηκε την τάξη μας, είναι το αγαπημένο παιχνίδι πολλών κοριτσιών, από ότι είδαμε στην ιστορία. Εσάς</i>

	<p>ποιο είναι το αγαπημένο σας παιχνίδι;». Προτείνουμε στα παιδιά να ζωγραφίσουν το αγαπημένο τους παιχνίδι σε ένα χαρτί κι έπειτα επιστρέφουμε στην παρεούλα και περιγράφουν τις ζωγραφιές και το αντικείμενο που απεικονίζουν. Στη συνέχεια προτείνουμε: «Τί θα λέγατε να φέρουμε αύριο τα αγαπημένα μας παιχνίδια στην τάξη; Πώς θα γίνει να μην χαλάσουν ή χαθούν; Ποιοι είναι οι κανόνες για να προστατέψουμε τα παιχνίδια; Πώς θα τους θυμόμαστε; Να τους καταγράψουμε;»</p>
ΗΜΕΡΑ	Τρίτη
1^η Δραστηριότητα	<u>«Τα Παιχνίδια Μας»</u>
Στόχοι	<p>Να περιγράψουν το αγαπημένο τους παιχνίδι και τα συναισθήματα τους για αυτό.</p> <p>Να κατασκευάσουν ένα ραβδόγραμμα.</p>
Υλικά-μέσα	Παιχνίδια, χαρτόνι, μαρκαδόρος, μικρά κομμάτια χαρτιού
Περιγραφή	<p>Τα παιδιά φέρνουν στο νηπιαγωγείο τα αγαπημένα τους παιχνίδια και τα παρουσιάζουν. Έπειτα παρατηρούμε: «Τί παιχνίδια έφεραν τα αγόρια; / Τί παιχνίδια έφεραν τα κορίτσια;/ Να καταγράψουμε τι παιχνίδια έφεραν τα αγόρια και τι παιχνίδια τα κορίτσια». Φτιάχνουμε ένα ραβδόγραμμα σύμφωνα με τα παιχνίδια που έφεραν τα παιδιά, προκειμένου να δούμε ποιο παιχνίδι έφεραν τα περισσότερα αγόρια και ποιο τα κορίτσια «Τι παρατηρούμε; Γιατί λέτε να συμβαίνει αυτό;». Στη συνέχεια τα παιδιά μπορούν να ανταλλάξουν μεταξύ τους τα παιχνίδια (αγόρια – κορίτσια) και να δοκιμάσουν ένα διαφορετικό τρόπο διασκέδασης, παίζοντας όλοι μαζί.</p>
Παρατηρήσεις	<p>Παρατηρώντας τα παιχνίδια που έφεραν τα δύο φύλα, έπειτα κι από την ολοκλήρωση του ραβδογράμματος, αναφέρθηκε το παρακάτω σχόλιο: «Τα αγόρια δεν έφεραν κούκλες γιατί παίζουν με αυτοκίνητα, μηχανές...», όμως τα κορίτσια διέψευσαν αυτήν την παρατήρηση σχολιάζοντας: «Τι λες; Κι εγώ καμιά φορά παίζω με αμαξάκια...». Κατά την ολοκλήρωση της συζήτησης τα νήπια αντάλλαξαν μεταξύ τους τα παιχνίδια και δοκίμασαν να απασχοληθούν με κάποιο από παιχνίδι, το οποίο έφερε το αντίθετο φύλο, ενώ στη συνέχεια έπαιξαν με όποιο από τα παιχνίδια επιθυμούσαν. Σε αυτό το σημείο παρατηρήθηκε ότι τα αγόρια επέλεξαν να απασχοληθούν με παιχνίδια, τα οποία είχαν φέρει άλλα αγόρια</p>

	(αγορίστικα παιχνίδια), ομοίως και τα κορίτσια.
2^η Δραστηριότητα	<u>«Παιχνίδια Του Παρελθόντος»</u>
Στόχοι	Να διατυπώσουν συλλογισμούς και να θέσουν ερωτήματα. Να εξασκήσουν τον προφορικό λόγο (ομιλητές/ ακροατές, χαιρετισμοί, κατάλληλο λεξιλόγιο, πληθυντικός ευγενείας).
Υλικά-μέσα	Υπολογιστής, Skype, χαρτί, μολύβι, σφεντόνα, σβούρες, γιο – γιο, σχοινάκι
Περιγραφή	Η Κούκλα φέρνει σήμερα στη βαλίτσα της παιχνίδια με τα οποία έπαιζαν τα παιδιά στο παρελθόν. Παρατηρούμε τα παιχνίδια, τα αγγίζουμε και τα δοκιμάζουμε <i>«Ποιος έπαιξε με αυτά (αγόρια / κορίτσια); / Πώς έπαιζαν με αυτά τα παιχνίδια; Πώς θα μάθουμε; Ποιον να ρωτήσουμε; Που θα βρούμε κάποιον μεγαλύτερο; Να κάνουμε βιντεοκλήση στον παππού και τη γιαγιά μου και να τους ρωτήσουμε; Τί θα τους ρωτήσουμε; Ας καταγράψουμε τις ερωτήσεις ... Πώς θα θυμόμαστε τις απαντήσεις; Να τις καταγράψουμε κάπου;»</i> . Καλούμε στο Skype και ρωτάμε τον παππού και τη γιαγιά τις ερωτήσεις που σημειώσαμε νωρίτερα. Τελειώνοντας με την κλήση συζητάμε τις απαντήσεις που λάβαμε <i>«Τί λέτε να παίζουμε κι εμείς με αυτά τα παιχνίδια; Είναι άλλα για κορίτσια άλλα για αγόρια; Υπάρχουν διαφορετικά παιχνίδια για αγόρια και για κορίτσια; Πώς θα το μάθουμε; Να παίζουμε;»</i>
3^η Δραστηριότητα	<u>«Παίζουμε Με Τα Παλιά Παιχνίδια»</u>
Στόχοι	Να κατανοήσουν τις ομοιότητες των δύο φύλων ως προς τις δυνατότητες. Να πειραματιστούν, δοκιμάζοντας τα παλιά παιχνίδια.
Υλικά-μέσα	Σβούρες, σφεντόνα, οικοδομικό υλικό, γιο – γιο, σχοινάκι χαρτί, μαρκαδόροι
Περιγραφή	Χωρίζουμε τα παιδιά σε ανάμικτες ομάδες (αγόρια/ κορίτσια) και παροτρύνουμε να παίξουν με το ζευγάρι τους με κάποιο παλιό παιχνίδι. Ανά διαστήματα, οι ομάδες αλλάζουν παιχνίδι έτσι ώστε να καταφέρουν μέχρι το τέλος της ώρας να παίξουν όλα τα παιδιά με όλα τα παλιά παιχνίδια. Σε κάποιες περιπτώσεις δίνουμε συγκεκριμένες οδηγίες για τον τρόπο που θα πρέπει να χρησιμοποιηθεί κάποιο παιχνίδι από τα παιδιά.

	Επιπλέον, τα ζευγάρια έχουν καρτελάκια στα οποία σημειώνουν κατά την ολοκλήρωση κάθε γύρου εάν κατάφεραν να παίξουν με αυτό το παιχνίδι κι εάν τους άρεσε. Έπειτα συγκεντρωνόμαστε στην παρεούλα και συζητάμε τις εντυπώσεις μας: <i>«Πώς σας φάνηκαν τα παλιά παιχνίδια; Τελικά υπήρχαν αγορίστικα και κοριτσίστικα; Τα καταφέρατε εξίσου καλά και στα αγορίστικα και στα κοριτσίστικα; Γιατί πιστεύετε ότι καταλήξαμε σε αυτό το συμπέρασμα; Πώς σας φαίνονται τα παλιά παιχνίδια σε σχέση με τα δικά σας;»</i>
ΗΜΕΡΑ	Τετάρτη
1^η Δραστηριότητα	<u>«Παλιά Ομαδικά Παιχνίδια»</u>
Στόχοι	Να ακολουθήσουν στοιχειώδεις οδηγίες. Να εφαρμόσουν τους κανόνες των παιχνιδιών.
Υλικά-μέσα	Κουτσό, Το μαντηλάκι Πέρασε, Που είναι το δαχτυλίδι, Χαλασμένο Τηλέφωνο, υπολογιστής, ηχεία, τραγούδια, καρτέλες, μαρκαδόροι
Περιγραφή	<i>«Ξέρετε παλαιότερα τα παιδιά συνήθιζαν να μαζεύονται στις πλατείες, στις αλάνες και τα πάρκα και να παίζουν διάφορα ομαδικά παιχνίδια. Σήμερα θα δοκιμάσουμε να παίζουμε κι εμείς τα παιχνίδια τους!»</i> . Μοιράζουμε πάλι στα παιδιά τα χθεσινά καρτελάκια, έτσι ώστε να σημειώνουν την επιτυχία και το ενδιαφέρον τους για το συγκεκριμένο παιχνίδι. Μετά την ολοκλήρωση των παιχνιδιών, συγκεντρωνόμαστε στην παρεούλα και συζητάμε τα δεδομένα, τα οποία συγκεντρώσαμε στα καρτελάκια <i>«Μας άρεσαν τα παιχνίδια; Τελικά υπήρχαν αγορίστικα και κοριτσίστικα;»</i> .
2^η Δραστηριότητα	<u>«Λεξοτράγουδο»</u>
Στόχοι	Να σχηματίσουν λέξεις, τοποθετώντας τα γράμματα στη σωστή σειρά. Να συσχετίσουν λέξεις και εικόνες.
Υλικά-μέσα	Παιδικά Τραγούδια Άλκηστις Πρωτοψάλτη, υπολογιστής, ηχεία, χαρτόνι, εικόνες, καρτέλες με γράμματα και λέξεις, σημείωμα (Κούκλας)
Περιγραφή	Σήμερα η Κούκλα μας φέρνει έναν νέο φάκελο:

	<p>«Σήμερα στο Νηπιαγωγείο ήρθα με ένα τραγούδι περίεργο και κάπως αστείο!</p> <p>Στους στίχους του μπλέκονται μέλισσες, βάρκες και στολίδια ψάξτε το τώρα στο Youtube, ονομάζεται: Παιδικά Παιχνίδια.»</p> <p>Στη συνέχεια αναζητούμε το τραγούδι και το ακούμε. Χορεύουμε με τη μουσική και υποδυόμαστε τα διάφορα αντικείμενα που περιγράφει το τραγούδι.</p> <p>Έπειτα, παρουσιάζουμε στα παιδιά ένα χαρτόνι επάνω στο οποίο είναι γραμμένοι οι στίχοι του τραγουδιού «Παιδικά Τραγούδια». Ακόμα μοιράζονται στα παιδιά μικρές εικόνες λέξεων που αναφέρονται στο παιχνίδι. Κάτω από κάθε εικόνα αναγράφεται κι η αντίστοιχη λέξη. Τα παιδιά καλούνται να αντιστοιχίσουν τις λέξεις με τις αντίστοιχες εικόνες. Τέλος, μοιράζονται στα παιδιά οι ίδιες λέξεις καθώς και καρτελάκια με τα γράμματα των λέξεων. Σε αυτήν την περίπτωση, τα παιδιά καλούνται να τοποθετήσουν τα γράμματα στη σωστή σειρά έτσι ώστε να σχηματίσουν τη αναγραφόμενη λέξη.</p>
3^η Δραστηριότητα	<u>«Παιχνιδόλεξο»</u>
Στόχοι	<p>Να συσχετίσουν τον αριθμό των γραμμάτων κάθε λέξης με τον αριθμό των τετραγώνων του κρυπτόλεξου.</p> <p>Να εντοπίσουν λέξεις στο κρυπτόλεξο.</p>
Υλικά-μέσα	Χαρτόνι, μαρκαδόροι, κυρομπογιές/ ξυλομπογιές
Περιγραφή	<p>Σε ένα χαρτόνι έχουμε σχηματίσει ένα κρυπτόλεξο, το οποίο αποτελείται από λέξεις – ονόματα παιχνιδιών. Ανάμεσα στα τετραγώνια με τα γράμματα ξεχωρίζουν κάποια ζωγραφισμένα τετράγωνα στα οποία αναγράφεται η λέξη «Παιχνίδια». Προκειμένου τα παιδιά να γνωρίζουν σε ποιες γραμμές θα αναζητήσουν λέξεις (οριζόντια ή κάθετα), υπάρχουν βελάκια. Ακόμα σε χαρτάκια είναι γραμμένα τα ονόματα των κρυμμένων παιχνιδιών. Το πρώτο γράμμα κάθε παιχνιδιού είναι ζωγραφισμένο με ένα κοινό χρώμα τόσο στα καρτελάκια, όσο και στο κρυπτόλεξο, έτσι ώστε τα νήπια να προσανατολίζονται ως προς που να αναζητήσουν τη λέξη.</p>

ΗΜΕΡΑ	Πέμπτη
1 ^η Δραστηριότητα	<u>«Ανθρώπινο Σώμα Και Τέχνη»</u>
Στόχοι	Να αναπτύξουν τον προφορικό και περιγραφικό λόγο μέσω πολύπλευρων περιγραφών εικόνων. Γνωριμία με ποικίλα έργα τέχνης και των βασικών μορφικών στοιχείων τους.
Υλικά-μέσα	Φωτογραφίες
Περιγραφή	Η Κούκλα φέρνει στο Νηπιαγωγείο φωτογραφίες από διάσημους πίνακες και γλυπτά διάφορων εποχών. Παρατηρούμε τις εικόνες, συζητάμε και συγκρίνουμε ομοιότητες και διαφορές « <i>Τί βλέπουμε; Είναι άνδρας/ γυναίκα; Γιατί; Πώς το καταλάβατε; Ποια γλυπτά νομίζεται ότι είναι πιο παλιά/ πιο σύγχρονα; Σας αρέσουν; Γιατί ναι/ όχι;</i> ». Ακόμα, αναφέρουμε λίγες πληροφορίες για την ιστορία κάθε πίνακα ή γλυπτού, εφόσον κρίνεται σημαντικό ή ενδιαφέρον για τα παιδιά.
Παρατηρήσεις	Τα παιδιά παρατήρησαν τους πίνακες και εστίασαν σε λεπτομέρειες όπως οι ρυτίδες, οι σακούλες των ματιών ή τα κοσμήματα τους. Ακόμα ζήτησαν να μιμηθούν με το σώμα τους κάποια από τα γλυπτά που απεικονίζονταν στις φωτογραφίες. Ανάμεσα τους αναπτύχθηκαν ιδιαίτερα ενδιαφέροντες διάλογοι αναφορικά με τα δυο φύλα. Λόγου χάρη, ένα αγόρι ανέφερε ότι: « <i>Αυτό στον πίνακα είναι κορίτσι γιατί έχει μακρυνά μαλλιά και τα αγόρια δεν έχουν μακριά μαλλιά</i> », αμέσως ένα κορίτσι τον διέψευσε προσθέτοντας: « <i>Τι λες; Εμένα ο μπαμπάς μου έχει μακριά μαλλιά!</i> ». Παρόμοια σχόλια έγιναν και για το γυναικείο φύλο « <i>Η γιαγιά μου έχει κοντά μαλλιά</i> ».
2 ^η Δραστηριότητα	<u>«Πειραματισμοί!»</u>
Στόχοι	Να έρθουν σε επαφή με έργα μεγάλων ζωγράφων. Να μιμηθούν βασικά στοιχεία του πίνακα.
Υλικά-μέσα	Χαρτιά, ξυλομπογιές, κυρομπογιές, πίνακες
Περιγραφή	« <i>Φαντάζεστε πώς θα ήταν διάφορα γλυπτά και πίνακες εάν ήταν άνδρες αντί για γυναίκες ή γυναίκες; Τί θα φορούσαν; Πώς θα ήταν το σώμα και το μαλλιά τους; Πώς θα ονομάζονταν;</i> ». Μοιράζουμε στα παιδιά από ένα χαρτί επάνω

	στο οποίο υπάρχουν εκτυπωμένοι πίνακες και γλυπτά σε μορφή σκίτσων. Προτείνουμε στα παιδιά να ζωγραφίσουν τους πίνακες σαν να ήταν το αντίθετο φύλο. Στη συνέχεια παρουσιάζουμε τις διάφορες εκδοχές που ζωγραφίστηκαν στην παρεούλα και σχολιάζουμε το αποτέλεσμα.
Παρατηρήσεις	Πριν την εκκίνηση της δραστηριότητας, παρουσίασα στα νήπια κάποιες παραλλαγές του γνωστού πίνακα της Μόνα Λίζα, τον οποίο τα παιδιά γνώριζαν. Οι φωτογραφίες παρουσίαζαν την Μόνα Λίζα ως Superwoman, γάτα, άνδρα, Batman, με διαφορετικό χτένισμα ή ντύσιμο. Με αυτές τις παραλλαγές ως αφορμή τα νήπια δημιούργησαν παραλλαγές στους πίνακες που τους δώθηκαν. Σε γενικές γραμμές, τα νήπια ανταποκρίθηκαν στη δραστηριότητα. Ίσως οι ζωγραφίες να μην υπήρξαν ιδιαίτερα εφάνταστες, αλλά ακολουθήθηκε η βασική οδηγία, ενώ σε κάποιες περιπτώσεις τα νήπια προσπάθησαν να μιμηθούν και την τεχνική του καλλιτέχνη. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσίασαν οι τίτλοι, οι οποίοι αποδόθηκαν στα έργα τους: «Αστείο Μουστάκι», «Η Φιλία Για Τους Άνδρες», «Ο Μουστακάς», ενώ άλλα παιδιά επέλεξαν το όνομα κάποιου φίλου τους για τις ζωγραφίες τους.
3^η Δραστηριότητα	<u>«Ένα διαφορετικό Δημιούργημα»</u>
Στόχοι	Να δημιουργήσουν ατομικά ή ομαδικά.
Υλικά-μέσα	Χαρτί του μέτρου, μαρκαδόροι, πολύχρωμα χαρτιά, κομμάτια από περιοδικά και εφημερίδες
Περιγραφή	Σε ένα μεγάλο χαρτί ξαπλώνει ένα αγόρι κι ένα κορίτσι και ζωγραφίζουμε το σχήμα του σώματος τους. Στη συνέχεια τα παιδιά χωρίζονται σε δυο ομάδες και ζωγραφίζουν/γεμίζουν τα σώματα είτε με χρώματα, είτε σε μορφή κολάζ. «Ποιοι είναι οι ήρωες μας; Πώς τους λένε; Πώς ζουν; Τί τους αρέσει;». Φτιάχνουμε μια μικρή ιστορία, η οποία θα περιγράφει τους ήρωες και τη σημειώνουμε δίπλα από τις ζωγραφίες.
Παρατηρήσεις	Στη συγκεκριμένη δραστηριότητα τα παιδιά έδειξαν ιδιαίτερο ενδιαφέρον για το τεχνικό μέρος. Αναλυτικότερα, ζωγράρισαν τα σώματα και εστίασαν στο κόψιμο εικόνων από εφημερίδες και την τοποθέτηση τους εντός του περιγράμματος. Υπό αυτήν

	<p>την άποψη, ίσως να αγνόησαν τελικά το γεγονός ότι δημιουργούσαν ένα πρόσωπο/ άτομο. Η δραστηριότητα διήρκησε αρκετά και δεν υπήρξε χρόνος για να φανταστούμε κάποιες πληροφορίες για την ταυτότητα των δημιουργημάτων μας, πέρα από το όνομα. Ίσως, θα κρινόταν οφέλημα τα παιδιά να συνεργαστούν για τη δημιουργία και το γέμισμα μόνο ενός σώματος, προκειμένου ολοκληρώσουν σε συντομότερο χρονικό διάστημα και να διαοραγματευτούμε πληροφορίες αναφορικά με την ταυτότητα του δημιουργήματος.</p>
ΗΜΕΡΑ	Παρασκευή
1^η Δραστηριότητα	<u>«Τα Ρούχα Του Κόσμου»</u>
Στόχοι	<p>Να αποκτήσουν νέες οπτικές εμπειρίες αναφορικά με τους πολλαπλούς τρόπους που ντύνονταν/ ντύνονται οι άνθρωποι.</p> <p>Να παρατηρήσουν διαφορές κι ομοιότητες στις ενδυμασίες των δύο φύλλων.</p>
Υλικά-μέσα	Υπολογιστής, φωτογραφίες
Περιγραφή	<p>Η Κούκλα φέρνει στο νηπιαγωγείο φωτογραφίες από ανθρώπους με διαφορετικές ενδυμασίες (Ινδιάνοι, Αρχαίοι Έλληνες, Αιγύπτιοι, τσολιάδες κτλ). Παρατηρούμε τις φωτογραφίες και σχολιάζουμε τις ενδυμασίες «<i>Τί φοράνε; Θα σας άρεσε να φοράτε κάποιο από αυτά τα ρούχα;</i>».</p>
2^η Δραστηριότητα	<u>«Η Ιστορία Του Φοίβου»</u>
Στόχοι	Να ευαισθητοποιηθούν σε ζητήματα διαφορετικότητας.
Υλικά-μέσα	Φοίβος (χειροτεχνία), κόλλες Α4, κυρομπογιές, ξυλομπογιές, χαρτόνι, κόλλα
Περιγραφή	<p>Επισκέπτεται το Νηπιαγωγείο μας ο Φοίβος, ένα αγοράκι πολύ στεναχωρημένο. Οι φίλοι του δεν θέλουν να παίξουν μαζί του γιατί το αγαπημένο του χρώμα είναι το ροζ, όπως το παγωτό φράουλα και του αρέσει να ντύνεται με έντονα χρώματα, όπως ακριβώς είναι και τα φτερά του αγαπημένου του παπαγάλου, του Περικλή. Συζητάμε με τα νήπια την ιστορία του Φοίβου και μοιραζόμαστε τις ιδέες μας αναφορικά με το πρόβλημα του.</p> <p>Στη συνέχεια, προτείνουμε στα παιδιά να φτιάξουν ζωγραφίες για να τις βλέπει ο Φοίβος όποτε νιώθει στεναχωρημένος και να αισθάνεται χαρά. Συγκεντώνουμε και κολλάμε τις ζωγραφίες σε ένα χαρτόνι, κοντά στον Φοίβο.</p>

Παρατηρήσεις	Τα παιδιά αντιμετώπισαν με ιδιαίτερη ευαισθησία τον επισκέπτη, ακούγοντας με μεγάλη προσοχή την ιστορία του, επιθυμώντας από την πρώτη στιγμή να συμμετέχουν και να συζητήσουν με τον ήρωα το πρόβλημα του. Μοιράστηκαν δικές τους εμπειρίες και σκέψεις όπως: «Εγώ φοράω ένα κόκκινο μπλουζάκι και δεν με κοροιδεύει κανένας», ή «Εγώ φοράω ένα μπλε μπλουζάκι κι είχα πάει στη Θεσσαλονίκη και δεν με κοροϊδεψε κανείς» «Τα κοριτσίστικα χρώματα είναι αγορίστικα». Ενώ έκαναν κι ιδιαίτερα ενδιαφέρουσες προτάσεις στο Φοίβο προκειμένου να νιώσει καλύτερα: «Αμα θέλεις μπορείς να έρθεις στο δικό μας Νηπιαγωγείο να παίζεις, γιατί έχουμε κι εμείς αυτοκινητάκια», «Γιατί δεν φοράς μια μαύρη μπλούζα για να σε θέλουν οι φίλοι σου;». Ακόμα, τα παιδιά εκδήλωσαν την ανάγκη να αγκαλιάσουν και να φιλήσουν το Φοίβο, θεωρώντας τον φίλο τους, ενώ τον γνώρισαν και στην κούκλα της τάξης μας τη Λι!
3^η Δραστηριότητα	<u>«Πως Πέρασε Η Εβδομάδα ...»</u>
Στόχοι	Να επαναφέρουν στη μνήμη τους στιγμιότυπα της εβδομάδας. Να μοιραστούν σκέψεις και συναισθήματα αναφορικά με τις εμπειρίες τους.
Υλικά-μέσα	Κατασκευές παιδιών, χαρτιά, ξυλομπογιές, χαρτόνι

ΗΜΕΡΑ	Δευτέρα
1^η Δραστηριότητα	<u>«Η Άτακτη Μαμά»</u>
Στόχοι	Να παρατηρήσουν και να ερμηνεύσουν το σκίτσο. Να κατανοήσουν την ιστορία.
Υλικά-μέσα	Κούκλα, σκίτσο, Η Άτακτη Μαμά Λότη Πέτροβιτς – Ανδρουτσοπούλου
Περιγραφή	Α) Η Κούκλα φέρνει στο νηπιαγωγείο ένα σκίτσο που απεικονίζει δύο γυναίκες και τις αρμοδιότητες τους παλιότερα και σήμερα. Συζητάμε με τα παιδιά την εικόνα «Τι λέτε να σημαίνει αυτό το σκίτσο; Γιατί αυτή η γυναίκα έχει τόσα χέρια;». Αφού σχολιάσουμε τη φωτογραφία, συζητάμε για τη δική μας οικογένεια «Από ποιους αποτελείται; Τί δουλειά κάνουν οι γονείς μας; Είναι σημαντικό να δουλεύουμε; Εσείς τι

	<p><i>δουλειά θέλετε να κάνετε όταν μεγαλώσετε; Υπάρχουν δουλειές για άνδρες και γυναίκες; Γιατί το λέτε αυτό;»</i></p> <p>B) Στη συνέχεια διαβάζουμε και σχολιάζουμε το βιβλίο «Η Άτακτη Μαμά» της Λότη Πέτροβιτς - Ανδρουτσοπούλου. Συζητάμε με τα παιδιά: <i>«Πώς σας φάνηκε αυτή η μαμά; Μοιάζει με άλλες μαμάδες; Τί διαφορετικό κάνει; Τί κοινό έχει με τη δική μας μαμά;»</i>.</p>
Παρατηρήσεις	<p>Φτάνοντας στην παρεούλα βρίσκουμε την βαλίτσα της Λι. Ανοίγοντας την βαλίτσα υπάρχει ένα σκίτσο μιας γυναίκας με πολλά χέρια, καθώς κι ένα βιβλίο, συζητάμε την εικόνα με τα παιδιά, προσπαθώντας να αναγνωρίσουμε τα αντικείμενα που κρατάει. Τα παιδιά αρχικά υποθέτουν ότι πίσω από τη γυναίκα, που απεικονίζεται υπάρχουν κι άλλα άτομα, των οποίων μονάχα τα χέρια φαίνονται και κατά συνέπεια τα αντικείμενα ανήκουν σε εκείνους. Τελικά, αποσαφηνίζουμε μέσω συζήτησης την ερμηνεία του συγκεκριμένου σκίτσου. Στη συνέχεια τα παιδιά μιλούν για τις οικογένειες τους, τα ονόματα και τα επαγγέλματα των γονιών τους.</p> <p>Συνεχίζουμε με την ανάγνωση του βιβλίου. Τα παιδιά φαίνεται να διασκεδάζουν με τις περιπέτειες της άτακτης μαμάς και αναρωτιούνται εάν είναι δυνατόν μία μαμά να διαβάζει τα μαθήματα της και να κλαίει επειδή δεν της επιτρέπεται να παίζει ποδόσφαιρο με τους φίλους της στην πλατεία. Μετά την ολοκλήρωση της ανάγνωσης, τα παιδιά αναφέρουν την αγαπημένη τους «αταξία» της πρωταγωνίστριας του βιβλίου.</p>
2^η Δραστηριότητα	<u>«Ο Άτακτος Μπαμπάς»</u>
Στόχοι	<p>Να διαμορφώσουν συλλογικά ένα προφορικό κείμενο.</p> <p>Να αυτοσχεδιάσουν και να πειραματιστούν εκφράζοντας σκέψεις και συναισθήματα.</p>
Υλικά-μέσα	Χαρτί, μολύβι, παιχνίδια από την τάξη
Περιγραφή	A) Προτείνουμε στα παιδιά να φτιάξουμε την ιστορία του «Άτακτου Μπαμπά». Κατευθύνουμε με ερωτήματα τη φαντασία των παιδιών και καταγράφουμε την ιστορία του άτακτου μπαμπά: <i>«Πώς φαντάζεστε τον άτακτο μπαμπά; Τι</i>

	<p>αταξίες θα έκανε; Τι θα φορούσε; Πώς θα μιλούσε;» .</p> <p>B) Αφού ολοκληρώσουμε την ιστορία, προτείνουμε στα νήπια να δραματοποιήσουμε τις ιστορίες της «Άτακτης Μαμάς» και του «Άτακτου Μπαμπά», ίσως και «Οι άτακτοι γονείς», όπου οι δύο ιστορίες θα συνδυάζονται. Μοιράζουμε τους ρόλους και συζητάμε σε ποιο σημείο της τάξης θα λάβει χώρα το θεατρικό, όπως και άλλες λεπτομέρειες.</p>
Παρατηρήσεις	<p>Συγκεκντρωνόμαστε γύρω από τον υπολογιστή προκειμένου να συγγράψουμε την ιστορία του «Άτακτου Μπαμπά». Προτείνω στα νήπια να περιγράψουμε μια μέρα εκείνου. Τα παιδιά μοιράζονται σκέψεις και ιδέες αναφορικά με τις αταξίες του άτακτου μπαμπά. Περιγράφουν τον ήρωα μας να φορά ανάποδα της παντόφλες, να ενοχλεί τους συναδέλφους στην εταιρία χορεύοντας επάνω στα γραφεία, να γεμίζει το σπίτι λάσπες, αλλά και να σκορπίζει τα παιχνίδια στο σπίτι.</p> <p>Μετά την ολοκλήρωση της συγγραφής, τα νήπια χωρίζονται σε δυο ομάδες προκειμένου να δραματοποιήσουν την ιστορία της «Άτακτης Μαμάς» και του «Άτακτου Μπαμπά». Δεδομένου ότι τα παιδιά ζητούν να αναλάβουν συγκεκριμένους ρόλους στο θεατρικό κι οι επιθυμίες τους συμπήπτουν, προτείνω να πραγματοποιηθεί κλήρωση για το μοίρασμα των ρόλων. Στη συνέχεια, δίνεται χρόνος στα παιδιά να συζητήσουν με τις ομάδες τους με ποιον τρόπο θα υλοποιηθεί η δραματοποίηση των ιστοριών τους, καθώς και τα υλικά που θα χρησιμοποιήσουν. Έπειτα δραματοποιεί η κάθε ομάδα την ιστορία της, ενώ τα υπόλοιπα παιδιά παρακολουθούν.</p> <p>Τα παιδιά φάνηκε να διασκεδάζουν κατά τη διάρκεια της δραματοποίησης, μιμούμενα στιγμιότυπα των βιβλίων κι αυτοσχεδιάζοντας. Η δραματοποίηση των ιστοριών φωτογραφίζεται προκειμένου οι φωτογραφίες να χρησιμοποιηθούν στην εικονογράφιση του βιβλίου.</p>
3^η Δραστηριότητα	<u>«Παραμυθοκατασκευές: Ο Άτακτος Μπαμπάς»</u>
Στόχοι	<p>Να ανακαλύψουν δυνατότητες που προσφέρει ο υπολογιστής.</p> <p>Να πληκτρολογήσουν το όνομα τους.</p>
Υλικά-μέσα	Ηλεκτρονικός υπολογιστής, Word, χαρτιά

Περιγραφή	«Ξέρετε όση ώρα δραματοποιούσατε την ιστορία που φτιάξαμε, σας έβγαλα κάποιες φωτογραφίες, ελάτε να τις δούμε!» Παρουσιάζουμε τις φωτογραφίες στα παιδιά και τους προτείνουμε να τις χρησιμοποιήσουμε προκειμένου να εικονογραφήσουμε την ιστορία του «Ατακτου Μπαμπά». Σε ένα αρχείο Word γράφουμε την ιστορία και προσπαθούμε να ταιριάξουμε τις εικόνες με την πλοκή. Ακόμη, προτείνουμε στα παιδιά να φτιάξουμε εξώφυλλο και οπισθόφυλλο, να προσθέσουμε αριθμό σελίδων, επιλέγουμε γραμματοσειρά και το μέγεθος της. Τέλος, κάθε παιδί πληκτρολογεί το όνομα του στο οπισθόφυλλο του βιβλίου και το εκτυπώνουμε.
Παρατηρήσεις	Τα παιδιά συγκεντρώνονται γύρω από τον υπολογιστή και παρατηρούμε τις φωτογραφίες που τραβήχτηκαν νωρίτερα. Σχολιάζουν τις κινήσεις και τις εκφράσεις τους, ενώ γελούν παρατηρώντας λεπτομέρειες των εικόνων κι επαναφέροντας στιγμιότυπα των θεατρικών στη μνήμη τους. Συζητάμε και συναποφασίζουμε ποιες εικόνες είναι ταιριαστές και καταλληλότερες για την ιστορία. Τέλος, κάθε παιδί πληκτρολογεί το όνομα του στο Word. Την επόμενη ημέρα το βιβλίο έχει εκτυπωθεί και στολίζει τη βιβλιοθήκη του νηπιαγωγείου. Αξίζει να αναφερθεί ότι τα παιδιά ζητούν συνεχώς να διαβάζουμε την ιστορία, παρατηρώντας τις φωτογραφίες, ενώ αναζητούν τα ονόματα τους στο οπισθόφυλλο του βιβλίου.
ΗΜΕΡΑ	Τρίτη
1^η Δραστηριότητα	<u>«Ο Κρυμμένος Θησαυρός»</u>
Στόχοι	Να ακολουθήσουν τις αναγραφόμενες οδηγίες. Να «διαβάσουν» τον χάρτη.
Υλικά-μέσα	Γράμμα, χάρτης, καβαλέτο, χαρτί, σημείωμα, ρολά, πινέλα, χρώματα, κόλλα
Περιγραφή	Καθώς αλλάζουμε το ημερολόγιο της αίθουσας, μέσα στο κουτάκι με τις ημέρες και τους αριθμούς βρίσκουμε ένα γράμμα από την Κούκλα, στο οποίο ενημερώνει ότι έχει ετοιμάσει μερικές εκπλήξεις! Μέσα στον φάκελο υπάρχει ακόμα ένας χάρτης της τάξης, ο οποίος οδηγεί στον χαμένο θησαυρό. Πίσω από το χάρτη υπάρχει γραμμένος ένα γρίφος, ο οποίος οδηγεί τα παιδιά στο καβαλέτο της τάξης. Εκεί υπάρχει ένα ακόμα σημείωμα, το οποίο τα παροτρύνει να

	<p>κατασκευάσουν τηλεσκόπια και κυάλια.</p> <p>Τα παιδιά συγκεντρώνονται στα τραπέζια και κατασκευάζουν τα προαναφερόμενα, ενώ παράλληλα συζητάμε μαζί τους «<i>Τί θησαυρό νομίζετε ότι θα βρούμε;</i>».</p>
2^η Δραστηριότητα	<u>«Οι Περιπέτειες Των Πειρατών»</u>
Στόχοι	<p>Να συνεργαστούν προκειμένου να φτάσουν στην ανακάλυψη του θησαυρού.</p> <p>Να κάνουν υποθέσεις αναφορικά με την ταυτότητα των προσώπων που απεικονίζονται στο βιβλίο.</p>
Υλικά-μέσα	Χάρτης, πειρατικά καράβια (παιχνίδια), σημείωμα, ρολά, νερομπογιές, πινέλα, βιβλίο: Ιστορίες Της Καληνύχτας Για Επαναστάτριες Έλενα Φαβίλι, Φραντσέσκα Καβάλο
Περιγραφή	<p>Συνεχίζουμε το παιχνίδι του θησαυρού. Αναζητούμε το νούμερο 2 στον χάρτη, όπου βρίσκεται κρυμμένο το δεύτερο γράμμα, το οποίο μας οδηγεί στα παιχνίδια και συγκεκριμένα στα πειρατικά καράβια. Μέσα στα παιχνίδια βρίσκουμε ένα ακόμη σημείωμα, το οποίο αναφέρει ότι θα πρέπει να κατασκευάσουμε επικαλύμματα ματιών (όπως εκείνα που φορούν οι πειρατές) προκειμένου να εντοπίσουμε τον θησαυρό μας.</p> <p>Τα παιδιά επιστρέφουν στα τραπέζια και κατασκευάζουν επικαλύμματα ματιών. Μετά την ολοκλήρωση της δραστηριότητας, ακολουθούμε το νούμερο 3 στον χάρτη και εντοπίζουμε τον κρυμμένο θησαυρό, ο οποίος περιέχει γλυκά, καραμέλες κι ένα βιβλίο με τίτλο «Ιστορίες Της Καληνύχτας Για Επαναστάτριες!» Ξεφυλλίζουμε το βιβλίο, κοιτώντας τις εικόνες «<i>Τι νομίζετε ότι λέει αυτό το βιβλίο; Ποιες να είναι οι γυναίκες στις εικόνες;</i>». Τα νήπια κάνουν υποθέσεις για την ταυτότητα των γυναικών και επιλέγουμε να αφηγηθούμε σύντομα κάποιες ιστορίες.</p>
3^η Δραστηριότητα	<u>«Δύο Πειρατίνες Στο Νηπιαγωγείο»</u>
Στόχοι	<p>Να αναθεωρήσουν τη στερεότυπη ιδέα ότι υπάρχουν μόνο άνδρες πειρατές.</p> <p>Να απεικονίσουν τα συναισθήματα και τις εντυπώσεις τους ζωγραφίζοντας.</p>
Υλικά-μέσα	Βιβλίο: Ιστορίες Της Καληνύχτας Για Επαναστάτριες Έλενα

	Φαβίλι, Φραντσέσκα Καβάλο, Γκρέις Ο' Μαλει - Τζάκοτ Ντελαχει (χειροτεχνίες), χαρτιά, ξυλομπογιές, κυρομπογιές
Περιγραφή	<p>Μέσα από το βιβλίο «Ιστορίες Της Καληνύχτας Για Επαναστάτριες» ξεπηδούν δύο ηρωίδες, η Γκρέις Ο' Μαλει και η Τζάκοτ Ντελαχει. Οι δυο τους είναι πειρατίνες κι ήρθαν στο νηπιαγωγείο να διηγηθούν τις ιστορίες τους και να μας υπενθυμίσουν ότι δεν υπάρχουν μόνο πειρατές, αλλά και πειρατίνες! Με τη βοήθεια του βιβλίου, οι πειρατίνες διηγούνται τις ιστορίες τους στα παιδιά. Έπειτα, συζητάμε τις ιστορίες και σχολιάζουμε λεπτομέρειες «<i>Τί σας έκανε εντύπωση; Τί σας άρεσε/ Τί δεν σας άρεσε;</i>»</p> <p>Φτιάχνουμε ζωγραφίες με πρωταγωνίστριες τις πειρατίνες, απεικονίζοντας την αγαπημένη μας ηρωίδα.</p>
ΗΜΕΡΑ	Τετάρτη
1^η Δραστηριότητα	<u>«Χορεύουν Οι Άνδρες;»</u>
Στόχοι	<p>Να αναθεωρήσουν τη στερεότυπη ιδέα ότι υπάρχουν μόνο γυναίκες μπαλαρίνες.</p> <p>Να εντοπίσουν ομοιότητες και διαφορές ανάμεσα στις γυναίκες και τους άνδρες χορευτές.</p>
Υλικά-μέσα	Ηλεκτρονικός Υπολογιστής, Youtube
Περιγραφή	<p>Δείχνουμε στα παιδιά το παρακάτω βίντεο:</p> <p>https://www.youtube.com/watch?v=c-tW0CkvdDI</p> <p>Στην αρχή του βίντεο, όταν τα πλάνα είναι ακόμη μακρινά, σταματάμε την αναπαραγωγή του και ρωτάμε τα νήπια: «<i>Τί βλέπουμε σε αυτό το βίντεο; Είναι άνδρας ή γυναίκα;</i>». Μετά την ολοκλήρωση του βίντεο συζητάμε «<i>Υπάρχουν άνδρες που χορεύουν μπαλέτο ή άλλους χορούς; Ξέρετε κάποιον; Εσείς χορεύετε;</i>» Στην συνέχεια παρακολουθούμε ένα ακόμη βίντεο με τους καλύτερες χορευτές μπαλέτου και το σχολιάζουμε:</p> <p>https://www.youtube.com/watch?v=IRMqK7Ii3fs</p> <p>«<i>Μπορούν οι άνδρες να χορεύουν όπως οι γυναίκες; Γιατί χορεύουν οι άνθρωποι; Τι διαφορές/ ομοιότητες παρατηρείτε</i></p>

	<i>στις κινήσεις και το ντύσιμο τους; Εσείς χορεύετε;»</i>
Παρατηρήσεις	<p>Κατά την εκκίνηση του video τα παιδιά αναγνωρίζουν την ανδρική φιγούρα και συνεχίζουν να παρακολουθούν το βίντεο αφοσιωμένα μέχρι το τέλος. Συζητώντας, αναφέρονται σε χορούν τους οποίους συμμετέχουν τα ίδια κι οι οικογένειες τους. Ήδη από το πρώτο video ζητούν να σηκωθούν και να χορέψουν όπως ο χορευτής. Προτείνω να δούμε ένα ακόμη video. Παρακολουθώντας τους άνδρες χορευτές μπαλέτου, σχολιάζουν κυρίως τα κουστούμια και τα κολάν τους, τα οποία προκαλούν εντύπωση. Τα αγόρια της ομάδας αναφέρουν ότι δεν θα ήθελαν να φορέσουν τέτοια ρούχα ή να χορέψουν κατά αυτόν τον τρόπο, ενώ τα κορίτσια φαίνονται εξοικειωμένα με αυτό το είδος χορού, καθώς συμμετέχουν σε τμήματα μπαλέτου. Μετά την ολοκλήρωση και του δεύτερου video, επιμένουν να χορέψουν το πρώτο τραγούδι. Αγόρια και κορίτσια χορεύουν και προτείνω να προσπαθήσουμε να μιμηθούμε τον χορευτή του video. Το αποτέλεσμα έλκει το ενδιαφέρον των παιδιών και επαναλαμβάνουμε τη χορογραφία περισσότερες από μία φορές. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον στη συγκεκριμένη δραστηριότητα έγγυται στο γεγονός ότι τα παιδιά, κυρίως τα αγόρια, έκριναν με διαφορετικό τρόπο τον ίδιο χορό, με γνώμονα την ενδυμασία των χορευτών. Στο πρώτο video, ο χορευτής φαίνεται αρκετά γυμνασμένος και χορεύει ένα σύγχρονο τραγούδι. Αντιθέτως, στο δεύτερο, οι χορευτές χορεύουν σε κλασσικούς ρυθμούς, φορώντας την ενδυμασία χορευτών μπαλέτου. Παρά το γεγονός ότι πρόκειται για το ίδιο είδος χορού, τα παιδιά αρέσκονται να βλέπουν και να μιμούνται τον πρώτο χορευτή, τον οποίο αποκαλούν ως «<i>Αθλητή</i>» σε κάποιες περιπτώσεις. Μετά την ολοκλήρωση της δραστηριότητας, ένα από τα νήπια συναντά στο διάδρομο του νηπιαγωγείου ένα νήπιο του διπλανού τμήματος και σχολιάζει με ενθουσιασμό: «<i>Σήμερα είδαμε μπαλαρίνους!</i>». Τέλος, άξιο αναφοράς κρίνεται το γεγονός ότι τα παιδιά – και κυρίως τα αγόρια – μέχρι την ολοκλήρωση της πρακτικής άσκησης, ζητούσαν σε όλες τις ελεύθερες δραστηριότητες: «<i>Θα μας βάλεις να χορέψουμε μπαλέτο;</i>» κι απολάμβαναν να παρακολουθούν και να μιμούνται τον χορευτή και τις κινήσεις του.</p>
2^η Δραστηριότητα	<u>«Πολεμούν Οι Γυναίκες;»</u>
Στόχοι	Να γνωρίσουν γυναίκες πολεμίστριες.

Υλικά-μέσα	Βιβλίο: Ιστορίες Της Καληνύχτας Για Επαναστάτριες Έλενα Φαβίλι, Φραντσέσκα Καβάλο, εικόνες πολεμιστριών
Περιγραφή	<p>Χρησιμοποιούμε το βιβλίο «Ιστορίες Της Καληνύχτας Για Επαναστάτριες» και παρουσιάζουμε στα παιδιά τα πορτρέτα τεσσάρων γυναικών (Γιαα Ασαντίουα, Ιρένα Σαντλερ, Λαξμί Μπαί, Λοζέμ), οι οποίες ήταν πολεμίστριες -χωρίς να αναφέρουμε αυτήν την πληροφορία- «<i>Τί νομίζετε ότι έκαναν αυτές οι γυναίκες; Ποιες είναι;</i>». Αφηγούμαστε στα παιδιά τις ιστορίες των τεσσάρων γυναικών «<i>Αυτές οι γυναίκες ήταν πολύ γενναίες. Εσείς τι πιστεύετε;</i>»</p> <p>Καθόμαστε στα τραπεζάκια και μοιράζουμε στα παιδιά χαρτιά επάνω στα οποία είναι εκτυπωμένες σημαντικές γυναίκες πολεμίστριες διαφόρων εποχών και πολιτισμών. Ζητάμε από τα παιδιά να γεμίσουν τους πίνακες με χρώματα. Καθώς τα παιδιά ζωγραφίζουν, αναφέρουμε κάποιες πληροφορίες για τη ζωή κάθε ηρωίδας. Τέλος, τα νήπια γράφουν τα ονόματα των ηρωίδων που ζωγράρισαν.</p>
3 ^η Δραστηριότητα	<u>«Οι Γυναίκες Πολεμούν Κι Οι Άνδρες Χορεύουν»</u>
Στόχοι	<p>Να εντοπίσουν και να αναφέρουν στο βίντεο τα πολλά και διαφορετικά στοιχεία της γυναικείας ταυτότητας.</p> <p>Να καταγράψουν τα δικαιώματα και τις ανάγκες τους.</p>
Υλικά-μέσα	Ηλεκτρονικός Υπολογιστής, Youtube, Video, χαρτόνι, μαρκαδόροι
Περιγραφή	<p>Παρακολουθούμε το παρακάτω βίντεο:</p> <p>https://www.youtube.com/watch?time_continue=89&v=jHNPzyDD50I</p> <p>Εστιάζουμε στις εικόνες – καθώς το περιεχόμενο είναι στα αγγλικά –. Εντοπίζουμε με τα παιδιά διάφορα επαγγέλματα, ρόλους και εικόνες της γυναικείας ταυτότητας στα οποία αναφερθήκαμε τις προηγούμενες ημέρες «<i>Τί κάνουν τα κορίτσια στο βίντεο; Τι φοράνε; Με τι παιχνίδια παίζουν;</i>».</p> <p>Σε ένα μεγάλο χαρτόνι γράφουμε «Οι Γυναίκες Και Άνδρες Μπορούν». Στη συνέχεια ανταλλάσσουμε με τα παιδιά ιδέες</p>

	για όλα εκείνα που μπορούν να κάνουν τόσο οι άνδρες, όσο και οι γυναίκες: « <i>Να πηγαίνουν σχολείο, Να κλαίνε, Να παίζουν ποδόσφαιρο</i> ». Τέλος τα παιδιά ζωγραφίζουν μερικές από τις προτάσεις τους.
Παρατηρήσεις	Παρατηρούμε τα επαγγέλματα στο video και τους διάφορους ρόλους/ ταυτότητες των γυναικών. Τα παιδιά αναγνωρίζουν εικόνες παρόμοιες με θέματα, τα οποία συζητήσαμε τις προηγούμενες ημέρες. Συγκεντρωνόμαστε στα τραπεζάκια κι ένα – ένα τα νηπια προτείνουν από μία πρόταση προκειμένου να συμπληρώσουν την προαναφερόμενη φράση. Παρακάτω αναφέρονται κάποια χαρακτηριστικά παραδείγματα: « <i>Να παίζουν με τα ίδια παιχνίδια</i> », « <i>Να έχουν σπαθί</i> », « <i>Να πολεμάνε</i> », « <i>Να ντύνονται πειρατές και να κάνουν πάρτυ</i> », « <i>Να συνομιλούν</i> », « <i>Να πηγαίνουν στο super market και να αγοράζουν μακαρόνια</i> ». Η δραστηριότητα και συγκεκριμένα οι προτάσεις των νηπίων μαρτυρούν ότι αρκετά από όσα αναφερθήκαμε τις προηγούμενες ημέρες κέντρισαν το ενδιαφέρον των νηπίων και αποτυπώθηκαν στη μνήμη τους.
ΗΜΕΡΑ	Πέμπτη
1^η Δραστηριότητα	<u>«Σούπερ Ήρωες Κι Ηρωίδες»</u>
Στόχοι	Να κατανοήσουν ότι υπάρχουν αντίστοιχα άνδρες και γυναίκες σούπερ ήρωες.
Υλικά-μέσα	Ηλεκτρονικός υπολογιστής, χαρτιά, ξυλομπογιές, κυρομπογιές
Περιγραφή	« <i>Ποιος είναι ο αγαπημένος σας Σούπερ Ήρωας; Το ξέρετε ότι υπάρχουν και Σούπερ Ηρωίδες; Ποια είναι τα ονόματά τους; Να τους ψάξουμε στα διαδίκτυο;</i> » Αναζητούμε τους ήρωες στο διαδίκτυο και συζητάμε για τις σούπερ ιδιότητές τους. « <i>Ζωγραφίστε τον αγαπημένο σας ήρωα και την αγαπημένη σας ηρωίδα σε μια περιπέτεια!</i> »
2^η Δραστηριότητα	<u>«Ο Ιστός Καταστράφηκε...»</u>
Στόχοι	Να αντιστοιχήσουν μεγέθη/ αποστάσεις (λορίδες- κενό). Να παρατηρήσουν και να συσχετίσουν μεγέθη.
Υλικά-μέσα	Λορίδες χαρτιού, χειροτεχνία ιστού, κόλλα
Περιγραφή	Ο ιστός του Spiderman και της Spiderwoman διαλύθηκε. Δίνουμε στα παιδιά τέσσερεις χάρτινες λορίδες, οι οποίες είναι ενωμένες και σχηματίζουν έναν ρόμβο. Μέσα στο ρόμβο

	υπάρχουν τέσσερεις ακόμη, μικρότερες λορίδες, ενωμένες έτσι ώστε να σχηματίζουν ρόμβο. Μέσα στον δεύτερο ρόμβο υπάρχει ένας ακόμη μικρότερος ρόμβος από λορίδες. Ζητάμε από τα νήπια να τοποθετήσουν τις λορίδες ανάλογα με το μέγεθος τους, έτσι ώστε να δημιουργηθούν τρεις ρόμβοι, οι οποίοι θα είναι ο ένας μέσα στον άλλο.
3^η Δραστηριότητα	<u>«Οι Δικοί Μας Ήρωες»</u>
Στόχοι	Να δημιουργήσουν έναν φανταστικό χαρακτήρα και να του αποδώσουν ιδιαίτερα χαρακτηριστικά.
Υλικά-μέσα	Χαρτί του μέτρου, κομμάτια χαρτιού, νερομπογιές, πινέλα, μαρκαδόροι
Περιγραφή	Σε ένα χαρτί του μέτρου ξαπλώνουν ένα αγόρι και ένα κορίτσι. Ζητάμε το σώμα τους να έχει μια κίνηση (π.χ σηκωμένο πόδι, χέρι στη μέση). Σχηματίζουμε το σώμα τους και φτιάχνουμε τους δικούς μας ήρωες <i>«Πώς τους λένε; Ποιες σουπερ ιδιότητες έχουν; Τί τους αρέσει; Τί δεν τους αρέσει; Ποιον πολεμάνε; Που ζουν;»</i> . Καταγράφουμε τις πληροφορίες στο χαρτί γύρω από τους ήρωες και ζωγραφίζουμε τη στολή τους με νερομπογιές ή κολάζ.
Παρατηρήσεις	<p>Η συγκεκριμένη δραστηριότητα δεν πραγματοποιήθηκε ακριβώς όπως περιγράφεται παραπάνω. Συγκεκριμένα δεν χρησιμοποιήθηκε χαρτί του μέτρου, επάνω στο οποίο σχηματίσαμε το σώμα των παιδιών. Ο λόγος για τον οποίο επέλεξα να χρησιμοποιήσω ένα μεγάλο κομμάτι χαρτί και να ζωγραφίσουμε εκεί δύο ήρωες μικρότερου μεγέθους (σε σχέση με το σώμα ενός παιδιού), είναι ότι στην δραστηριότητα κατασκευής γλυπτών, στην οποία χρησιμοποιήθηκε η ίδια τεχνική, παρατήρησα ότι το γέμισμα του σώματος χρειαζόταν πολύ χρόνο και τα παιδιά δεν εστίαζαν τόσο στην κατασκευή μιας φιγούρας κι ενός χαρακτήρα, όσο στο γέμισμα του σχήματος που είχαμε ζωγραφίσει με διάφορα υλικά. Η τεχνική που σημειώθηκε αρχικά, θα ήταν προτιμότερο να υλοποιηθεί σε κάποιου άλλου είδους δραστηριότητα.</p> <p>Αναλυτικότερα, τα νήπια χωρίστηκαν σε δύο ομάδες, των αγοριών και των κοριτσιών. Οι δύο ομάδες κλήθηκαν να κατασκευάσουν έναν ήρωα του αντίθετου φύλου. Για το αρχικό σχεδιάγραμμα, μαζευτήκαμε σε ένα τραπέζι και τα παιδιά εξηγούσαν πως φαντάζονται τον ήρωα τους</p>

	<p>προκειμένου να τα βοηθήσω στον σχεδιασμό. Κατεύθυνα τα νήπια με ερωτήσεις κι εκείνα απέδιδαν χαρακτηριστικά.</p> <p>Τα παιδιά φάνηκαν ιδιαίτερα δημιουργικά, ενώ στο τέλος βούτηξαν τα δάχτυλα τους στις μπογιές προκειμένου να γεμίζουν το φόντο γύρω από τον ήρωα και την ηρωίδα τους.</p>
ΗΜΕΡΑ	Παρασκευή
1^η Δραστηριότητα	<u>«Η Κούκλα Επιστρέφει Στο Νηπιαγωγείο!»</u>
Στόχοι	<p>Να επαναφέρουν στη μνήμη τους στιγμιότυπα της εβδομάδας.</p> <p>Να μοιραστούν σκέψεις και συναισθήματα αναφορικά με τις εμπειρίες τους.</p>
Υλικά-μέσα	Κατασκευές Νηπίων, Κούκλα
Περιγραφή	<p>Η Κούκλα επιστρέφει στο νηπιαγωγείο <i>«Πώς περάσατε τις προηγούμενες ημέρες; Τί κάνατε; Σας άρεσε η έκπληξη μου; Γνωρίσατε τις φίλες μου τις πειρατίνες;»</i>. Προτρέπουμε τα νήπια να συλλέξουμε όλο το υλικό που έχουμε κατασκευάσει τις προηγούμενες ημέρες και να το μελετήσουμε. <i>«Τί σας άρεσε από όσα κάναμε/ Τί δεν σας άρεσε; Γιατί; Τί σας έκανε εντύπωση; Τί θα θέλατε να ζαναδούμε/ Ξανακάνουμε;»</i>.</p>
2^η Δραστηριότητα	<u>«Αποχαιρετώντας Την Κούκλα!»</u>
Στόχοι	Να εκφράσουν τα συναισθήματα τους ζωγραφίζοντας.
Υλικά-μέσα	Κούκλα, χαρτιά, νερομπογιές, ξυλομπογιές, μαρκαδόροι
Περιγραφή	<p><i>«Το ταξίδι της Κούκλας στο Νηπιαγωγείο έφτασε στο τέλος του, τι θα λέγατε να της φτιάξετε κάτι για να βάλει μέσα στην βαλίτσα φεύγοντας;»</i> Τα παιδιά ζωγραφίζουν στιγμιότυπα από τις προηγούμενες ημέρες, τα οποία τους κέντρισαν το ενδιαφέρον προκειμένου να τις δωρίσουν στην Κούκλα!</p>
3^η Δραστηριότητα	<u>«Εσείς τι θα κρατήσετε;»</u>
Στόχοι	Να αναπαραστήσουμε εικονικά τους εαυτούς μας.
Υλικά-μέσα	Χαρτόνι, νερομπογιές, πινέλα
Περιγραφή	Δίνουμε στα παιδιά ένα μεγάλο χαρτόνι και ζωγραφίζουμε ο

	καθένας τον εαυτό του, σαν ομαδική φωτογραφία! Στο τέλος κολλάμε το χαρτόνι στην τάξη μας.
--	--

7. Συμπεράσματα

Η μελέτη της παρουσίας της γυναικείας μορφής σε αγγλικά κι ελληνικά βιβλία παρουσίασε ιδιαίτερο ενδιαφέρον ως διαδικασία, αλλά κι ως προς το εύρος των συμπερασμάτων. Οι γυναίκες των ελληνικών βιβλίων φαίνεται να παρουσιάζονται ακόμη αρκετά στερεότυπα στην πλειοψηφία. Θεωρούμε ότι αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι η ίδια η θεματολογία των βιβλίων περιορίζεται σε συγκεκριμένα θέματα. Υπονοείται δηλαδή, ότι ένα βιβλίο με αναχρονιστικό κι όχι ιδιαίτερα σύγχρονο περιεχόμενο, δεν δύναται να παρουσιάζει μια ηρωίδα, η οποία θα δρα σκεπτόμενη καινοτόμες ιδέες και προωθώντας ένα δυναμικό κι ανεξάρτητο πρότυπο ανθρώπου. Αντίστοιχα, στα αγγλικά βιβλία παρατηρείται μια διαφοροποίηση ως προς το περιεχόμενο και τη θεματολογία, η οποία επιτρέπει στις ηρωίδες να εκδηλώσουν δυναμικές πτυχές του χαρακτήρα τους. Βεβαίως, οι συγγραφείς κι οι εικονογράφοι φέρουν μεγάλη ευθύνη, αφού είναι εκείνα τα πρόσωπα τα οποία ανακυκλώνουν ή απορρίπτουν τα στερεότυπα. Δεδομένου όμως ότι οι συγγραφείς των παιδικών βιβλίων είναι στην πλειοψηφία γυναίκες, αξίζει να αναρωτηθούμε τον λόγο για τον οποίο οι ίδιες οι γυναίκες σκιαγραφούν το φύλο τους με αναχρονιστικούς τρόπους. Πόσο βαθιά ριζωμένες είναι τελικά οι ιδέες και τα πρότυπα; Ακόμη, μήπως τελικά οι κοινωνίες αποζητούν τέτοιου είδους πρότυπα καθώς αποτελούν σημείο αναφοράς κι αφετηρία;

Να σημειωθεί βέβαια ότι σε αντίστοιχα παιδικά βιβλία της Αμερικάνικης Λογοτεχνίας, τα οποία μελετήθηκαν από τη γράφουσα δεν παρατηρούνται οι ίδιες στερεότυπες συμπεριφορές να αποδίδονται στο γυναικείο φύλο. Η μελέτη των ηρώων των βιβλίων σύμφωνα με το φύλο αποτελεί μια θεματική, η οποία αξίζει να μελετηθεί περαιτέρω. Συγκεκριμένα, θα αποτελούσε ιδιαίτερα ενδιαφέρονσα έρευνα η μελέτη των φύλων (χαρακτηριστικά/ ομοιότητες/ διαφορές) όπως αποδίδονται από άνδρες και γυναίκες συγγραφείς. Ακόμη, αξίζει να μελετηθούν κατά παρόμοιο τρόπο κι οι ανδρικοί χαρακτήρες των παιδικών βιβλίων, οι οποίοι κατακλύζονται επίσης από στερεότυπα χαρακτηριστικά, τα οποία δεν συμβαδίζουν απόλυτα με τα δεδομένα και τις τροποποιήσεις της σύγχρονης εποχής.

Κλείνοντας, ολοκληρώνοντας την μελέτη, μια πρόταση μας στους συγγραφείς παιδικών βιβλίων είναι να πλησιάσουν περισσότερο το αναγνωστικό κοινό στο οποίο απευθύνονται. Πιστεύουμε, ότι εάν οι συγγραφείς ορμήσουν στον κόσμο των παιδιών, στα πραγματικά ενδιαφέροντα και τις ανάγκες τους, τότε μια ομαλότερη προσέγγιση των γυναικείας παρουσίας και των φύλων γενικότερα θα προκύψει φυσικά. Τα δύο φύλα, αποτελούν για τα παιδιά μια ακόμη αφορμή να ανακαλύψουν τον κόσμο και να παίξουν · αποτελούν στιγμές με αγαπημένα πρόσωπα, μυρωδιές και χρώματα. Κατά παρόμοιο τρόπο, οι συγγραφείς οφείλουν να αφεθούν μακριά από των στερεότυπο κόσμο των ενηλίκων και να αντιμετωπίσουν τη συγγραφή παιδικής λογοτεχνίας ως ένα παιχνίδι με λέξεις κι αισθήσεις, ίσως κι αναμνήσεις.

8. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Beaumont Karen, I Like Myself, 2005, U.K, Scholastic
- Beauty Andrea, Rosie Rever, Engineer, 2013, U.K, Abrams & Chronicle Books
- Byers Grace, I'm Enough, 2018, U.K, Balzer + Bray
- Crockett Johnson, Harold And The Purple Crayon, 1955, U.K Harper & Brothers
- Donaldson Julia, The Paper Dolls, 2012, U.K, Macmillan Children's Books
- Donaldson Julia, Wake Up Do, Lydia Lou!, 2013, U.K, Macmillan Children's Books
- Favilli Elena & Cavallo Francesca, Ιστορίες Της Καληνύχτας Για Επαναστάτριες, 2017, Αθήνα, Ψυχογιός
- Funk Cornelia , The Princess Knight, 2004, U.S, Chicken House
- Hollindale Peter, Ideology and the Children's Book, 1988, Thimble Press α.ο στο Οικονομίδου (2000)
- Jackson Ellen , Cinder Edna, 1998, U.K, HarperCollins
- Shireen Nadia, Billy And The Beast, 2018, U.K, Jonathan Cape
- Waters Fiona, Don't Kiss The Frog, 2013, U.S, Kingfisher
- Αγγελίδου Μαρία, Η Τρίτη Μάγισσα, 2012, Αθήνα, Μεταίχμιο
- Αλέξανδρος Ν. Ακριτόπουλος, 2013, Τέρψεις Και Ιστορίες, Θεσσαλονίκη , Εκδόσεις Γράφημα
- Βακάλη Π. Άννα & Ζωγράφου – Τσαντάκη Μαρία & Κωτόπουλος Η. Τριαντάφυλλος, 2013, Θεσσαλονίκη, Επίκεντρο
- Γιαννελη & Σακκά, Αλφαβητάριο, 1977, Οργανισμός εκδόσεων διδακτικών βιβλίων
- Γούλφ Βιρτζίνια, Ένα δικό σου δωμάτιο, 1980, Αθήνα, Οδυσσέας
- Δαρλάση Αγγελική, Η Ξύπνια Βασιλοπούλα, 2016, Αθήνα, Μεταίχμιο

Δουλκέρη Τέσσα, Παιδικά Μέσα Επικοινωνίας Και Σεξισμός, 1994, Θεσσαλονίκη, Παπαζήσης

Ζέρβου Αλεξάνδρα, 1996, Στη Χώρα Των Θαυμάτων: το Βιβλίο ως Σημείο Συνάντησης Παιδιών- Ενηλίκων, Αθήνα , Πατάκης

Καμαράτου – Γιαλλούση, Η Γκρινιάρη, 2005, Αθήνα, Εκδόσεις Ψυχογιός

Κανατσούλη Μένη, Εισαγωγή στη Θεωρία και Κριτική Της Παιδικής Λογοτεχνίας Σχολικής Και Προσχολικής Ηλικίας, 2018, Θεσσαλονίκη, University Studio Press

Κανατσούλη Μένη, Πρόσωπα Γυναικών Σε Παιδικά Λογοτεχνήματα, 2008, Αθήνα, Πατάκης

Κωτόπουλος Τριαντάφυλλος & Σουλιώτη Δανάη, Επιμ., 2012, Βιβλιολογεϊόν της Παιδαγωγικής Σχολής του Π.Δ.Μ, Φλώρινα

Μαραγκουδάκη Ελένη, Εκπαίδευση Και Διάκριση Φύλων Παιδικά Αναγνώσματα Στο Νηπιαγωγείο, 2005, Αθήνα, Οδυσσέας

Μαρκ Κατριν, Πριγκίπισσα Σίφουνας, 2000, Αθήνα, Μεταίχμιο

Μητσιαλη Αλεξάνδρα, Η Κούκλα Που Ταξίδευε Στον Κόσμο, 2012, Αττική, Παπαδόπουλος

Οικονομίδου Σούλα, Χίλιες Και Μία Ανατροπές, 2000 , Αθήνα, Ελληνικά Γράμματα

Πεναρ Ζεφρούα Ντε, Ο Καλόκαρδος Λύκος, 1999, Αθήνα, Παπαδόπουλος

Πεναρ Ζεφρούα Ντε, Το Γεύμα Των Λύκων, 1999, Αθήνα, Παπαδόπουλος

Πέτροβιτς – Ανδρουτσοπούλου Λότη, Η Άτακτη Μαμά, 2017, Αθήνα, Ψυχογιός

Ρουσάκη Μαρία, Η Γυναίκα Του Γίγαντα, 2014, Αθήνα, Μεταίχμιο

9. Παράρτημα

9.1 Παραμύθι: Ο Άτακτος Μπαμπάς

Μια φορά κι έναν καιρό...

Ο άτακτος μπαμπάς σηκώνεται από το κρεβάτι και βάζει ανάποδα τις παντόφλες του. Πάει στην τουαλέτα να πλύνει τα δόντια του, αλλά βάζει την οδοντόκρεμα με γεύση τοιχλόφουσκα σαν μουστάκι.

Πάει για πρωινό. Του έχουνε ετοιμάσει χυμό, ψωμί με μέλι, ελιές και χαλβά... Αλλά εκείνος παίζει με το πρωινό του και φτιάχνει ένα προσωπάκι. Βάζει τις ελιές για μάτια, τον χαλβά για στόμα και με το μέλι για μαλλιά. Δεν προλαβαίνει να φάει τα φαγητό γιατί πρέπει να πάει στην εταιρία.

Στην εταιρία αντί να υπογράψει τα χαρτιά του, τα σκίζει και τα μουτζουρώνει. Τα πετάει παντού σαν αεροπλανάκια. Ζωγραφίζει με τους μαρκαδόρους τον τοίχο και λερώνει τα ρούχα και το πρόσωπο του. Ανεβαίνει με τα παπούτσια του στο γραφείο και χορεύει τον «Παγωτατζή».

Ενοχλεί τους φίλους του, ζωγραφίζοντας τους τοίχους των γραφείων τους.

Γυρνάει στο σπίτι και τα παιδιά του λένε:

«Είσαι ζωηρός μπαμπάς γιατί κάνεις την εταιρία και το σπίτι χάλια. Γέμισες το σπίτι λάσπες και πήγαινε αμέσως να κάνεις μπάνιο».

Αλλά, ο άτακτος μπαμπάς θέλει να παίξει με τα αυτοκινητάκια και τα Playmobil... Όμως, τα παιδιά τον βάζουν με το ζόρι στο μπάνιο, μαζί με τα παιχνίδια του.

Ο μπαμπάς πλατσουρίζει και τα κάνει όλα μούσκεμα. Βγαίνει από το μπάνιο και γεμίζει πατημασιές και νερά όλο το σπίτι. Πηγαίνει στο δωμάτιο να ντυθεί και πετάει όλα τα ρούχα κάτω. Τα παιδιά πάνε στο δωμάτιο να του δουν, πατάνε πάνω στα σκορπισμένα παιχνίδια, γλιστράνε και του λένε:
«Άτακτε μπαμπά, θα σπάγαμε το πόδι μας!»

*Του βάζουνε τον παγωταιζή για να νανουρισεί και να κοιμηθεί ήσυχος.
Στο όνειρο του φαντάζεται ότι πηγαίνει στη δουλειά και πετάει τούρτες στα
κεφάλια των φίλων του. Ακόμα φαντάζεται ότι χτυπάει τα ντουλάπια και
κάνει φασαρία!*

ΟΝΟΜΑΤΑ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΝ

ΜΑΡΙΑ

ΑΘΗΝΑ

ΜΠΕΣΙΑΝ

ΦΩΤΕΙΝΗ

ΕΥΤΥΧΙΑ

ΑΝΝΑ

ΜΑΡΚΟΣ

ΓΙΑΝΝΗΣ